

**MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA TÜRK VATANDAŞLIĞINI
ÇIKMA İZİNİ İLE KAYBEDEN KİŞİLERİN (MAVİ KARTLILARIN)
HUKUKİ STATÜSÜ**

ZEYNEP BERFİN İBİŞ

ARALIK 2024

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA TÜRK VATANDAŞLIĞINI
ÇIKMA İZİNİ İLE KAYBEDEN KİŞİLERİN (MAVİ KARTLILARIN)
HUKUKİ STATÜSÜ

ZEYNEP BERFİN İBİŞ

ARALIK 2024

ÖZET

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA TÜRK VATANDAŞLIĞINI ÇIKMA İZİNİ İLE KAYBEDEN KİŞİLERİN (MAVİ KARTLILARIN) HUKUKİ STATÜSÜ

İBİŞ, Zeynep Berfin

Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR

Aralık 2024, 94 sayfa

Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararıyla ya da seçme hakkının kullanılması yoluyla kaybedilmektedir. Yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kaybı yollarından biri olan Türk vatandaşlığından çıkma, 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25-28. maddeleri arasında detaylı bir şekilde düzenlenmektedir.

Konunun içeriğini doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni alarak vatandaşlığını kaybeden kişiler (mavi kart sahipleri) ve üçüncü dereceye kadar olan alt soyları oluşturmaktadır. Mavi kart statüsü, yaşam standartlarını yükseltme isteği, çalışma, evlilik gibi çeşitli sebeplerle yurt dışında kendine yeni bir hayat kurarak yaşayan Türk vatandaşlarını korumak ve yabancı statüsüne tabi tutmamak için getirilmiş bir sistemdir. Mavi kart sahip kişiler, Kanunda sayılan istisnalar haricinde Türkiye’de ikamet etme, eğitim, çalışma, sosyal güvenlik, miras gibi haklara sahip olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk vatandaşlığından çıkma, Mavi kart, Özel statülü yabancılar, Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 28

ABSTRACT

LEGAL STATUS OF THE PERSONS (BLUE CARD HOLDERS) WHO LOST TURKISH CITIZENSHIP WITH THE PERMISSION TO RENOUNCE CITIZENSHIP IN PRIVATE INTERNATIONAL LAW

İBİŞ, Zeynep Berfin

Private Law Master's Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR

December 2024, 94 pages

Turkish citizenship can be lost through a decision by the competent authorities or by exercising the right of choice. One of the methods of loss through a decision by the competent authorities is renunciation of Turkish citizenship, which is comprehensively regulated under Articles 25-28 of the Turkish Citizenship Law No. 5901

This context specifically addresses individuals who were born a Turkish citizens and subsequently renounced their citizenship through official permission (Blue Card holders) and their descendants up to the third degree. The Blue Card system was introduced to protect Turkish citizens who establish new lives abroad for reasons such as improving their living standards, employment, or marriage, and to prevent them from being subject to foreign national status.

Blue Card holders, except for certain exceptions specified in the Law, enjoy rights in Turkey such as residence, education, employment, social security, and inheritance

Keywords: Renunciation of Turkish citizenship, Blue card, Special status foreigners, Turkish Citizenship Law article 28

İÇİNDEKİLER

TEZDE İNTİHAL OLMADIĞINA DAİR BEYAN SAYFASI	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	3
TÜRK VATANDAŞLIK HUKUKUNDA VATANDAŞLIKTAN ÇIKMA.....	3
1.1 VATANDAŞLIK KAVRAMI.....	3
1.1.1 Vatandaşlık Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	6
1.1.2 Vatandaşlık Hukukunun Anayasal Esasları.....	8
1.1.3 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması ve Kaybı Yolları.....	9
1.1.3.1 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması Yolları.....	10
1.1.3.2 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kaybı Yolları	11
1.2 TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMA	14
1.2.1 Genel Olarak Vatandaşlıktan Çıkma	14
1.2.2 Türk Vatandaşlığından Çıkmanın Şartları.....	16
1.2.2.1 Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak	16
1.2.2.2 Yabancı Bir Devlet Vatandaşlığını Kazanmış Olmak veya Kazanacağına İlişkin İnanırcı Belirtiler Bulunmak.....	17
1.2.2.3 Herhangi Bir Suç veya Askerlik Hizmeti Nedeniyle Aranan Kişilerden Olmamak.....	17
1.2.2.4 Hakkında Herhangi Bir Mali veya Cezai Tahdit Bulunmamak ..	19
1.2.3 Usul.....	20

1.2.4	Yabancı Devlet Vatandaşlığını Henüz Kazanamamış Kişilerin Türk Vatandaşlığından Çıkması.....	21
1.2.5	Yabancı Devlet Vatandaşlığını Kazanmış Olan Kişilerin Türk Vatandaşlığından Çıkması.....	21
1.3	TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	22
1.3.1	İlgili Bakımından Sonuçları	22
1.3.2	Eş Bakımından Sonuçları	25
1.3.3	Çocuklar Bakımından Sonuçları.....	25
BÖLÜM II		27
DOĞUM YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞINI KAZANANLARIN TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMASI		27
2.1	GENEL OLARAK.....	27
2.2	TÜRK VATANDAŞLIK HUKUKUNDA ÇIKMANIN SONUÇLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER	28
2.2.1	1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları.....	28
2.2.2	403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları.....	29
2.2.2.1	403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkmanın Sonuçları ..	30
2.2.2.2	4112 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	32
2.2.2.3	4866 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	34
2.2.2.4	5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	37
2.2.3	5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları.....	39
2.2.3.1	5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkmanın Sonuçları	40
2.2.3.2	6304 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	41
2.2.3.3	700 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Yapılan Değişiklikler	43
2.2.3.4	7196 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler	43
2.3	MAVİ KART UYGULAMASI	45
2.3.1	Mavi Kart Uygulamasından Yararlanabilecek Kişiler	45
2.3.1.1	Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybedenler	46
2.3.1.2	Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybedenlerin Üçüncü Dereceye Kadar Olan Altsoyları	46

2.3.2	Cumhurbaşkanının Belirleme Yetkisi	47
2.3.3	Mavi Kartlılar Kütüğü	48
2.4.	MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK BAKIMINDAN MAVİ KARTLILARIN STATÜSÜ: YABANCI VEYA VATANDAŞ GİBİ MUAMELE GÖRME	49
BÖLÜM III.....		53
TÜRK YABANCILAR HUKUKUNDA MAVİ KARTLILAR.....		53
3.1	TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA MAVİ KARTLILARIN YARARLANABİLECEĞİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERE İLİŞKİN DÜZENLEME	53
3.1.1	Türk Vatandaşlığı Kanunu'na Göre Mavi Kartlıların Açıkça Yararlanamayacakları Haklar	53
3.1.1.1	Seçme ve Seçilme Hakkı	54
3.1.1.2	Muafen Araç veya Ev Eşyası İthal Etme Hakkı	54
3.1.1.3	Kadroya Dayalı Asli ve Sürekli Kamu Hizmetinde Bulunma Hakkı	56
3.1.2	Sosyal Güvenliğe Dair Hakları Bakımından	57
3.1.3	Türk Vatandaşlığı Kanununda Mavi Kartlıların Muaf Olacağı Hâl... 61	
3.1.4	Milli Güvenlik ve Kamu Düzenine İlişkin Hükümler	62
3.2	YABANCILAR HUKUKU MEVZUATI BAKIMINDAN MAVİ KARTLILAR	63
3.2.1	Türkiye'ye Girişte Sağlanan Kolaylıklar.....	64
3.2.2	Türkiye'de İkâmet	65
3.2.3	Çalışma Hakkı	67
3.2.4	Eğitim Hakkı	71
3.2.5	Taşınmaz Mal Edinme ve Miras Hakkı.....	73
SONUÇ.....		77
KAYNAKÇA		79
ÖZGEÇMİŞ.....		83

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 403 Sayılı Kanun m.29- 4112 Sayılı Kanun m.29	33
Tablo 2: 403 Sayılı Kanun m.20- 4866 Sayılı Kanun m.20	35
Tablo 3: 403 Sayılı Kanun m.32- 4866 Sayılı Kanun m.32	36
Tablo 4: 403 Sayılı Kanun m.29- 4112 Sayılı Kanun m.29- 5203 Sayılı Kanun m.29.....	38
Tablo 5: 5901 Sayılı Kanun m.28-6304 Sayılı Kanun m.28	41
Tablo 6: 5901 Sayılı Kanun m.27- 7196 Sayılı Kanun m.27	44

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltmalar

AVS	: Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi
Bknz.	: Bakınız
C	: Cilt
E	: Esas
K	: Karar
m.	: Madde
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RG	: Resmî Gazete
S	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayıları
T	: Tarih
TAKBİS	: Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TVK	: Türk Vatandaşlığı Kanunu
TVKUY	: Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
UİK	: Uluslararası İşgücü Kanunu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Uluslararası göç, değişen dünyanın en büyük sorunu olmuştur. Globalleşen dünya düzeniyle birlikte iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerin de etkisiyle göç hareketleri hızlanmış ve günümüzde en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Ülkemizde ise uluslararası göç, 1960'lı yıllarda başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerine işçi göçü vererek başlamış günümüzde ise bu durum daha çok beyin göçüne evrilerek devam etmiştir. Her geçen gün sayıları gittikçe artan yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları, yaşadıkları ülkenin çok vatandaşlığı kabul etmeyen düzenlemeleri sebebiyle Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak yaşadıkları ülkenin vatandaşlığını kazanmışlardır. Yaşadıkları ülkenin vatandaşlığını kazanmalarıyla da Türk vatandaşlığını kaybetmişlerdir. Her ülkenin vatandaşlığına ilişkin yasal düzenlemeleri farklıdır. Ancak, vatandaşlığın kazanılmasına ve vatandaşlığın kaybına ilişkin düzenlemeler uluslararası hukuk ilkelerine uygun olmak zorundadır. Örneğin, devletler, vatandaşlığın kazanılması ya da kaybedilmesi hususundaki düzenlemelerinde, vatansızlığın önlenmesi ilkesine uygun bir şekilde hareket etmekle mükelleftir.

403 Sayılı mülga Kanun'da Türk vatandaşlığını çıkma izni alarak kaybeden kişilerin statüsü hakkında ayrı bir maddede düzenleme yapılmamış olup konu, Türk vatandaşlığını kaybetme başlığı altında düzenlenmiş ve genel olarak yabancı muamelesine tabi tutulacaklarına yer verilmiştir. Kimisi için doğup büyüdüğü ülkesinde bir yabancı olarak anılmak, istenmeyen bir durumdu. Bu sebeple yeni düzenlemelerin yapılması ve Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak ayrılan bu kişilerin durumunun yeniden düzenlenmesi gerekliliği doğmuştur.

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda doğum yoluyla kazandığı Türk vatandaşlığını çıkma izni alarak kaybeden kişiler, bu kişilerin sahip olduğu haklar ve istisnalara ilişkin detaylı düzenlemeler yapılmış ve ayrıcalıklarla dolu bir yabancılar sınıfı yaratılmıştır.

Türk vatandaşlığını çıkma izni olarak kaybeden kişilerin Türkiye’de sahip oldukları hakları simgeleyen, kimlik kartı işlevine sahip olan bir “mavi kart” düzenlendi. Bu kart sayesinde doğum yoluyla Türk vatandaşı olup vatandaşlıktan çıkma izni olarak ayrılan kişiler elektronik ortamda mavi kartı, kimlik kartı olarak seçerek her türlü işlem yapabilme olanaklarına sahip olmuşlardır. Mavi kart sahiplerine, Türkiye’de geniş haklara sahip olma imkânı sağlanmıştır. Ayrıca kendileri ile birlikte üçüncü dereceye kadar olan alt soylarının da bu kapsamda olacağı düzenlenmiştir.

Çalışmanın amacı, doğum yoluyla kazandıkları Türk vatandaşlığını İçişleri Bakanlığından çıkma izni olarak kaybeden kişilerin, Türkiye’de tabi oldukları sınırlamaları, sahip oldukları hakları incelemektir. Bu kapsamda mavi kartın tanımı, kimlere mavi kart verilebileceği, milletlerarası özel hukuk açısından mavi kartlıların durumu ele alınacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde vatandaşlık kavramı, vatandaşlığın temel ilkeleri, Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybedilmesine ilişkin temel bilgiler verilmiş, vatandaşlıktan çıkma statüsü incelenmiştir.

İkinci bölümde çıkma statüsünün tarihsel gelişimi, Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda yapılan değişiklikler ve bu değişiklikler neticesinde doktrinde eleştirilen hususlar incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise doğum yoluyla kazandıkları Türk vatandaşlıklarını çıkma izni olarak kaybeden kişilerin, mavi kart sahibi olması neticesinde Türkiye’de kendilerine sağlanan kolaylıklara ilişkin hususlara ve eleştirilere yer verilmiştir.

BÖLÜM I

TÜRK VATANDAŞLIK HUKUKUNDA VATANDAŞLIKTAN ÇIKMA

1.1 VATANDAŞLIK KAVRAMI

Vatandaşlık, kişiyi devlete bağlayan hukuki ve siyasî bağı ifade eder.¹ 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu², Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişilerin, Türk vatandaşı olduğunu kabul etmiştir. (TVK m.3/ç) Vatandaşlık sayesinde kişinin devlet ile kurmuş olduğu hukuki bağın neticesinde kişi hem devlete karşı bazı yükümlülüklerle hem de haklara sahip olur. Vatandaşlık hem ulusal hem de uluslararası nitelik taşır. Bir insanla devlet arasında kurulan hukuksal ve siyasal ilişki, başka devletleri ve uluslararası toplulukları da ilgilendirmektedir.³ Bu sebeple “vatandaşlık” uluslararası yönü de bulunan bir kavramdır ve uluslararası sözleşmelerle de düzenlenmiştir.

Vatandaşlığa ilişkin tüm unsurların detaylı bir şekilde düzenlendiği sözleşmelerden biri 6 Kasım 1997 tarihli Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesidir⁴. 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinin ilkeleri ışığında hazırlanmıştır.⁵ Bu sebeple Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi, vatandaşlık hukuku açısından önem arz etmektedir. Sözleşmede vatandaşlık, kişinin etnik kökenini ifade etmeyen kişi ile devlet arasındaki yasal bir bağ olarak tanımlanmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin⁶15. maddesinde her ferдин vatandaşlık hakkının olduğu düzenlenmiştir. Bu madde ile vatandaşlığın, bir insan hakkı olduğuna vurgu yapılmıştır.

---

¹ Gülin GÜNGÖR (2019), *Tâbiyyet Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.1; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR (2017), *Vatandaşlık Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, s.25; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ (2023), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Rehber Yayınevi, 19. Baskı, Ankara, s.5.

² RG.12.06.2009-S. 27256.

³ Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN (2019), *Vatandaşlık Hukuku*, Siyasal Kitabevi, Ankara, s.13.

⁴ Strazburg,06.11.1997, Sözleşme metni için bkz. <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>, ET.01.11.2024.

⁵ TBMM 2007:3.

⁶ RG.27.05.1949, İnsan Hakları Evrensel Beynamesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948’de kabul ve ilan edilmiştir.

Uluslararası Adalet Divanı'nın 1955 tarihli Nottebohm kararında (Liechtenstein v. Guatemala)⁷ ise vatandaşlık, “*temelinde bir toplumsal bağlılık vakası, karşılıklı hak ve görevlerle birlikte gerçek bir varlık, menfaat, ilgi ve duygu dayanışması yatan bir hukuki bağ*” olarak tanımlanmıştır. Nottebohm kararında, etkili/gerçek vatandaşlık vurgusu yapılmış, kişinin devlet ile olan bağının sıkı olması gerektiğine yer verilmiştir. Kararda, etkili vatandaşlığın belirlenmesinde, kişinin alışkanlıkları, yerleşimi, aile bağları, sosyal hayata katılımı gibi unsurların önemli olduğuna dikkat çekilmiştir.

Vatandaşlık devletler hukuku alanında ise, kişiye, hukuki bir kişilik olarak milletlerarası hukuk sahasına dahil olabilme imkanını vermektedir.⁸ Başka bir deyişle vatandaşlık bağı, devlete, tabiiyetindeki kişi veya şeyleri, siyasi ya da diplomatik korumasına alma hakkı/yükümlülüğü bahşetmektedir.⁹

Vatandaşlığın hukuki niteliği ile ilgili çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bunlar; sürekli sadakat bağı görüşü¹⁰, devletle kişi arasında akdedilen bir akit olduğu görüşü (akdi görüş)¹¹, devletle kişi arasında kurulan bir kamu hukuku ilişkisi¹² olduğu görüşüdür. Günümüzde kabul edilen görüşe göre, tabiiyet, devletle kişi arasında kurulan bir kamu hukuku ilişkisidir.¹³

Vatandaşlık kavramı ile ilgili bir kavram tâbiyet kavramıdır. Tâbiyet, gerçek kişi, tüzel kişi ve şeyleri (deniz gemileri ve hava araçları) devlete bağlayan bağıdır.¹⁴ Ancak vatandaşlık, yalnızca gerçek kişileri devlete bağlayan bağı ifade eder.¹⁵

Türk vatandaşlık hukuku bakımından vatandaşlığın tarihsel sürecine bakacak olursak; Osmanlı Devleti döneminde vatandaşlık, din kökenli bir ayrıma dayanmaktaydı. Müslümanlar ile gayri müslimler arasında statü farkı vardı. Bu durum Müslümanlar ile gayri müslimler arasında eşitsiz bir durum yaratmaktaydı. Bu sebeple dini kuralların hâkim olmadığı bir düzenleme yapılması gerekliliği doğmuştu. İşte bu

⁷ Uluslararası Adalet Divanı, Karar için bknz. <https://www.icj-cjj.org> (Nottebohm Kararı), ET.12.11.2024.

⁸ Ergin NOMER (2023), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 31. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.4.

⁹ Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.3.

¹⁰ Bu görüş, günümüzde etkisini önemli ölçüde kaybetmiştir. Ancak Anglo- Amerikan hukuk sisteminin hâkim olduğu ülkelerde kısmen devam etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bknz. age. s.8.

¹¹ Sadece Fransız hukukunu etkilemiş ve Fransız hukukçuları tarafından savunulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bknz. age. s.9; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.5.

¹² Bir diğer adıyla hukuki statü görüşüdür.

¹³ Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.28.

¹⁴ Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.1; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.5.

¹⁵ Çalışmada vatandaşlık kavramı kullanılacaktır.

amaçla 1869 yılında yürürlüğe konulan Tâbiyet-i Osmaniye Kanunnamesi¹⁶, Müslüman olup olmamanın vatandaşlık üzerindeki etkisini sona erdirmiş; Osmanlı vatandaşlığının kazanılma esaslarını ana hatları ile düzenlemiştir.¹⁷ Bu kanun İslâm dünyasında din ilkelerinden bağımsız ilk vatandaşlık düzenlemesidir ve 1851 Fransız Kanunundan esinlenerek hazırlanmıştır.¹⁸Kanunnamenin 9. maddesine göre Osmanlı ülkesinde ikâmet eden bir kişi, yabancı bir devletin vatandaşı olduğunu usulüne uygun olarak ispat etmediği müddetçe, Osmanlı vatandaşı kabul edilmiştir. Bu maddeden anlaşılan, Osmanlı devletinde ikâmet eden bir kişinin, vatansız kalmayacağıdır.¹⁹

Tâbiyet-i Osmaniye Kanunnamesinden sonra, Osmanlı Devleti'nin ilk Anayasası olan 1876 tarihli Kanun-ı Esasi'de²⁰ vatandaşlığın tanımı, kendini Osmanlı devletine vatandaşlık bağı ile bağlı gören herkes şeklinde yapılmıştır. Din ve mezhep farkı gözetilmemiştir.

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonraki ilk Anayasa, 1924 Anayasasıdır²¹. Vatandaşlık, Anayasanın 88.maddesinde şöyle düzenlenmiştir: “*Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle Türk utlak olunur.*” Bu düzenlemeyle, vatandaşlığın din ve ırk ayrımına bakılmaksızın laik ve çağdaş gereklere uygun bir şekilde yapıldığı görülmektedir.

1961 Anayasası²² döneminde vatandaşlık konusu ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Anayasanın siyasî haklar ve ödevler bölümünde vatandaşlık başlığı altında detaylı düzenlemelere yer verilmiştir. 1961 Anayasasının 54.maddesinde “*Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür*” ifadesiyle Türkiye Cumhuriyeti devletine bağlı olmanın ırk, din, mezhep, dil, etnik köken ayrımı yapılmaksızın kabul edildiği görülmektedir.

---

¹⁶ Şevval 1285-11 Kanunisanî 1284; Takvim-i Vekayi No. 1044. Bknz. İlhan UNAT, (1966), Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara, s.8-9.

¹⁷ Banu ŞİT (2008), “Modern Vatandaşlık Kavramına Bir Bakış”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.76, s.70.

¹⁸ Işıl ÖZKAN ve Uğur TÜTÜNCÜBAŞI (2008), “Türk ve Alman Hukukunda Çifte Vatandaşlığa İlişkin Gelişmeler” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.57, S.3, s.6; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.61.

¹⁹ Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.7.

²⁰ Düstur, 1.Tertip, C.4, S.4.

²¹ RG.24.05.1924-S.71.

²² RG.20.07.1961-S.10859.

1.1.1 Vatandaşlık Hukukuna Hâkim Olan İlkeler

Her devletin kendi yasal düzenlemelerinde yaptığı vatandaşlık tanımı birbirinden farklıdır.²³ Vatandaşlığın kazanılması, kaybı gibi hususlar her devletin egemenlik hakkı içerisinde kendi belirleme alanında olan hususlardır. Bu duruma vatandaşlık hukukunda mahfuz yetki (münhasır yetki) denmektedir.²⁴ Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinin 3. maddesinde “her bir devlet, kendi hukuku altında kimin vatandaşı olduğunu belirler.” ilkesine yer vermiştir. Ancak bu durum, devletlere sınırsız bir yetki tanımaz. Devletin kendi vatandaşlık hukuku kurallarını serbestçe belirleyebilmesinin sınırı milletlerarası özel hukuktur. Bu durum milletlerarası hukukun, vatandaşlık hukuku alanında olan üstünlüğüne dikkat çekmektedir.²⁵ Bunun yanı sıra vatandaşlık hukukuna hâkim olan ve uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Vatandaşlığın klâsik ilkeleri olarak bilinen bu ilkeler, Milletlerarası Hukuk Enstitüsünün 1895 yılında yaptığı Cambridge toplantısında ortaya çıkan tavsiye kararında yer almıştır.²⁶ Bu ilkeler bağlayıcı nitelikte olmamalarına rağmen ülkelerin yasal düzenlemelerinde de göz ardı edilmemelidir.

Vatandaşlık hukukuna hâkim olan ilkeler üç başlık altında toplanabilir. Bunlar:

- 1) Herkes, mutlaka vatandaşlığa sahip olmalıdır;
- 2) Herkes, vatandaşlığını değiştirmekte serbest olmalıdır;
- 3) Herkesin yalnız tek bir vatandaşlığı olmalıdır;

şeklinde ifade edilir.

Bu ilkelerden birincisi; “Herkes, mutlaka vatandaşlığa sahip olmalıdır”²⁷. Bu ilke ile hedeflenen, kişinin vatansız duruma düşmesinin engellenmesidir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda *hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişi*, vatansız olarak tanımlanmaktadır.

Vatansızlık hali hem birey hem de devletler açısından arzu edilmez.²⁸ Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinin de temel amaçları arasında vatansızlığın önlenmesi sayılmaktadır. Üstelik sadece vatansızlığın önlenmesine ilişkin, 28.09.1954 tarihli

²³ Ergin NOMER 2023, age. s.20; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.13-14; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.19.

²⁴ Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.13.

²⁵ age. s.15.

²⁶ age. s.21.

²⁷ Ergin NOMER 2023, age. s.6; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.22; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.52; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.34; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.25.

²⁸ age s.25-26.

Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme²⁹ ve 30.08.1961 tarihli “Vatansızlığın Azaltılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”³⁰ bulunmaktadır. 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda da vatansızlık durumu istenmeyen bir hâldir. Örneğin, TVK m. 34’te seçme hakkının kullanılması ile ilgili vatansız kalacak ise bu hakkın kullanılmayacağı düzenlenmiştir.

Vatandaşlık hukukunda kabul edilen ilkelerden ikincisi; herkes, vatandaşlığını değiştirmekte serbest olmalıdır.³¹ 10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nde de her ferдин bir vatandaşlık hakkı olduğu ve vatandaşlığını değiştirmekte serbest olduğu belirtilmiştir. Kişi, istediğinde mevcut vatandaşlığını değiştirebilmelidir. Bu husus da kişiye tanınan bir serbestidir. Ancak her devletin, vatandaşlık kazanma şartları birbirinden farklıdır. Bu sebeple yasal düzenlemelerde öngörülen şartların sağlanması gerekmektedir. Kişinin, vatandaşlığını değiştirmede serbest olması ilkesine getirilen genel sınır, kişinin vatansız kalmamasıdır.³² Daha önce de yer verildiği üzere, vatansız kalma hali, istenmeyen bir haldir. Çalışmamızın konusunu içeren doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetme durumu da kişinin vatandaşlığını değiştirmekte serbest olmasının bir sonucudur.

Üçüncüsü; herkesin yalnız tek bir vatandaşlığı olmalıdır ilkesidir.³³ Bu ilkeyle kişinin sadece tek vatandaşlığa sahip olması hedeflenmekte, çok vatandaşlık hali istenmemektedir. Ancak bu ilke, günümüzde çok vatandaşlığa yer veren sözleşmelerle, ülkelerin yasal düzenlemeleriyle birlikte fazlasıyla zayıflamıştır.³⁴ Globalleşen dünya düzeniyle birlikte uluslararası ilişkiler daha sıkı hale gelmiş, sosyal, ekonomik, kültürel etkileşimler artmış, bu durumun sonucu olarak da çok vatandaşlığa daha ılımlı bakılması gerekliliği doğmuştur. Türkiye’den en büyük göç dalgasının olduğu ve çok sayıda Türk gurbetçinin yaşadığı Almanya, çok vatandaşlığa karşı katı tutumunu

²⁹ RG.10.07.2014-S.29056, Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme, New York, 28.09.1954, Sözleşme metni için bkz. <https://www.ohchr.org.tr,s.e.t.> 22.12.2024.

³⁰ Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme, New York, 30.08.1961, Sözleşme metni için bkz. <https://www.ohchr.org.tr,s.e.t.> 22.12.2024.

³¹ Ergin NOMER 2023, age. s.7; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.35; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.56; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.37, Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.27.

³² age. s.28.

³³ Ergin NOMER 2023, age. s.8; Gülin GÜNGÖR (2019), *Tâbiyet Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.27; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age.s.55; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.36; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.26.

³⁴ Ergin NOMER 2023, age. s.6.

değiştirmiştir³⁵. 27.06.2024 tarihinde Almanya’da yürürlüğe girmiş olan Vatandaşlık Kanununu Modernleştirme Yasası (StarModG) ile birlikte çifte vatandaş olma durumu kabul edilmiştir. Artık Alman vatandaşı olmak isteyen yabancılar kendi vatandaşlıklarını koruyarak Alman vatandaşlığını kazanabileceklerdir. Bu durumda, Alman vatandaşlığı kazanılırken önceki vatandaşlığın muhafaza edilip edilemeyeceği veya muhtemelen kaybedilip kaybedilemeyeceği, yalnızca vatandaşlığına sahip oldukları ülkenin vatandaşlık hukukuna bağlıdır.³⁶ Böylelikle Modernleştirme yasınının yürürlüğe girmesiyle birlikte, kişi Türk vatandaşlığından çıkma izni almasına gerek olmaksızın hem Alman hem de Türk vatandaşı olabilecektir.

Bunlar, milletlerarası alanda direktif ilkeler olup, kural olarak pozitif geçerlilikleri olmasa da devletlerin iç hukuklarında vatandaşlık konularını düzenlerken mümkün merteye göz önünde bulundurmaları gereken ilkelere³⁷.

1.1.2 Vatandaşlık Hukukunun Anayasal Esasları

Türk vatandaşlık hukuku, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile bir gerçek kişi arasında, vatandaşlık olarak tabir edilen, siyasi ve hukuki bağın kurulması, sona ermesi ve ispatını konu edinmektedir.³⁸ Vatandaşlık, Anayasanın³⁹ 66.maddesinde düzenlenmiştir.

Anayasa’nın “Türk vatandaşlığı” kenar başlıklı 66. maddesine göre,

1. Türk vatandaşlığı

Madde 66-“Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür. Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. (Mülga ikinci cümle: 3/10/2001- 4709/23 md.)

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

³⁵ Bundesministerium des Innern und für Heimat, <https://tuerkei.diplo.de.tr>, ET.22.06.2024.

³⁶ Bundesministerium des Innern und für Heimat, <https://tuerkei.diplo.de.tr>, ET.22.06.2024.

³⁷ Ferda Nur GÜVENALP (2016), “Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi Işığında Türk Hukuku Bakımından Çok Vatandaşlık Halinde Askerlik Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.2, s.237; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.24.

³⁸ Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.2.

³⁹ RG.09.11.1982-S.17863.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.”

Anayasanın 66. maddesinin ilk fıkrasında “*Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür*” hükmü yer almaktadır. Vatandaşlığın tanımında ırk ya da din kökenli bir ayırım yapılmamış olup, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişilerin Türk vatandaşı sayıldığına yer verilmiştir.

Anayasanın 66. maddesinin ikinci fıkrasında *Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk’tür* ifadesine yer verilerek vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Türk baba ya da ananın çocuğu Türk vatandaşı sayılacaktır. O halde, Türk vatandaşlığının aslî kazanılması kan esasına dayanmaktadır.

Anayasanın 66. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, “*Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.*” Bu hüküm, vatandaşlığın kazanılması ya da kaybedilmesine ilişkin düzenlemelerin sadece kanunla yapılacağını düzenlemiş ve kanunilik ilkesine vurgu yapmıştır.

Anayasanın 66. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, “*Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.*” Bu hükümle, vatandaşlıktan çıkarmanın vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylem sonucunda yapılabileceği düzenlenmiştir. Vatandaşlıktan çıkarmada keyfi uygulamaların önüne geçilmek hedeflenmiştir. 5901 Sayılı TVK’da vatandaşlıktan çıkarma yolu düzenlenmemiştir. Ancak, bu fıkrada düzenlenen çıkarılma, vatandaşlıktan yoksun bırakma hallerini kapsayan bir biçimde anlaşılmalıdır.⁴⁰

Anayasanın 66. Maddesinin beşinci fıkrasında “*Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.*” Bu hüküm, vatandaşlığın korunmasına yönelik getirilen bir düzenlemedir.

1.1.3 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması ve Kaybı Yolları

Vatandaşlığın kazanılması, kaybedilmesi ve bunlara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi vatandaşlık kanunlarında düzenlenmiştir. Günümüze kadar vatandaşlığın düzenlenmiş olduğu kanunlar; 8 Nisan 1284 Tarihli Tabiiyet-i Osmaniye Kanunnamesi, 1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu⁴¹, 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu⁴² ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunudur.

⁴⁰ Görüş için bkz. Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.199.

⁴¹ R.G. 04.06.1928-S.904.

⁴² R.G.22.02.1964-S.11638.

1.1.3.1 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kazanılması Yolları

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre, Türk vatandaşlığının kazanılması doğumla kazanma ya da sonradan kazanma şeklinde olmaktadır. Türk vatandaşlığının aslen kazanılması, soy bağı esası (kan esası) ya da doğum yeri esasına (toprak esası) göre kazanma şeklinde olabilir. TVK m. 6, “*Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık, doğum anından itibaren hüküm ifade eder.*” Kanun hükmünden anlaşılacağı üzere doğumla Türk vatandaşlığının kazanılmasında kişi, vatandaşlığı kendiliğinden kazanmaktadır. Herhangi bir merciinin onayına ya da iznine gerek olmaksızın vatandaşlığın kazanılması gerçekleşmektedir.

Soy bağı (*jus sanguinis*) esasına göre vatandaşlığın kazanılmasında kişinin doğumu anında ana ve/veya baba tarafından Türk vatandaşlığını kazanması gerekmekte ve soy bağı ilişkisinin hukuken tanınır olması gerekmektedir. Soy bağı esasına göre kurulan vatandaşlık bağında kişinin doğduğu yerin bir önemi bulunmamakta kişi ana ya da babanın Türk vatandaşı olmasından dolayı kendiliğinden vatandaşlık kazanmaktadır.

Doğum yeri (*jus soli*) esasına göre vatandaşlığın kazanılmasında kişinin doğduğu yere bağlı olarak vatandaşlığı kazanması söz konusudur. Doğum yeri esasına göre vatandaşlığın kazanılması bazı ülkelerde temel bir prensip olarak uygulanmakta bazı ülkelerde ise yalnızca vatansızlığı önlemek amacıyla benimsenmektedir. 5901 sayılı TVK’da düzenlenen doğum yeri esasına göre vatandaşlığın kazanılması, Türkiye’de doğan herkesin Türk vatandaşı olması amacına değil, vatansızlığı önleme amacına hizmet eder.⁴³

Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması, yetkili makam kararıyla, evlât edinilme yoluyla ya da seçme hakkı yoluyla olmaktadır. (TVK m. 9/1) Kişinin, doğumdan sonra ve doğumundan başka bir sebebe dayanarak vatandaşlık kazanabilmesi için, vatandaşlığını kazanacağı toplum ile kişi arasında sıkı bir irtibatın bulunması gerekmektedir.⁴⁴

Her devlet, yasal düzenlemeleriyle vatandaşlığın kazanılması ve kaybedilmesini belirleme hakkına sahiptir. Ancak devletlerin belirlediği iç hukuk

⁴³Ergin NOMER 2023, age. s.72; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.69-70; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s101; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.58; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.49-50.

⁴⁴ age.s.31.

kuralları milletlerarası sözleşmelere, uluslararası ilkelere, insan haklarına aykırı olamaz. Hem kişinin hem de devletin menfaatleri zedelenmemelidir bu sebeple her ikisi arasında denge gözetilerek düzenlemeler yapılmalıdır. Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinin 4. maddesinde de bu hususa yer verilmiş olup hiç kimsenin keyfi olarak vatandaşlığından mahrum edilemeyeceği düzenlenmiştir.

1.1.3.2 Türk Vatandaşlık Hukukunda Vatandaşlığın Kaybı Yolları

Türk vatandaşlığının kaybı, yetkili makam kararı ile ya da seçme hakkının kullanılması ile olmaktadır. Yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kaybında çıkma, kaybettirme ve vatandaşlığa alınmanın iptali yolları vardır (TVK m. 24).

Seçme hakkının kullanılmasında ise kişinin kendi iradesiyle vatandaşlıktan çıkması söz konusudur. Çalışmamızın konusunu Türk vatandaşlığından çıkma konusunu kapsayan Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılan kişiler (mavi kartlılar) oluşturmaktadır. Bu sebeple Türk vatandaşlığını seçme hakkını kullanarak kaybetme, Türk vatandaşlığını kaybettirme ve vatandaşlığa alınmanın iptali hususlarına kısaca değinilmekle yetinilecektir.

Türk vatandaşlığını seçme hakkını kullanarak kaybetme, kanunda sayılan hallerde, kişinin kendi iradesiyle vatandaşlıktan ayrılmasıdır. Bu yolun özelliği, ilgili kişinin, usulüne uygun bir biçimde yapacağı, Türk vatandaşlığından ayrılma yolundaki istenç açıklamasının yeterli olması; izin veya onay gibi bir işleme gerek bulunmaksızın sonuç doğurmasıdır.⁴⁵ Hemen hemen her düzenlemede yer aldığı gibi kişi, vatansız kalacak ise seçme yoluyla vatandaşlığın kaybı yolunu kullanamayacaktır.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybı TVK m. 34'te düzenlenmiştir. Buna göre:

“Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybı

MADDE 34- (1) Aşağıda durumları belirtilenler, ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

a) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle doğumla Türk vatandaşı olanlardan yabancı ana veya babanın vatandaşlığını doğumla veya sonradan kazananlar.

b) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle Türk vatandaşı olanlardan doğum yeri esasına göre yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar.

⁴⁵ Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.169.

c) Evlat edinilme yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar.

ç) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar.

d) Herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazananlar.”

Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılabilmek için TVK m. 34’te sayılan durumlardan birine sahip olan çocuğun ergin olmasından itibaren 3 yıl içinde bu yola başvurması gerekmektedir.

Yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kaybı hallerinden biri olan Türk vatandaşlığını kaybettirme, TVK m. 29’da düzenlenmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere Türk vatandaşlığının irade dışı kaybı söz konusudur. Bu sebeple, kaybettirme, vatandaşlık hukuku ilkelerinden olan “herkes vatandaşlığını değiştirmede serbest olmalıdır” ilkesine uymamaktadır.⁴⁶ Kanunda sayılı hallerin varlığı halinde Türk vatandaşlığı, Cumhurbaşkanı kararı ile kaybettirilecektir. Bu hallere bakacak olursak:

“Türk vatandaşlığını kaybettirme

MADDE 29

“a) Yabancı bir devletin, Türkiye’nin menfaatlerine uymayan herhangi bir hizmetinde bulunup da bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında dış temsilcilikler, yurt içinde ise mülki idare amirleri tarafından bildirilmesine rağmen, üç aydan az olmamak üzere verilecek uygun bir süre içerisinde kendi istekleri ile bu görev bırakmayanlar

b) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin her türlü hizmetinde Cumhurbaşkanının izni olmaksızın kendi istekleriyle çalışmaya devam edenler

c) İzin almaksızın yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü olarak askerlik yapanlar

(2) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 302 inci, 309 uncu, 310 uncu, 311 inci, 312’nci, 313’üncü, 314’üncü ve 315 inci maddelerinde yazılı suçlar nedeniyle hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen ve yabancı ülkede bulunması nedeniyle kendisine ulaşamayan vatandaşlar, bu durumun soruşturma

---

⁴⁶ age. s.199.

aşamasında Cumhuriyet savcısı veya kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde vatandaşlıklarının kaybettirilmesi amacıyla Bakanlığa bildirilir. Bakanlıkça Resmî Gazetede yapılan yurda dön ilanına rağmen üç ay içinde yurda dönmeleri hali”

olarak karşımıza çıkmaktadır.

TVK m. 29/1 kapsamında yer verilen kaybettirme sebepleri bakımından ortak olan hususlar, ilgilinin yabancı bir devletin hizmetinde bulunması ve bu durumun gönüllülük esasına dayanmasıdır.⁴⁷

TVK m. 29/2 kapsamında yer verilen sebepler ise devletin egemenliğini birliğini, işleyişini bozan, Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı suçunda bulunan, suç işlemek amacıyla örgütlenen kişilerin vatandaşlıklarının kaybettirilmesi için düzenlenmiştir.

Türk vatandaşlığının kaybettirilmesi Cumhurbaşkanının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren hüküm ifade eder. (TVK m.30) Türk vatandaşlığı kaybettirilen kişi adına bildirim formu düzenlenir ve bu forma dayanılarak nüfus kaydı, gerekli açıklama yapılarak kapatılır. (TVKUY m.56/3) Türk vatandaşlığının kaybettirme yoluyla kaybından itibaren kişi, yabancı statüsünde olup, yabancılar hukuku kurallarına tabi olacaktır. Kaybettirme kararları şahsi olduğu için eş ve çocuklara etki etmeyecektir. (TVK m.30/2, TVKUY m.56/2)

Yetkili makam kararı ile vatandaşlığın kaybı hallerinden bir diğeri, vatandaşlığa alınmanın iptali yoludur. Vatandaşlığa alınmanın iptali, TVK m.31’de düzenlenmiştir.

“Türk vatandaşlığının iptali

MADDE 31 – Türk vatandaşlığını kazanma kararı; ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli hususları gizlemesi sonucunda vuku bulmuş ise kararı veren makam tarafından iptal edilir.”

Kişinin Türk vatandaşlığını kazanma sırasında yalan beyanları ya da vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden hususları gizlemesi halinde kararı veren makam vatandaşlığa alınmanın iptaline karar verecektir. İptale karar verilebilmesi için kişinin yalan beyanı ya da gizlediği hususların bu konuda asli unsurlar olması gerekmektedir. Yani yetkili makamın, beyanın yalan olduğunu bildiği ya da gizlenen hususları bildiği takdirde vatandaşlığa almayacağı söylenebiliyorsa, bu unsurların asli

⁴⁷ Ergin NOMER 2023, age. s.139-140; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.202-204; Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.137; Vahit DOĞAN, Lale AYHAN İZMİRLİ ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.148-151.

unsurlar olduğundan söz edilir.⁴⁸ Bu durumda yabancının, yalan beyanlara dayanarak kazanmış olduğu Türk vatandaşlığı iptal edilecektir.

İptal kararı karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder. (TVK m.32) Eşe ve çocuklara olan etkisi açısından ise bu kişilerin Türk vatandaşlığını nasıl kazandığı önem taşıyacaktır. İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak kazanılmışsa Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocukların da vatandaşlığı iptal edilecektir. (TVK m. 32) Ancak eş ve çocuk ilgili kişiye bağlı olmaksızın Türk vatandaşlığını kazanmışsa bu durumda Türk vatandaşlıklarını kaybetmeyeceklerdir.

1.2 TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMA

Türk vatandaşlığından çıkma, Türk Vatandaşlığı Kanununun üçüncü bölümünde Türk Vatandaşlığının kaybı kısmında düzenlenmiştir. TVK m. 25-27’de Türk vatandaşlığından çıkma, çıkma için gerekli belgeler, sağlanması gereken şartlar ve Türk vatandaşlığından çıkmanın sonuçları düzenlenmiştir. TVK m. 28’de ise Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere Türkiye’de sağlanacak haklar ve kolaylıklar düzenlenmiştir.

Türk vatandaşlığının sona erme yollarından birisi “vatandaşlıktan çıkma” yoludur. Vatandaşlık hukukunda çıkma, vatandaşlığın ilgilinin iradesi ve yetkili makam kararı ile kaybedilmesi anlamına gelir. Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 25.maddesinde düzenlenmiştir.

Bu başlık altında Türk Vatandaşlık Hukukunda çıkma yoluyla vatandaşlığın kaybına dair Vatandaşlık Kanunu düzenlemelerinden, çıkmaya ilişkin hükümlerde yapılan değişikliklerin muhtelif nedenleri, çıkmanın şartları, kaybın usulü ile sonuçları üzerinde durulacaktır.

1.2.1 Genel Olarak Vatandaşlıktan Çıkma

Vatandaşlıktan çıkma, TVK m.25’te yer alan vatandaşlıktan çıkma şartlarını sağlayan kişinin, yetkili makamlara başvuruda bulunması, İçişleri Bakanlığının vatandaşlıktan çıkmayı uygun bulması ve bunun sonucunda var olan vatandaşlık bağının sona erdirilmesi süreçlerini kapsar. Kişinin Türk vatandaşlığından çıkması, çıkma belgesinin verilmesiyle gerçekleşir. (TVK m.27/1) Çıkma belgesini alan kişi, bu tarihten itibaren yabancı statüsüne tabi tutulur. (TVKUY m. 47)

⁴⁸Ergin NOMER 2023, age. s.147; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age.s.212.

Vatandaşlıktan çıkma, “herkes vatandaşlığını değiştirmede serbest olmalıdır” ilkesinin bir sonucudur. Vatandaşlıktan çıkma için; kişinin talebi ve İçişleri Bakanlığının kararı gerekmektedir.

Vatandaşlıktan çıkma statüsü, 1869 tarihli Tâbiyeti Osmaniye Kanunnamesinde “mezuniyetle tâbiyetin terki”, 1928 tarihli 1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda “müsadei mahsusa ile Türk vatandaşlığından çıkma”, 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunlarında ise “vatandaşlıktan çıkma” şeklinde düzenlenmiştir.

Türk vatandaşlığından çıkma hakkında detaylı düzenleme ilk kez 1995 tarihli 4112 Sayılı Kanun⁴⁹ ile yapılan değişiklik sonucunda yapılmıştır.

Vatandaşlıktan çıkma, genellikle yabancı bir devlette yaşayan Türk vatandaşlarının başvurduğu bir yöntemdir. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları buldukları ve çalıştıkları ülkelerde daha iyi yaşam standartlarına sahip olmak, ekonomik, sosyal ve siyasi haklardan yararlanmak amacı ile yaşadıkları ülkenin vatandaşlığına geçmek istemekteydi. Ancak Avusturya, Danimarka, İsveç, Almanya gibi ülkelerin yasal düzenlemelerinde çifte vatandaş olma durumu kabul edilmeyen bir hâldi.⁵⁰ Bu sebeple bu ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının yaşadıkları ülkenin vatandaşlığına geçebilmeleri için zorunlu olarak Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılmaları gerekmekteydi. Bu sebeple 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda vatandaşlıktan çıkma statüsü detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılan kişilerin nüfus kütüklerindeki kayıtları kapatılmakta ve Türkiye’de yabancı muamelesine tabi tutulmaktaydı. Bu uygulama ise yurtdışında hayatını sürdüren kişilerin, yabancı bir devlet vatandaşlığına geçmelerinden kaçınmalarına sebep oluyordu.⁵¹ Türk vatandaşlarının bazı müktesep haklarının yitirilmesi anlamına gelen bu uygulamayı düzeltmek, mülkiyet, miras, ikâmet ve çalışma haklarını aynen muhafaza etmek için 4112 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle madde hükmü değiştirilmekte ve Türk vatandaşlığından çıkma izni alan kişilere imkânlar sağlanmaktadır. 4112 Sayılı Kanun, Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılan bu kişilere ilişkin sorunları, eşitsizlikleri, çelişkileri ortadan kaldırmak amacıyla hazırlanmıştır.

---

⁴⁹ RG.12.06.1995-S.22311.

⁵⁰ TBMM 1995:1.

⁵¹ TBMM 1995:1.

1.2.2 Türk Vatandaşlığından Çıkmanın Şartları

Çıkma izni olarak Türk vatandaşlığının kaybında TVK m. 25'te sayılan şartların sağlanmış olması gerekmektedir. Kanunda sayılan dört şartın sağlanmadığı durumda kişiye, Türk vatandaşlığından çıkma izni verilmeyecektir. Bu şartlar; ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak ya da kazanacağına ilişkin inandırıcı emarelere sahip olmak, herhangi bir suç ve askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak ve hakkında herhangi bir cezai ya da mali tahdit bulunmamak şeklinde sayılmıştır.

1.2.2.1 Ergin ve Ayırt Etme Gücüne Sahip Olmak

Çıkma izni olarak Türk vatandaşlığının kaybında kişi ergin olmalı ve ayırt etme gücüne sahip bulunmalıdır. Bu iki unsurun sağlanması çıkma izni olarak Türk vatandaşlığını kaybetmek için gereklidir. Vatandaşlıktan çıkma izni almak isteyen kişinin ergin ve ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı, Türk Medeni Kanunu'na⁵² göre belirlenecektir. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik⁵³ m.3/1 hükmüne göre, erginliğin tespiti Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre yapılacaktır. TMK m.11'e göre; erginlik, 18 yaşın doldurulmasıyla başlar. Kişi, mahkeme kararıyla ya da evlenme yoluyla da ergin kılınmış olabilir. Evlenme ve yargı yoluyla erginlik kazanma hali de vatandaşlıktan çıkma isteminde bulunabilmek için geçerlidir.⁵⁴

Vatandaşlıktan çıkmak için kişinin ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir. Ayırt etme gücü, TMK m.13'te "*yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes*" şeklinde tanımlanmıştır. Vatandaşlıktan çıkma, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Kişi, ancak kendi iradesiyle ve düşünerek bu kararı verir ve gerekli başvuruları yapar bu sebeple ayırt etme gücüne sahip olmak vatandaşlıktan çıkma izni alabilmek için asli unsurlardandır.

---

⁵² RG.08.12.2001-S.24607.

⁵³ RG.06.04.2010-S.27544.

⁵⁴ Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.178; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.125.

1.2.2.2 Yabancı Bir Devlet Vatandaşlığını Kazanmış Olmak veya Kazanacağına İlişkin İnandırıcı Belirtiler Bulunmak

TVK m.25/2'de düzenlenen, yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak şartı, vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişinin vatansız kalmasını önlemek amacı ile kabul edilmiştir.⁵⁵

Türk vatandaşlığından çıkma izni almak isteyen kişi için iki farklı yol vardır. Çıkma izni almak isteyen kişi, yabancı bir devletin vatandaşlığını kazanmış olabilir ya da yabancı bir devletin vatandaşlığını kazanacağına ilişkin belirtileri bulunabilir.

Bu durumlardan ilki şudur; çıkma izni almak isteyen kişi, yabancı bir devletin vatandaşlığını kazanmış olabilir. Yabancı devletin vatandaşlığını kazanan kişi, başvuruda bulunarak çıkma izni alabilir. Bu durumda kişi, yabancı bir devletin vatandaşlığını kazandığına dair belgeleri sunar ve İçişleri Bakanlığının uygun görmesi halinde kendisine çıkma belgesi verilir.

İkinci durum şudur; çıkma izni almak isteyen kişi, yabancı bir devletin vatandaşlığını kazanacağına dair belirtilere sahip olabilir. Bu belirtilerin varlığına güvenerek, başka bir devletin vatandaşı olabileme ihtimalinin yüksek olmasını gerekçe göstererek çıkma izni almak için başvuruda bulunabilir. İçişleri Bakanlığı tarafından uygun görülmesi halinde kişiye, çıkma izin belgesi verilir. Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda yabancı devletin vatandaşlığını kazanacağına ilişkin belirtilerin neler olabileceğine dair açıklama yapılmamıştır. Ancak Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 42. maddesinde kişinin, yabancı devlet vatandaşlığını henüz kazanmamış olması halinde, kazanmak istediği devlet vatandaşlığına kabul edileceğine ilişkin bir teminat belgesine yer verilmiştir. Teminat belgesinin onaylanmış örneğinin getirilmesi, inandırıcı belirtilerin bulunduğu işaretlerdir.⁵⁶

1.2.2.3 Herhangi Bir Suç veya Askerlik Hizmeti Nedeniyle Aranan Kişilerden Olmamak

Vatandaşlıktan çıkmanın gerçekleşebilmesi için kişinin herhangi bir suçtan aranmıyor olması gerekmektedir. Herhangi bir suç nedeniyle aranan kişilerden

⁵⁵ Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.174; Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.126.

⁵⁶ Turgut TURHAN ve Feriha Bilge TANRIBİLİR 2017, age. s.120.

olmamak şartı, 403 Sayılı TVK'ya, 4866 Sayılı Kanun⁵⁷ ile yapılan değişiklikle kabul edilmiştir. (403 TVK m. 20/c) 5901 Sayılı TVK'da da yer almaya devam etmiştir. Bir suç sebebiyle aranan kişinin vatandaşlıktan çıkmasına izin verilmesi, bu kişiye ilişkin yapılacak olan yargılama faaliyetlerine engel teşkil edecek, adeta kişinin kaçmasına göz yumulmuş olacaktır.

Bir diğer şart ise ilgilinin, askerlik hizmeti sebebiyle aranan kişilerden olmamasıdır. 403 Sayılı TVK'da Türk vatandaşlığından çıkmanın şartları arasında "muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak ya da yapmış sayılmak" ibaresi yer almaktaydı. 4112 Sayılı Kanun ile bu düzenleme yürürlükten kaldırılmıştı. Ancak, herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak şartı getirildi. 403 Sayılı Kanun'da yer alan düzenlemede vatandaşlıktan çıkma şartının kişinin, askerlik hizmetini yerine getirmesine bağlı olduğu açıktır. 5901 Sayılı Kanun'da düzenlenen şart, askerlik hizmeti sebebiyle aranan kişilerden olmamasıdır. Askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmama şartı, muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmanın veya yapmış sayılmanın yanı sıra, örneğin, askerlik çağına girmemiş olma, geciktirme (tecil), askerlik çağından çıkmış olma ve askerliğe elverişli olmama durumlarını kapsayıcıdır.⁵⁸ Örneğin, vatandaşlıktan çıkma isteminde bulunan kişinin askerlik hizmetini yerine getirme zamanı gelmiş fakat eğitimi sebebiyle askerliğini tecil ettirmiştir. Bu durumda askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişi durumunda olmadığından vatandaşlıktan çıkma izni verilmesinde de bir sakınca gözükmemektedir.

Bu konuya ilişkin bir kararda, Türk vatandaşlığından çıkma izni verilen kişinin, askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişi konumuna düştüğünden bahisle Türk vatandaşlığından çıkma belgesinin verilmemesine ilişkin kararın iptali istemiyle dava açılmıştır.

Özetle, davacı, Türk vatandaşlığından çıkma izni almak için 23.9.2011 tarihinde başvuruda bulunmuş ve başvuru, Hannover Başkonsolosluğu aracılığıyla İçişleri Bakanlığı'na iletilmiştir. Bakanlık, 9.12.2011 tarihinde çıkma iznini vermiş ve 28.12.2011 tarihinde çıkma izin belgesi ve yabancı devlet vatandaşlığını kazandığını belgelemesi halinde verilecek olan çıkma belgesi düzenlenmiştir. Çıkma izin belgesi aynı gün kişiye tebliğ edilmiştir. Ancak davacı, 31.12.2011 tarihine kadar yabancı bir devlet vatandaşlığına geçmediği için çıkma belgesini almamış ve bu tarihten sonra da

⁵⁷ R.G.12.06.2003-S.25136.

⁵⁸ Gülin GÜNGÖR 2019, age.s.156.

askerlik yükümlüsü olmuştur. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 46.maddesinin 3.fikrasında, Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişinin kanunda aranan şartlardan birini kaybettiğinin müracaat makamlarınca tespiti halinde, çıkma izin ve çıkma belgelerinin teslim edilmeyeceği ve kişi hakkında alınan kararın ve belgeleri iptal edilmesi için Bakanlığa iade edileceği düzenlenmiştir. Türk Vatandaşlığı Kanunu'na göre, çıkma izni verilen kişinin askerlik yükümlülüğü olup olmadığı da dikkate alınarak, çıkma belgesinin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Davacı, askerliğini tecil ettirdiği için çıkma belgesini almadığından, Türk vatandaşlığından çıkma belgesinin verilmemesi işleminde hukuka aykırılık bulunmuştur. Mahkeme, bu nedenle kararın bozulmasına karar vermiştir.⁵⁹

1.2.2.4 Hakkında Herhangi Bir Mali veya Cezai Tahdit Bulunmamak

Türk vatandaşlığından çıkmanın şartlarından biri de çıkma başvurusunda bulunan kişinin hakkında mali ya da cezai bir sınırlama bulunmamasıdır. Mali ve cezai sınırlamalara, çıkma izni talep edecek kişinin yurt dışı yasağının bulunmaması, malvarlığı üzerinde tedbir ya da vergi borcunun olmaması, kişi hakkında tutuklama kararının bulunmaması gibi örnekler verilebilir.⁶⁰

Hakkında herhangi bir mali ve/veya cezai tahdit bulunanlara çıkma izninin verilmemesi düzenlemesi, Türk Vatandaşlığı Kanununa 4866 Sayılı değişiklik ile getirilmiştir. Bu şartın getirilmesi ile amaçlanan vatandaşlıktan çıkma izni almak isteyen kişiler üzerinde yargı işlemlerinin yapılamamasını önlemek ve devletin hakimiyetinin kaybedilmemesini sağlamaktır.⁶¹

Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte 43.maddede Türk vatandaşlığından çıkma izni isteyen kişi hakkında Emniyet Genel Müdürlüğünden, Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığından ve Millî Savunma Bakanlığından arşiv araştırması isteneceği ve yapılan araştırma sonucunun Bakanlığa bildirileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm de Türk vatandaşlığından çıkma izni almak için gerekli şartlardan olan herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak ve hakkında herhangi bir mali veya cezai tahdit bulunmamak şartlarını da destekler niteliktedir.

⁵⁹ Danıştay Kararı-10.D, E.2013/6594 K. 2016/3084 T.07.06.2016 lexpera.com s.e.t. 13.07.2024.

⁶⁰ Gülin GÜNGÖR 2019, age.s.173.

⁶¹ Ergin NOMER 2023, age. s.137; Gülin GÜNGÖR 2019, age. s.173.

1.2.3 Usul

Türk vatandaşlığından çıkma talebi olan kişi, bu talebinin yer aldığı dilekçe ve yabancı bir devletin vatandaşlığını kazanmışsa çıkma belgesiyle, kazanmamışsa teminat belgesiyle yetkili makama başvuruda bulunmalıdır. (TVKUY m.42) *“Başvurular yurt içinde yerleşim yerinin bulunduğu valiliğe, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin özel vekâletname ile yapılır”* (TVK m 37). Vatandaşlık, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için kişinin kendisi bizzat veya özel vekaletname ile başvuruda bulunmalıdır. Posta yoluyla yapılan müracaatlar kabul edilmez.⁶² TVKUY m. 42’ye göre, yetkili müracaat makamları, Türk vatandaşlığından çıkmak için aranan şartları taşıyan kişiler için, isteği belirten form dilekçe, müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği, kişinin devlet vatandaşlığını kazanmış olması halinde buna ilişkin belge, henüz kazanmamış ise kazanmak istediği devlet vatandaşlığına kabul edileceğine ilişkin teminat belgesinin onaylanmış örneğini içeren iki adet dosya hazırlar ve bu dosyalardan birini karar alınmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderirler. İkinci dosya ise müracaat makamında kalır. İçişleri Bakanlığı, Türk vatandaşlığından çıkma izni isteyen kişi hakkında Emniyet Genel Müdürlüğünden, Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığından ve Millî Savunma Bakanlığından arşiv araştırması ister. Yapılan araştırmaların sonucu Bakanlığa bildirilir (TVKUY m. 43/2). Başvuru sonucunda kişinin mevcut durumuna bakılır. Aranan şartları taşıdığı anlaşılan kişilere Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığından çıkma izni verilir. Aranan şartları taşımayanların talepleri ise Bakanlıkça reddedilir. (TVKUY m. 43) Başka bir devlet vatandaşlığını kazanmamış olan kişiye müracaat makamlarınca önce Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi teslim edilir. Türk vatandaşlığından çıkma belgesi, ilgilinin yabancı devlet vatandaşlığını kazandığını belgeleyene kadar dosyasında muhafaza edilir. Yabancı devlet vatandaşlığının kazanıldığına dair belge ibraz edildiğinde Türk vatandaşlığından çıkma belgesi ilgisine teslim edilir. (TVKUY m. 45/2)

---

⁶² NÜFUS ve VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2024), [https://nvi.gov.tr/page/Başvuruda istenilen belgeler ve başvuru makamı ve usul](https://nvi.gov.tr/page/Basvuruda%20istenilen%20belgeler%20ve%20basvuru%20makamı%20ve%20usul), ET.11.05.2024.

1.2.4 Yabancı Devlet Vatandaşlığını Henüz Kazanamamış Kişilerin Türk Vatandaşlığından Çıkması

Yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamış ancak kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtileri bulunan kişiye, çıkma izin belgesi verilir. Çıkma izin belgesi, geçici süreliğine verilen bir belge olması sebebiyle vatandaşlıktan çıkma sonucunu doğurmaz (TVK m. 26). Çıkma izin belgesinin geçerliliği iki yıldır. 403 Sayılı TVK ile düzenlenen çıkma izin belgesi üç yıl için geçerli iken (ETVK m. 22/4) 5901 Sayılı TVK ile bu süre karar tarihinden itibaren iki yıla düşürülmüştür (TVK m. 26/2).

Belgeyi alan kişi iki yıl içerisinde, yurt dışında ise dış temsilciliklere yurt içinde ise ikamet edilen yer valiliğine yabancı devlet vatandaşlığını kazandığına dair düzenlenmiş olan belgeleri vermekle yükümlüdür. (TVK m.26/2) Yabancı devlet vatandaşlığı kazanıldığı takdirde kişiye “çıkma belgesi” verilir. Ancak iki yıllık süre içerisinde kişi, yabancı devlet vatandaşlığını kazanamazsa çıkma izin belgesi geçersiz olacaktır. (TVK m. 26/2) Söz konusu belgenin verildiği kişi, yabancı devlet vatandaşlığını elde etmiş olduğunu belgeleyerek, çıkma belgesi alana kadar, Türk vatandaşlığını korur.⁶³ Kişi, yabancı devlet vatandaşlığını kazandıktan sonra İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen çıkma belgesi, başvuru makamı tarafından kendisine teslim edilir. (TVKUY m.44/2)

Çıkma izin ve çıkma belgeleri, çeşitli nedenlerle karar tarihinden itibaren iki yıl içerisinde ilgiliye teslim edilmemişse, kararın ve belgelerin iptal edilmesi için müracaat makamınca Bakanlığa iade edilir. (TVKUY m.46/2)

1.2.5 Yabancı Devlet Vatandaşlığını Kazanmış Olan Kişilerin Türk Vatandaşlığından Çıkması

Yabancı devlet vatandaşlığının kazanılmasıyla kişiye çıkma belgesi verilir. Bu belge kişinin artık Türkiye ile bir vatandaşlık bağının bulunmadığını ifade eder. Çıkma belgesi iki durumda verilebilir. Birincisi; yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamış kişinin aldığı çıkma izin belgesinden sonra yabancı devlet vatandaşlığını kazanması üzerine çıkma belgesi verilebilir. İkinci durum ise kişinin yabancı devlet vatandaşlığını kazandıktan sonra yaptığı başvuru üzerine çıkma belgesi almasıdır. Çıkma belgesinin imza karşılığı teslimi ile kişi, Türk vatandaşlığını kaybetmiş olur. Türk vatandaşlığını

---

⁶³ Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.185.

kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar. (TVK m.27)

1.3 TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Türk vatandaşlığından çıkmanın hüküm ve sonuçlarını iki başlık altında ele almak yerinde olur. Zira çıkmanın hem ilgili bakımından hem de eşi ve çocukları bakımından birtakım sonuçları olacaktır. Başlık altında bu sonuçlara yer verilecektir.

1.3.1 İlgili Bakımından Sonuçları

Türk vatandaşlığından çıkma anı, çıkma belgesinin imza karşılığı teslim alındığı andır. (TVKUY m.47/1) Türk vatandaşlığından çıkan kişi, Türkiye’de artık yabancı statüsüne tabi olacaktır. Ancak tam anlamıyla yabancılar hukukuna tabi tutulmayacaktır. İmtiyazlı yabancı statüsünde olup, TVK m.28 ‘de düzenlenen ve mavi kart sahiplerinin yararlanmasına kapalı olan haklar haricinde tıpkı bir Türk vatandaşı gibi haklardan faydalanacaklardır.

Vatandaşlıktan çıkma işleminin ardından bu kişilerin, nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kişinin talebi halinde mavi kartlılar kütüğüne kayıtları yapılır. Mavi kartlılar kütüğünde, kişisel bilgilere yer verilir.

Kişinin çıkma belgesi almasıyla birlikte nüfus aile kütüklerindeki kaydı kapatılır.⁶⁴ 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun⁶⁵ 14. maddesinde;

"Nüfus kaydının kapatılması; ölüm, gaiplik, Türk vatandaşlığının kaybı, evlenme, boşanma, evlat edinilme, soy bağının düzeltilmesi veya reddi gibi olaylar nedeni ile bir kaydın üzerinde işlem yapılamaz hale getirilmesidir. Kaydın kapatılmasına ilişkin sebep ortadan kalktığında veya kaydın yeniden açılmasını gerektirecek yeni bir sebep ortaya çıktığında kayıt yeniden açılır. Kaydın açılmasından sonra kişisel durumda meydana gelmiş olan olaylar kişinin kaydına işlenir."

şeklinde düzenlenmiştir.

Nüfus kaydının kapatılmasıyla birlikte, kişinin bilgilerinde işlem yapılamaz hale gelir. Sadece kaydın yeniden açılmasıyla değişiklikler kayda işlenebilir. Bu durum ise kişinin Türkiye’deki kişisel kayıtları ile vatandaşlığa sahip olduğu ülkedeki kayıtlarının birbirinden farklı olmasına sebebiyet verebilir çünkü kişinin, vatandaşlıktan çıkmasıyla kişisel durumundaki değişiklikler kütüğe işlenemez. İki

⁶⁴ Hacı CAN (2023), *Mavi Kartlı Yabancılar*, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.56.

⁶⁵ R.G. 29.04.2006- S.26153.

ülkedeki nüfus kayıtlarının farklı olması, vatandaşlıktan çıkan kişinin kişisel bilgilerinin hata sonucu yanlış ya da eksik yazılması sebebiyle de ortaya çıkmış olabilir.

Bu durum, bireysel başvurulara da konu olmuştur. Örneğin, Aslan Faruk TOPRAK başvurusu, nüfus kaydının kapalı olduğu gerekçesine dayanılarak isim tashihi talebinin reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.⁶⁶

Anayasa Mahkemesi kararıyla, maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Dava ilk derece mahkemesinde açılmış olup reddine karar verilmiştir.

“.. Davacının 25.06.2006 tarihinde 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununun 20. Maddesine göre İçişleri Bakanlığının 20.01.2006 gün ve 2006/04 sayılı kararı ile vatandaşlıktan çıkmasına karar verildiği ve Alman vatandaşlığını kazanarak Türk vatandaşlığı çıkma belgesini teslim almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybettiği ve kaydının kapatıldığı anlaşılmıştır.

Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; davacının Alman vatandaşlığına geçmek suretiyle Türk vatandaşlığından çıkartıldığı ve kaydının kapatıldığı anlaşılmaktadır. Kapalı kayıtlar üzerinde işlem yapılması zikredilen 5490 sayılı Kanununun 14. maddesine göre mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle davanın reddine karar vermek gerekmiştir.”

Temyiz üzerine karar, Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 19/3/2013 tarihli ve E.2013/1185, K.2013/4334 sayılı ilamı ile onanmış; onama kararı 3/4/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

Başvurucu 2/5/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

Olayın özeti şu şekildedir:

Başvurucu, Almanya'da doğmuş ve yaşamını orada sürdürmüştür. Almanya'daki tüm kimlik ve belgelerinde “Aslan” ismini kullanırken, Türk nüfus kaydında "Aslan Faruk" olarak kaydedilmiştir. Türk vatandaşlığından çıkış işlemi sırasında da “Aslan Faruk Toprak” adıyla kaydından silinmiştir. Başvurucu, Almanya'daki kayıtlarda ve belgelerdeki isminin Türk nüfus kaydında da düzeltilmesini istemiş, ancak Türk makamları bu talebi reddetmiştir. Başvurucu, isim

---

⁶⁶Hacı CAN 2023, age. s.71-72.

yanlışığının sosyal, hukuki birçok alanda sorunlar oluşturduğunu ve bu nedenle haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun isim değiştirilmesi talebine olumlu yaklaşılmasının, kişinin kimliğini belirlemede önemli bir unsur ihlal ettiğine karar vermiştir. Mahkeme, 14 No.lu Sözleşme'yi ve Anayasa'nın 17. maddesini dikkate alarak, başvuruçunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Ayrıca, Türk makamlarının 5490 sayılı Kanun'un 14. maddesini yanlış yorumladığını ve başvuruçunun kimlik bilgilerindeki çelişkilerin çözülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, başvuruçunun isim değiştirme talebinin reddedilmesi, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlık hakkının ihlali olarak kabul edilmiştir.⁶⁷

Vatandaşlıktan çıktıktan sonra, kişi hallerinde meydana gelen değişiklikler de nüfus kayıtları kapalı olması sebebiyle işlenemeyecektir. Bu durum da uygulamada sorunlarla karşılaşılmasına yol açmaktadır.

Konuya ilişkin Yargıtay kararında; mavi kart sahibi kişi, kapalı kaydında yer alan "X" soyadının "Y.Z" olarak değiştirilmesini istemiş. Mahkeme davanın kabulüne karar vermiş, davalı Nüfus Müdürlüğü tarafından ise bu karar temyiz edilmiştir.

Davacı vekili dava dilekçesinde; davacının soyadı "Y. " iken evlenerek "X. " soyadını aldığını, bu soyadı taşıırken 2000 yılında Türk vatandaşlığından ayrılıp Alman vatandaşlığına geçtiğini, 2007 yılında boşanıp daha sonra "Z. " soyadlı V. ile evlendiğini, 5203 sayılı Yasanın tanıdığı hakları kullanmak üzere mavi kart verildiğini, ancak mavi kartta X. soyadının geçmesi nedeni ile kullanmadığını bildirerek, Türkiye'deki kapalı kaydında "X. " olan soyadının "Y.Z." olarak değiştirilmesini istemiş, mahkemece 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 14.maddesinin 2.fikrasına göre davanın kabulüne karar verilmiştir.

Dosyada mevcut nüfus kayıt örneğinden, davacı V. X.'in 10.03.2000 günlü kararlar vatandaşlıktan çıkmasına izin verildiği ve çıkma belgesini teslim aldığı 04.10.2000 tarihinde Türk vatandaşlığını kaybettiği, bunun üzerine X. soyadı ile kayıtlı olduğu nüfus kaydının kapatıldığı anlaşılmaktadır.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Yasasının 14. maddesine göre; Nüfus kaydının kapatılması, ölüm, gaiplik, Türk vatandaşlığının kaybı, evlenme, boşanma, evlat

---

⁶⁷ Anayasa Mahkemesi Kararı-2B, B.2013/2957 T.24.03.2016,lexpera.com, ET.12.07.2024.

edinilme, soy bağıının düzeltilmesi veya reddi gibi olaylar nedeniyle bir kaydın üzerinde işlem yapılamaz hale getirilmesidir. Kaydın kapatılmasına ilişkin sebep ortadan kalktığıında veya kaydın yeniden açılmasını gerektirecek yeni bir sebep ortaya çıktığında kayıt yeniden açılır.⁶⁸ Kaydın açılmasından sonra kişisel durumda meydana gelmiş olan olaylar kişinin kaydına işlenir. Yasada yer alan bu hüküm, ilgilinin açık kaydında zaman içerisinde yapılmış olan değişikliklerin kapalı kaydın açılmasından sonra bu kayda işlenmesi ile ilgilidir. Yasanın bu maddesini yanlış yorumlayarak kapalı kayıttaki bilgileri değiştirecek mahiyette değişiklik yapılması mümkün bulunmamaktadır. Mahkemece vatandaşlığı kaybetmesi nedeni ile nüfus kaydının halen kapalı olduğu dikkate alınarak vatandaşlıktan çıkmadan önceki evlilik hanesindeki soyadının değiştirilmesine ilişkin isteminin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yolunda hüküm kurulması doğru görülmemiştir.⁶⁹

Türk vatandaşlığından çıkan kişinin, nüfus kaydının kapatılması ve üzerinde işlem yapılamaması mavi kartlıların uygulamada sorunlarla karşılaşmasına sebebiyet vermektedir.

Vatandaşlıktan çıkmanın hüküm ve sonuçlarından sonra bu kişilerin yeniden Türk vatandaşlığını kazanmaları hususunu ele almak gerekirse, konuya ilişkin düzenleme TVK m.13'te yapılmıştır. Maddeye göre, çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Türkiye'de ikâmet etme süresine bakılmaksızın, Türk vatandaşlığını Bakanlık kararıyla yeniden kazanabilirler.

1.3.2 Eş Bakımından Sonuçları

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle vatandaşlığını kaybeden kişinin eşi, bu durumdan etkilenmez. Eş, Türk vatandaşı ise vatandaşlığı devam edecektir. (TVK m. 27/2)

1.3.3 Çocuklar Bakımından Sonuçları

TVK m. 27/2'ye göre;

“Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babanın talebinin bulunması ve diğer ebeveynin de muvafakat etmesi halinde çocukları da kendileri ile birlikte Türk

---

⁶⁸ Hacı CAN 2023, age. s.56.

⁶⁹ Yargıtay Kararı- 18. HD, E. 2013/5051 K.2013/6657 T.18.04.2013, lexpera.com, ET. 12.07.2024.

vatandaşlığını kaybederler. Muvafakat verilmemesi halinde hâkim kararına göre işlem yapılır.”

Doğumla Türk vatandaşı olup da vatandaşlıktan çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişinin çocukları bakımından sonuçlarına bakacak olursak; anne ve babanın birlikte vatandaşlıktan çıkması halinde çocuk da bu durumdan etkilenecek ve vatandaşlığını kaybedecektir. Anne ya da babadan birinin vatandaşlıktan çıkması halinde ise anne ya da baba çocuğun da vatandaşlıktan çıkması yönünde talepte bulunur ve diğer eş de onay verirse çocuk da vatandaşlığını kaybedecektir. Diğer eşin onay vermemesi halinde hâkim kararına göre işlem yapılacağı kanunda düzenlenmiştir. Ana ya da babanın muvafakati yalnızca velayet altındaki çocuklar bakımından söz konusu olabileceği için, ancak küçük çocukların vatandaşlığı ana veya babanın Türk vatandaşlığından çıkmasından etkilenebilecektir.⁷⁰ O halde ana ya da babanın vatandaşlığını kaybetmesinden sadece küçük olan çocuklar etkilenecek olup, ergin çocuklar bu kapsamda sayılmayacaklardır.

TVK m. 27/3'e göre; *Vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise bu madde hükümleri uygulanmaz.* Vatansızlığın önlenmesi ilkesine uygun bir düzenlemedir. Çocukların korunması ve çocukların vatansız kalmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

---

⁷⁰ Vahit DOĞAN, Lale İZMİRLİ AYHAN ve Alper Çağrı YILMAZ 2023, age. s.137.

BÖLÜM II

DOĞUM YOLUYLA TÜRK VATANDAŞLIĞINI KAZANANLARIN TÜRK VATANDAŞLIĞINDAN ÇIKMASI

2.1 GENEL OLARAK

Türk vatandaşlığından çıkma, 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda düzenlenmiştir. 403 Sayılı kanun döneminde Türk vatandaşlığından çıkma statüsü detaylı bir şekilde düzenlenmemiştir. Kanunun ilk halinde vatandaşlıktan çıkma şartlarına, vatandaşlığı kaybetmenin sonuçlarına ve vatandaşlıktan çıkanların kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulacaklarına yer verilmiştir. Doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan ve çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere ilişkin ilk düzenleme 403 Sayılı Türk vatandaşlığı Kanunu döneminde 4112 Sayılı Kanun ile yapılmıştır. Daha sonra yapılan kanuni düzenlemelerde ise geniş haklar tanınmış ve doğum yoluyla kazandıkları Türk vatandaşlıklarını çıkma izni alarak kaybeden bu kişiler imtiyazlı yabancı statüsü kapsamında sayılmıştır.

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Yabancı bir devlete yerleşip orada hayat sürdürme isteği olan kişiler, aynı zamanda Türkiye ile olan bağlarını da koparmak istememektedir. Ancak Avrupa'daki katı tek vatandaşlık uygulamaları, bu kişilerin Türk vatandaşlığını muhafaza etmesine engel teşkil etmektedir.⁷¹ İşte bu gibi sebeplerden ötürü doğum yoluyla Türk vatandaşı olup vatandaşlıktan çıkma izni alan kişiler için özel bir statü getirilmiştir.

---

⁷¹ TBMM 1995:1.

2.2 TÜRK VATANDAŞLIK HUKUKUNDA ÇIKMANIN SONUÇLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Doğum yoluyla kazandıkları Türk vatandaşlıklarını çıkma izni alarak kaybeden kişilerin (mavi kartlıların) hukuki statüsü Türk Vatandaşlığı Kanununda düzenlenmiştir. 403 Sayılı Mülga Türk Vatandaşlığı Kanununun ilk halinde vatandaşlıktan çıkma statüsü düzenlenmiş olsa da Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak vatandaşlığını kaybeden kişilere yasal anlamda statü ilk kez 1995 tarihli ve 4112 Sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle gelmiştir. Türk Vatandaşlığı Kanunu, kanundaki eksiklikler, doktrinde yapılan eleştiriler ve Türkiye'deki siyasi gelişmeler gibi sebeplerle 2004,2012,2018,2019 yıllarında revize edilmiştir. Günümüze kadar yapılan çok sayıda değişiklikle birlikte 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28. maddesinde bu statü detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bölümde Türk vatandaşlığından çıkmaya ilişkin yapılan kanun değişiklikleri ele alınacaktır.

2.2.1 1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları

23 Mayıs 1928 tarihli 1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda⁷² vatandaşlıktan çıkma, "müsaadei mahsusa ile Türk vatandaşlığından çıkma" şeklinde ifade edilmiştir.

Vatandaşlıktan çıkma, 7. maddede düzenlenmiştir.

"Türk Vatandaşlığından çıkmak müsaade-i mahsusa istihsaline mütevakıftır.

İşbu müsaade vatandaşlıktan çıkacak olan kimsenin Dahiliye Vekâletine müracaatı ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla istihsal olunabilir.

Askerî hizmet-i müvazzafasını ifa etmeyenlere bu müsaade verilemez."

Görüleceği üzere, vatandaşlıktan çıkma, izin usulü ile gerçekleşmektedir. Bu durumda kişi, izin almadan başka bir devletin vatandaşlığına geçmiş olsa bile bir hüküm ifade etmeyecektir.⁷³ Vatandaşlıktan çıkma, Dahiliye Vekâletine yapılacak olan müracaat ve İcra Vekilleri Heyeti kararı ile gerçekleşmektedir. Maddenin son fıkrasında ise askerlik hizmetini ifa etmeyenlere Türk vatandaşlığından çıkma izni verilmeyeceği düzenlenmiştir. Askerlik hizmetini yapmamış olanlara vatandaşlıktan

⁷² R.G.04.06.1928- S.904.

⁷³ İlhan UNAT (1966), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, s.138.

çıkma izninin verilmemesinin sebebi, Türk vatandaşlığından çıkma müessesesinin askerlik hizmetinden kaçmak için bir yol olarak kullanılmasının önüne geçmektir.⁷⁴

Türk vatandaşlığından çıkmanın hüküm ve sonuçları ise 8. maddede düzenlenmiştir. Bu maddeye göre;

“Ecnebi tabiiyetine girmek için Türkiye’den müsaade-i mahsusa istihsal etmiş olan Türkler bu müsaade tarihinden itibaren bir sene zarfında Türkiye’yi terke ve ikametgâh ve merkez-i muamelelerini Türkiye haricine nakle ve mallarını tasfiyeye mecburdurlar.

Bu müddet içinde Türkiye’yi terk ve mallarını tasfiye eylememiş olanlar hudut haricine çıkarılarak tasfiye muamelesi Hükümetçe yapılır.

Bu gibilerden Türkiye’ye avdet etmek isteyenlere müracaat vâki olan şekbenderliklerin raporu üzerine bir defaya mahsus olmak ve üç ayı tecavüz etmemek üzere İcra Vekilleri Heyetince müsaade olunabilir.”

Türk vatandaşlığından çıkma izni almış olan kişi, iznin verilmiş olduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde Türkiye’yi terk etmeye, ikametgâh ve merkezî muamelelerini Türkiye dışına nakletmeye mecburdur. Bunun yanı sıra Türkiye’deki mallarını tasfiye etmek zorundadır. 1 yıllık süre içinde bu işleri yerine getirmemezse, hükümet tarafından yapılacağı da düzenlenmiştir.

1312 Sayılı Kanun’da Türk vatandaşlığından çıkma statüsüne bağlanan sonuçlar oldukça ağırdır. Vatandaşlıktan çıkma izni almış olan kişinin, Türkiye’yi terk etmesi, ikamet ve merkezî muamelelerini Türkiye dışına taşımaya mecbur bırakılması, mallarının tasfiye edilmesi gibi düzenlemelerle, bu kişilerin Türkiye ile olan irtibatının kesilmesi amaçlanmaktadır. Vatandaşlıktan çıkan kişilerin, Türkiye’deki mallarının tasfiye edilmesi zorunlu tutulmuştur. Ancak Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak ayrılan kişilerin Türkiye’de yeniden menkul ve gayrimenkul edinmelerine engel teşkil edecek bir hükmün bulunmaması da bu düzenlemeyi elverişsiz hale getirmektedir.⁷⁵

2.2.2 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları

1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun, çağdaş ihtiyaçları karşılamaması ve sosyal gerçeklere uymaması, yeni bir kanuni düzenleme yapma ihtiyacı doğurmuştur.⁷⁶

⁷⁴ Hicri FİŞEK (1959), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, s.113.

⁷⁵ age, s.115.

⁷⁶ Erdoğan GÖĞER (1979), *Türk Tabiiyet Hukuku*, 4. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, s.130.

Bu sebeple, yeni bir kanun hazırlığı çalışmalarına başlanmış ve bunun neticesinde 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 1964 yılında yürürlüğe girmiştir.

2.2.2.1 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkmanın Sonuçları

403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda, vatandaşlıktan çıkmanın şartları ve sonuçları şöyle düzenlenmiştir:

“A) Çıkma şartları:

Madde 20 — Türk vatandaşlığından çıkma, aşağıdaki şartlarla, Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır:

a) Mümeyyiz ve reşit olmak,

b) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak, Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak kaydından istisnası zaruri görülenler hakkında Millî Savunma Bakanlığınca izin verilmesi mümkündür. Ancak, bu şekilde Türk vatandaşlığından çıkan şahıs yeniden vatandaşlığa alındığı takdirde askerlik hizmetim yapmakla ödevlidir.

c) İradesi dışında herhangi bir sebeple başka bir Devlet vatandaşı olmak veya başka bir Devlet vatandaşlığını kazanacağı hakkında inandırıcı belirtiler bulunmak”

Vatandaşlıktan çıkmak için gerekli olan 3 şart vardır. Bunlar: vatandaşlıktan çıkma izni alan kişinin mümeyyiz ve reşit olması, askerlik hizmetini yapmış olması ya da yapmış sayılması ve iradesi dışında yabancı bir devlet vatandaşı olması ya da yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanacağına ilişkin belirtilerin bulunmasıdır. Mümeyyiz ve reşit olma şartı ve iradesi dışında yabancı bir devlet vatandaşı olma ya da inandırıcı belirtilere sahip olma şartı ilk kez, 403 Sayılı Kanun’da düzenlenmiştir.

Vatandaşlıktan çıkma usulüne ise TVK m. 21’de yer verilmiştir.

“Madde 21-Türk vatandaşlığından çıkma veya başka bir Devlet vatandaşlığını kazanma dileği, Türkiye içinde ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülkiye amirine, yurt dışında Türk konsoloslughuna bir dilekçe ile sunulur. Bu makamlarca tamamlanan evrak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.”

Vatandaşlıktan çıkma talebi olan kişi, Türkiye içinde en büyük mülkiye amirine, yurt dışında ise Türk konsoloslughuna bir dilekçe ile başvurur. Bunun üzerine evrak, vatandaşlıktan çıkma işleminin gerçekleştirilebilmesi için İçişleri Bakanlığına

gönderilir. İçişleri Bakanlığı Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü dosyaları inceler, eksiksiz, kanun ve yönetmeliğe uygun bulursa ilgilinin çıkmasına izin veren Bakanlar Kurulu kararını alarak işleri tamamlar. (403 Sayılı TVKUY m.32)

Vatandaşlıktan çıkması uygun bulunan kişiye çıkma belgesi verilir. Çıkma belgesi, 403 Sayılı TVK'nın 22. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

“Madde 22- Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, aynı zamanda başka bir Devlet vatandaşı ise, çıkma belgesi kendisine derhal verilir.

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, başka bir devlet vatandaşı değil ise, çıkma belgesi, ilgili yabancı devlet vatandaşlığına girdiğini bildirir belgeyi gösterdiği zaman kendisine verilir.”

Çıkma belgesinin verilebilmesi için kişinin, başka bir yabancı devlet vatandaşlığını kazanmış olması gerekmektedir. Eğer kişi, yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamışsa çıkma belgesi verilmez. Sonradan devlet vatandaşlığını kazanan kişi, bunu bildirdiğinde kendisine çıkma belgesi verilir. Görüleceği üzere, 403 Sayılı Kanun'un ilk halinde izin belgesi düzenlenmemiştir. Ancak 1981 tarihli 2383 Sayılı Kanun⁷⁷ ile yapılan değişiklik neticesinde yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamış kişiler için izin belgesi düzenlenmiştir. 2383 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 22. madde şu şekildeydi:

“Madde 22- Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, aynı zamanda başka bir Devlet vatandaşı ise, çıkma belgesi kendisine derhal verilir.

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi başka bir Devlet vatandaşı değil ise, İçişleri Bakanlığınca kendisine bir izin belgesi, ilgili yabancı Devlet vatandaşlığını kazandığını belirten belgeyi getirdiğinde de çıkma belgesi verilir.

Başka bir Devlet vatandaşlığını kazanmak isteyen kişiye de Bakanlar Kurulunca tespit edilen esaslara uygun olarak İçişleri Bakanlığınca izin belgesi verilebilir.

İzin belgesi üç yıl için geçerlidir. İzin belgesi alanlar bu süre içerisinde yetkili Türk makamlarına gerekli bilgi ve belgeleri vermek zorundadırlar.”

Maddeye göre, vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamış ise kendisine bir izin belgesi verileceği düzenlenmiştir.

---

⁷⁷ RG.17.02.1981-S.17254.

İzin belgesi, üç yıl geçerlidir; bu süre içinde kişinin yabancı devlet vatandaşlığını kazandığına ilişkin belgeleri sunması ve çıkma belgesi alması gerekmektedir.

TVK m.29’da Türk vatandaşlığının kaybının sonuçları düzenlenmiştir.

1. Genel olarak yabancı muamelesi

Madde 29 —• Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tabi tutulur. İkamet, gayrimenkul edinme ve ferağı, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılara tanıdığı haklardan faydalanabilirler. 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.”

Bu hükümle vatandaşlığın kaybı düzenlenmiştir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin yabancı statüsünde olacaklarına yer verilmiş olup vatandaşlıktan çıkan kişiler için ayrı bir düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple, doğumla Türk vatandaşı olup Türk vatandaşlığından çıkma izni alan kişiler de 29.madde kapsamında yer aldıkları için vatandaşlıklarını kaybetmeleriyle birlikte Türkiye’de yabancı muamelesine tabi tutulacaklardır.

2.2.2.2 4112 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

Doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler için ayrı bir maddede düzenleme ilk defa 4112 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle gelmiştir.

4112 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, asli Türk vatandaşı iken Türk vatandaşlığından izin alarak çıkanlar, özel statülü yabancılar kategorisine dahil edilmişlerdir.⁷⁸ Özel statülü yabancılar⁷⁹, fiziksel olarak yer aldıkları ülkedeki hukuki durumları, o ülkedeki iç hukuk kurallarına göre veya milletlerarası anlaşmalar uyarınca diğer yabancılar nazaran daha nitelikli bir konumda bulunan yabancı gerçek kişileri ifade eder.⁸⁰

⁷⁸ Feriha Bilge TANRIBİLİR (2007), “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Hazırlanması Nedenleri Üzerine”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.72, s.42; Hacı CAN 2023, age. s.36; Musa AYGÜL (2010), “Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Kamu Görevine Girme Yasası”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.14, S.1, s.44.

⁷⁹ Özel statülü yabancılar kategorisinde turkuaz kart sahipleri, KKTC vatandaşları, göçmenler, yabancı askeri personeller, diplomatik statüde çalışanlar da sayılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Dırar GÜNGÖRDÜ (2023), *Yabancı Unsurlu İş Sözleşmelerinde İşçilik Alacakları*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.

⁸⁰ Vahit DOĞAN (2018), *Türk Yabancılar Hukuku*, Güncellenmiş 3. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, s.16; Turgut TURHAN (1997), “Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.46, S.1, s.48.

403 Sayılı Kanun'un ilk halinde Türk vatandaşlığından çıkma, vatandaşlığın kaybından farklı bir şekilde düzenlenmemiştir. 403 Sayılı Kanun'da 29. maddede düzenlenen yabancı statüsüne tâbi olma kavramının, doğumla Türk vatandaşı olanlar açısından katı uygulanmaması amacıyla 1995 yılında 4112 sayılı Kanunu kabul etmiş ve 29'uncu maddeyi tekrar düzenlemiştir.⁸¹

Tablo 1: 403 Sayılı Kanun m.29- 4112 Sayılı Kanun m.29

403 Sayılı Kanun m.29	4112 Sayılı Kanun ile Değişik m.29
Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. İkamet, gayrimenkul edinme ve ferağı, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılara tanıdığı haklardan faydalanabilirler. 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.	Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tabi tutulur. Ancak, <u>doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan Bakanlar Kurulundan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler ve bunların kanunî mirasçıları, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.</u> 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.

Tabloda görüldüğü üzere; 403 Sayılı Kanun'un 29. maddesi uyarınca; Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılan kişiler, Türkiye'de yabancı muamelesine tabi tutulmakta, ikâmet, gayrimenkul edinme, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılara tanıdığı haklardan yararlanabilmekteydi. Bu uygulama ise Türk vatandaşlarının, başka bir devlet vatandaşlığını kazanmalarından vazgeçmelerine ve dolayısıyla yurtdışındaki haklarından da feragat etmelerine sebep olmaktadır. Türk vatandaşlarının bazı müktesep haklarının yitirilmesi anlamına gelen bu uygulamayı düzeltmek, mülkiyet, miras, ikamet ve çalışma haklarını aynen muhafaza etmek için 29. madde hükmü değiştirilmiştir.⁸² Türk vatandaşlığından çıkma izni olarak ayrılanların, 403 Sayılı Kanun'un ilk halinde ikamet, gayrimenkul edinme ve ferağı, miras, çalışma gibi haklardan yararlanabilmeleri Türkiye'de yabancılardan sahip olduğu kadarıyla sınırlandırılmıştır. 4112 Sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle, doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni alan kişiler için özel bir düzenleme getirilmiştir. Görüldüğü üzere, 1995 yılında getirilen düzenleme ile Türk

⁸¹ Uğur TÛTÛNCÛBAŞI (2011), "Türk Vatandaşlığından Çıkma ve 6304 Sayılı Kanun Kapsamında Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (yeni 'Mavi Kart' Uygulaması)", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.13, S.2, s.173.

⁸² TBMM 1995: 2.

vatandaşlığından çıkanların hangi haklardan yararlanamayacakları değil, hangi haklardan yararlanabileceği sayılmıştır.⁸³

Düzenlemeye göre, çıkma izni alarak vatandaşlığı kaybedenler ve bu kişilerin kanuni mirasçıları da bu haklardan faydalanabileceklerdir. Hiçbir bağı olmaksızın sadece kanuni mirasçı olması sebebiyle bu kişilerin böylesine geniş haklardan yararlandırılması eleştirilmiştir. Ayrıca kanuni mirasçılık sıfatının ne zaman kazanılmış sayılacağına ilişkin bir düzenleme olmaması da doktrinde eleştirilere yol açmıştı.⁸⁴

Türk vatandaşlığından çıkanlara halk arasında pembe kart olarak anılan bir kimlik belgesi verilmekteydi.

Ayrıca 4112 Sayılı Kanun ile 403 Sayılı TVK'nın 20. maddesinde düzenlenen Türk vatandaşlığından çıkma şartları arasında yer alan, "muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak" şartı kaldırılmıştır.

2.2.2.3 4866 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

Avrupa Birliğine uyum sürecine giren ülkemiz 403 Sayılı Kanun'u, günün değişen şartlarına göre yeniden düzenlemek zorunda kalmıştır.⁸⁵ Bu sebeple 12.06.2003 tarihli 4866 Sayılı Kanun ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

4866 Sayılı Kanun ile Türk vatandaşlığından çıkma şartlarına yer verilen 20. maddede tabloda yer verilen değişiklikler yapılmıştır.

---

⁸³ Necla ÖZTÜRK (2021), "Mavi Kart Hamillerinin Türk Vatandaşlarına Tanınan Haklardan Aynen Yararlanacağına İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, C.41, S.2, s.961.

⁸⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.187; Turgut TURHAN 1997, agm. s.53.

⁸⁵ TBMM 2003: 9.

Tablo 2: 403 Sayılı Kanun m.20- 4866 Sayılı Kanun m.20

403 Sayılı Kanun m.20	4866 Sayılı Kanun ile Değişik m.20
<p>Türk vatandaşlığından çıkma, aşağıdaki şartlarla, Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.</p> <p>a) Mümeyyiz ve reşit olmak,</p> <p>b) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak, Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak kaydından istisnası zaruri görülenler hakkında Millî Savunma Bakanlığınca izin verilmesi mümkündür. Ancak, bu şekilde Türk vatandaşlığından çıkan şahıs yeniden vatandaşlığa alındığı takdirde askerlik hizmetini yapmakla ödevlidir.</p> <p>c) İradesi dışında herhangi bir sebeple başka bir Devlet vatandaşı olmak veya başka bir Devlet vatandaşlığını kazanacağı hakkında inandırıcı belirtiler bulunmak</p>	<p>Türk vatandaşlığından çıkma izni, aşağıdaki şartların varlığı halinde, <u>İçişleri Bakanlığınca</u> verilebilir.</p> <p>a) Mümeyyiz ve reşit olmak,</p> <p>b) Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya başka bir devlet vatandaşlığını kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak,</p> <p>c) Herhangi bir suç nedeniyle aranmakta olan kişilerden olmamak,</p> <p>d) d) Hakkında herhangi bir malî ve cezaî tahdit bulunmamak.</p>

Görüldüğü üzere, 4866 Sayılı Kanun ile çıkma şartları arasına “herhangi bir suç nedeniyle aranmakta olan kişilerden olmamak” ve “hakkında herhangi bir mali veya cezai tahdit bulunmamak” şartları eklenmiştir.

4866 Sayılı Kanun ile yapılan bir diğer değişiklik, vatandaşlıktan çıkmada Bakanlar Kurulunun izni gerekirken bu yetkinin, İçişleri Bakanlığına verilmesidir. Türk Vatandaşlığı Kanununda çıkma izni verme ve yeniden Türk vatandaşlığına alma yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmişti. Bu durum ise Bakanlar Kurulu’nun iş yükünü arttırıyordu. Bu değişiklikle, vatandaşlıktan çıkma işleminin daha hızlı ve daha basit bir prosedürle yapılması amaçlanmıştır ve vatandaşlıktan çıkma izni vermeye yetkili makam İçişleri Bakanlığı olmuştur.⁸⁶

4866 Sayılı Kanun ile TVK’nın 32. maddesinde de değişiklik yapılmıştır. Düzenlemeye göre; doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından çıkan annenin ve babanın durumları ikili bir ayırım yaparak ele alınmış ve farklı sonuçlar bağlanmıştır.

⁸⁶ TBMM 2003:10.

Tablo 3: 403 Sayılı Kanun m.32- 4866 Sayılı Kanun m.32

403 Sayılı Kanun m.32	4866 Sayılı Kanun ile Değişik m.32
<p>Küçük çocuklar, Türk vatandaşlığından babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ananın Türk vatandaşlığından çıkması küçük çocuğun vatandaşlığına tesir etmez. Ancak vatandaşlıktan çıkan ananın küçük çocukları,</p> <p>a) Babanın ölmüş bulunması, b) Babanın belli olmaması c) Babanın yabancı olması, ç) Velayetin anada bulunması</p> <p>Hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığın kaybı; çocukları vatansız kılacak ise, çocuklar Türk kalır.</p>	<p>Türk vatandaşlığından çıkan babanın küçük çocukları;</p> <p>a) Ananın ölmüş bulunması, b) Ananın yabancı olması, c) Velayetin babada bulunması ve ananın yazılı muvafakatinin alınması, hallerinde babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak ananın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır.</p> <p>Türk vatandaşlığından çıkan ananın küçük çocukları;</p> <p>a) Babanın ölmüş bulunması, b) Babanın belli olmaması, c) Babanın yabancı olması, d) Velayetin anada bulunması ve babanın yazılı muvafakatinin alınması, hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak, babanın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır. Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığın kaybı, çocuk onbeş yaşından büyük ise, yazılı muvafakatına bağlıdır. Bu madde hükümleri gereğince vatandaşlığın kaybı çocukları vatansız kılacak ise çocuklar Türk kalır.</p>

4866 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle 15 yaşından küçük çocuklarda velayete sahip olmayan ana veya babanın, 15 yaşından büyük çocuklar için ise çocuğun bu konuda muvafakatinin alınması koşulu getirilerek, çocukların vatandaşlığı üzerinde ebeveynin birlikte tasarrufta bulunması ilkesi kabul edilmiştir. Bu değişiklikle yapılmak istenen, iki tarafın rızasının olmadığı bir tasarrufun sakıncalarının ortadan kaldırılmasıdır.⁸⁷

Bu değişiklik bakımından aşağıdaki hususlar dikkat çekicidir:

Anne ya da babanın vatandaşlığını kaybetmiş olması halinde eğer çocuk 15 yaşından büyük ise kendisinin yazılı rızasına başvurulacağı düzenlenmiştir. Kişinin kendi rızasıyla vatandaşlıktan çıkabilmesi için genel kabul gören ve erginlik yaşı olan 18 yaş baz alınmamış, kişinin kendi isteğiyle ergin kılınabileceği yaş olan 15 yaşın doldurulması esas kabul edilmiştir.⁸⁸

Bir diğer husus, annenin ya da babanın vatandaşlıktan çıkması ve kanunda öngörülen şartların sağlanması durumunda da diğer eşin, çocuğun vatandaşlığını

⁸⁷ TBMM 2003: 10.

⁸⁸ 5901 Sayılı TVK Tasarısı'nın 27. Maddesinde, eski düzenlemeye paralel olarak, 15 yaşından büyük çocukların muvafakatinin aranması koşulu düzenlenmişti. Ancak bu hüküm, Tasarı'nın İçişleri Komisyonu tarafından havale edildiği Alt Komisyonca kaldırılmış; İçişleri Komisyonu Raporunda buna gerekçe olarak, genel kabul gören yaşın 18 olması gösterilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.197-198.

kaybetmesi haline onay vermediği takdirde mahkeme kararına tabi olunacağıdır. Mahkeme bu durumda somut olaya göre değerlendirme yapacak ve çocuğun üstün yararı göz önünde tutularak bir karar verecektir. Eğer çocuk anne ya da babaya bağlı olarak vatandaşlıktan çıkar ve vatansız kalırsa, bu durumdan etkilenmeyecek olup Türk vatandaşlığı devam edecektir. Bu hükümle de vatansızlığın önlenmesi amaçlanmaktadır.

2.2.2.4 5203 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

Yurt dışında yaşayan ve çalışan vatandaşlarımızın sosyal, ekonomik ve siyasi haklar nedeniyle buldukları ülke vatandaşlığına geçtikleri ancak ülkemizde sahip oldukları haklar nedeniyle Türk vatandaşlığını da bırakmak istemedikleri, çifte vatandaşlığı kabul etmeyen ülkelerin bu durumu tespit ettiklerinde bu durumdakileri kendi vatandaşlıklarından çıkarma yoluna gittikleri tespit edilmiştir. 2004 yılında 5203 Sayılı Kanun⁸⁹ ile yapılan değişikliklerle de bu sıkıntının giderilmeye çalışılması hedeflenmiştir.⁹⁰

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 5203 Sayılı Kanun ile TVK'nın 29. maddesine ilişkin tabloda yer verilen değişiklikler yapılmıştır.

---

⁸⁹ RG.06.07.2004-S.25514.

⁹⁰ TBMM 2004: 2.

Tablo 4: 403 Sayılı Kanun m.29- 4112 Sayılı Kanun m.29- 5203 Sayılı Kanun m.29

403 Sayılı Kanun m.29	4112 Sayılı Kanun ile Değişik m.29	5203 Sayılı Kanun ile Değişik m.29
<p>Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. İkamet, gayrimenkul edinme ve ferağı, miras ve çalışma gibi konularda ancak Türk kanunlarının yabancılar tarafından tanıdığı haklardan faydalanabilirler. 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.</p>	<p>Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tabi tutulur. Ancak, <u>doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan Bakanlar Kurulundan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler ve bunların kanunî mirasçıları, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.</u> 33 ve 35 inci maddeler hükümleri saklıdır.</p>	<p>Bu kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tabi tutulur. Ancak doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları; Türkiye Cumhuriyetinin millî güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Kanunun 33 ve 35 inci madde hükümleri saklıdır.</p>

403 Sayılı TVK'nın (4112 Sayılı Kanun ile değışik) 29. maddesindeki *doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan Bakanlar Kurulundan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler* ifadesindeki "sonradan" ibaresi çıkarılmıştır. Kanun maddesinin lafzından anlaşılan Bakanlar Kurulundan çıkma izni aldıktan sonra yabancı devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin bu kapsamda yer alacaklarıdır. Ancak 5203 Sayılı Kanun ile yapılan değışiklikle amaçlanan, sonradan ibaresinin çıkarılarak, çıkma izni almadan önce yabancı devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin de maddede belirtilen haklardan yararlanmalarını

sağlamaktır.⁹¹ 4112 sayılı kanunla, izinle Türk vatandaşlığından çıkanların yararlanabilecekleri haklar sayılırken, 5203 sayılı kanunla bu kişilerin yararlanamayacakları haklar sayılmış ve bunların dışında kalan haklardan (bazı sınırlamalar dahilinde) yararlanmaları kabul edilmiştir.⁹² Milli güvenlik ve kamu düzenini gerektiren haller istisna tutularak yararlanamayacakları hakların neler olduğu sayılmış ve bunlar haricindeki haklardan tıpkı Türk vatandaşı gibi yararlanacakları düzenlenmiştir.⁹³

Ayrıca, 5203 Sayılı Kanun ile Türk Vatandaşlığı Kanununun 29. maddesinin kapsamı biraz daha sınırlandırılmıştır. 4112 Sayılı Kanun ile değişik 29.maddede vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bu kişilerin kanuni mirasçıları bu kapsamda sayılırken, 5203 Sayılı Kanun ile çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocuklarının bu statüden yararlanabilmeleri yönünde hüküm getirilmiştir. Dolayısıyla bu haklar sadece çıkma belgesinde kayıtlı olan çocuklara tanınmış olup ergin olan çocuklar ve çıkma belgesinde kayıtlı olmayan çocuklar bu statüden yararlanamayacaklardır.

2.2.3 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkma ve Sonuçları

403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda, uygulamaya konulduğu tarihten beri önemli değişiklikler yapılmıştır. Dönemin şartları içerisinde ortaya çıkan güncel ihtiyaçların zorlamasıyla yapılan bu değişiklikler kanunun sistematüğinde bozulmalara sebep olmuştur. Zaman içinde yapılan değişikliklerle kanunun bozulan sistematüğünün, hukuk ilkelerine uygun şekilde yeniden düzenlenmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.⁹⁴ Bu sebeplerden ötürü yeni bir Türk Vatandaşlığı Kanunu hazırlanması ihtiyacı doğmuştur. 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 2009 yılında yürürlüğe girmiştir.

5901 Sayılı Kanun'da vatandaşlıktan çıkmaya ilişkin 6304 Sayılı Kanun⁹⁵ ile, 700 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁹⁶ ile ve 7196 Sayılı Kanun⁹⁷ ile önemli değişiklikler yapılmıştır. İlk olarak, 5901 Sayılı Kanun'da Türk vatandaşlığından

---

⁹¹ TBMM 2004: 2.

⁹² Feriha Bilge TANRIBİLİR 2007, agm. s.44; Necla ÖZTÜRK 2021, agm. s.962.

⁹³ Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış olan hakları saklı tutulmuştur. Mavi kart sahibi kişilerin sosyal güvenliğine ilişkin bilgilere üçüncü bölümde yer verilecektir.

⁹⁴ TBMM 2007: 3.

⁹⁵ RG.18.05.2012-S.28296.

⁹⁶ Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, RG. 07.07.2018-S.30471.

⁹⁷ R.G.24.12.2019- S.30988.

çıkmanın sonuçları incelenecek olup sonrasında bu kanunda yapılan değişiklikler ele alınacaktır.

2.2.3.1 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda Çıkmanın Sonuçları

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun ilk halinde, doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere Türkiye’de sağlanan haklar TVK m. 28’de şu şekilde düzenlenmiştir:

“Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere tanınan haklar

MADDE 28

(1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.”

5901 Sayılı Kanun ile doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları TVK m. 28 kapsamında sayılmıştır. Bu ifadeden anlaşılacağı üzere, vatandaşlıktan çıkma tarihinde ebeveyni ile birlikte işlem gören çocukların bu statü kapsamında olduğu, sonradan doğan çocukların ise bu kapsamda değerlendirilemeyeceği açıktır. Eski düzenlemeye nazaran kapsam daraltılmış olsa da sonradan doğan çocukların Türk vatandaşlarına tanınan haklara sahip olamayacağı aile birliğini zedeleyeceği ve Türkiye ile olan bağlarını zayıflatıcı etkiye sahip olacağı sebebiyle eleştirilmiştir.⁹⁸

Kanunda sayılan; askerlik yapma, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında kalan haklardan tıpkı bir Türk vatandaşı gibi yararlanacakları aynen ifadesiyle vurgulanmıştır. Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları ise saklı tutulmuştur.

---

⁹⁸ İlgili kişinin çıkma belgesinde kayıtlı olmayan veya sonradan doğmuş olan çocukları bu haktan yararlanamıyordu. Bu durum aile birliğini zedelemekte ve Türkiye ile olan bağları zayıflatmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hacı CAN 2023, age. s.92.

2.2.3.2 6304 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda 6304 Sayılı Kanun ile değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğin yapılma sebebi, Türk vatandaşlığından çıkan kişilerin kimlik numarasının bulunmamasının uygulamada yarattığı sorunları gidermektir.⁹⁹ Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla, 2012 yılında 6304 Sayılı Kanun ile TVK' nın 28.maddesinde değişiklik yapılmıştır.

Tablo 5: 5901 Sayılı Kanun m.28-6304 Sayılı Kanun m.28

5901 Sayılı TVK m.28	6304 Sayılı Kanun ile Değişik m.28
(1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve <u>kendileri ile birlikte işlem gören çocukları</u> ; millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü, seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler.	(1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve <u>üçüncü dereceye kadar olan altsoyları</u> , bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır. (2) Bu madde kapsamında bulunan kişilerin, seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü yoktur. Bu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler. (3) Bu madde kapsamında bulunan kişiler, bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunamazlar. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilirler. (4) Bakanlar Kurulu gerekli görmesi halinde üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilir. (5) Bu madde hükümlerinden yararlanacak olan altsoyun, üstsoyu ile soy bağıını belgelendirmesi şarttır. (6) Bu madde kapsamında bulunan kişilere, talepleri halinde bu maddede belirtilen haklardan faydalanabileceklerini gösteren Mavi Kart düzenlenir. Bu Kart, 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu kapsamındadır. (7) Bu maddenin sağladığı hakların kullanılmasında Mavi Kartın ibrazı yeterlidir. Kartın ibraz edilememesi durumunda Kimlik Paylaşımı Sistemi aracılığıyla Mavi Kartlılar Kütüğünden alınacak kayıt örneği ve uyuşunda bulunulan devlet makamlarınca verilmiş kimlik bilgilerini gösteren belge ile işlem yapılır. Bu kişilerin kimlik bilgilerinde değişiklik olması durumunda uyuşunda bulunduğu devlet makamından alınmış eski ve yeni kimlik bilgilerini gösteren belgenin usulüne göre tasdik edilmiş Türkçe tercümesi ile birlikte ibrazı zorunludur. (8) Bu madde kapsamında bulunan kişilere Bakanlığın tespit edeceği esaslar çerçevesinde kimlik numarası verilir. Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aranan yerlerde bu kimlik numarası kullanılır. (9) Mavi Kartın düzenlenmesi ve dağıtılması ile Mavi Kartlılar Kütüğünün elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir. (10) Kamu kurum ve kuruluşları, bu madde hükümlerinin uygulanması amacıyla her türlü tedbiri alır ve gerekli düzenlemeleri yapar.”

⁹⁹ TBMM 2012: 10.

Tabloda görüldüğü üzere, 6304 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler hakkında detaylı düzenlemeler yapılmıştır.

28. maddenin 1. Fıkrasında, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarının bu statüden yararlanabileceği düzenlenmiştir.

3.fıkarda, bu madde kapsamında bulunan kişilerin bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunamayacakları fakat kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilecekleri düzenlenmiştir. Bu hükmün getirilmesindeki amaç, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin bilgi birikimlerini Türkiye'ye yansıtılabilmelerine zemin hazırlamaktır.¹⁰⁰

4. fıkarda, düzenlenen bu statüden üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar altsoyun yararlanacağını belirleme yetkisinin Bakanlar Kurulunda olduğuna yer verilmiştir.

5. fıkarda, bu statüden yararlanacak olan altsoyun üstsoyu ile soy bağıını belgelendirmesi gerektiği düzenlenmiştir.

6. fıkarda, bu kapsamda yer alan kişilerin talepleri halinde, maddede düzenlenen bu haklardan yararlanabileceklerini gösteren bir mavi kartın düzenleneceği ve bu kartın Değerli Kağıtlar Kanunu kapsamında sayılacağı düzenlenmiştir.

7. fıkarda, hakların kullanılmasının sağlanmasında mavi kartın gösterilmesinin yeterli olacağına yer verilmiş, kartın gösterilemediği hallerde mavi kartlıların bilgilerinin saklandığı mavi kartlılar kütüğünden alınacak kayıt örneği ve uyuğunda bulunan devlet makamlarınca verilmiş kimlik bilgileriyle işlem yapılacağı düzenlenmiştir.

8. fıkarda, mavi kartlılara İçişleri Bakanlığının tespit edeceği esaslar çerçevesinde kimlik numarası verileceği düzenlenmiştir.

9. fıkarda, mavi kartın düzenlenmesi, dağıtılması, mavi kartlar kütüğünün oluşturulmasında İçişleri Bakanlığının yetkili olduğuna yer verilmiştir.

---

¹⁰⁰ TBMM 2012:10.

10.fıkıradı, kamu kurum ve kuruluşlarının maddede dñzenlenen hakları sağlamaya yñnelik gereken tedbirleri alması gerektiği dñzenlenmiřtir.

Özetlemek gerekirse; 6304 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, 28.maddede yer alan haklardan yararlanacak olan gruba, Türk vatandaşlığından çıkma izni alan kişiler ve bu kişilerin üçüncü dereceye kadar olan altsoyları dahil edilmiştir. İlk defa çıkma izni alanların, Türkiye’de çalışmalarına ilişkin bir dñzenleme yapılmıştır. Talepleri halinde bu kişilere özel bir mavi kart dñzenleneceęi ve bu kartın ibrazı ile Türkiye’de iş ve işlemler yapılabileceği dñzenlenmiřtir. Mavi kartlıların bilgilerinin yer alacağı, “mavi kartlılar kütüğü” oluşturulmuştur.

2.2.3.3 700 Sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile Yapılan Değişiklikler

700 Sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin 188’inci maddesinde 07.07.2018 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak birtakım değişiklikler yapılmıştır.

TVK’nın 28. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Yeni haliyle birlikte,

“(4) Cumhurbaşkanı gerekli görmesi halinde üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilir”

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler ve üçüncü dereceye kadar olan alt soyları bu maddede dñzenlenen haklardan yararlanabilecektir. Üçüncü dereceden itibaren kapsamın genişletilebilmesi Bakanlar Kurulunun yetkisiyle mümkündü ancak 700 Sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile yapılan değişiklikle birlikte bu yetki Cumhurbaşkanına verilmiştir.¹⁰¹

2.2.3.4 7196 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler

7196 Sayılı Kanun, Türk vatandaşlığından çıkmanın geçerliliği ve sonuçlarını dñzenleyen 27.maddede değişiklik yapmıştır.

---

¹⁰¹ Statünün kapsadığı kişileri belirleme hususunda Bakanlar Kurulu yetkiliyken bu yetkinin, Cumhurbaşkanına verilmesinin sebebi Türkiye’deki hükümet sistemi değişikliğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 6: 5901 Sayılı Kanun m.27- 7196 Sayılı Kanun m.27

5901 Sayılı TVK m.27	7196 Sayılı Kanun ile Değişik m.27
<p>(1) Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar.</p> <p>(2) Eşlerden birinin çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmesi diğer eşin vatandaşlığına tesir etmez. Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babanın talebinin bulunması ve diğer eşin de muvafakat etmesi halinde çocukları da kendileri ile birlikte Türk vatandaşlığını kaybederler. Muvafakat verilmemesi halinde hâkim kararına göre işlem yapılır. Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını birlikte kaybeden ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kaybeder.</p> <p>(3) Vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise bu madde hükümleri uygulanmaz.</p>	<p>(1) Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar.</p> <p>(2) Eşlerden birinin çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmesi diğer eşin vatandaşlığına tesir etmez. Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babanın talebinin bulunması ve diğer ebeveynin de muvafakat etmesi halinde çocukları da kendileri ile birlikte Türk vatandaşlığını kaybederler. Muvafakat verilmemesi halinde hâkim kararına göre işlem yapılır.</p> <p>(3) Vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise bu madde hükümleri uygulanmaz.</p>

TVK m.27’de yapılan değişiklikle amaçlanan, Türk vatandaşlığından birlikte çıkan ana ve babanın çocuklarının da kendileriyle beraber Türk vatandaşlığını doğrudan kaybetmesini öngören düzenlemeyi kaldırarak çocukların Türk vatandaşlığını doğrudan kaybetmesini önlemektir.¹⁰²

5901 Sayılı Kanun’da Türk vatandaşlığını birlikte kaybeden ana ve babanın çocuklarının da Türk vatandaşlığını kaybedeceği düzenlenmiştir. 7196 Sayılı değişiklikle bu cümle çıkartılmıştır. Yeni düzenlemeyle ana ve babanın Türk vatandaşlığından çıkmasıyla çocuk da ana babaya bağlı olarak doğrudan vatandaşlığını kaybetmez.

27.maddede, vatandaşlıktan çıkmanın eşe ve çocuklara olan etkisi düzenlenmiştir. Vatandaşlıktan çıkma, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bu sebeple, sadece vatandaşlıktan çıkan kişiye etki eder. Diğer eş, bu durumdan etkilenmeyecektir. Ancak, vatandaşlıktan çıkan kişinin çocukları için farklı bir düzenleme öngörülmüş olup, anne ya da babanın talebi ve diğer ebeveynin de muvafakati ile çocuk, Türk vatandaşlığını kaybedecektir. Muvafakat verilmemesi halinde hâkim kararına göre işlem yapılacağı düzenlenmiştir. Çocuğun Türk

¹⁰² TBMM 2019:23.

vatandaşlığını kaybetmesiyle, vatansız kalması durumu ortaya çıkacak ise, vatandaşlıktan çıkma durumu söz konusu olamaz. Vatansızlığın önlenmesi ilkesi her alanda göz önünde bulundurulması gereken bir ilkedir.

2.3 MAVİ KART UYGULAMASI

Mavi kart, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler ve bu kişilerin üçüncü dereceye kadar olan altsoylarının TVK m.28’de detaylı bir şekilde düzenlenen haklardan yararlanabileceklerini gösteren bir belgedir.¹⁰³ Mavi kart, talep halinde düzenlenir ve değerli kağıtlar¹⁰⁴ kapsamında sayılır. (TVK m 28/6) Her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen değerli kağıtlar bedeli talep edilir. Mavi kart, yurtdışında dış temsilcilikler, yurtiçinde ise nüfus müdürlükleri tarafından düzenlenir. Mavi kart statüsüne tabi olan kişilere Bakanlığın tespit edeceği esaslar çerçevesinde bir kimlik numarası verilir. Kartın düzenlenmesi, dağıtılması, Mavi Kartlılar Kütüğünün elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenir.

Mavi kart sahiplerinin haklardan yararlanabilmesi için kartın ibrazı yeterlidir. Pembe kart uygulaması döneminde bu kartın, kimlik kartı ile birlikte ibrazı gerekirken, mavi kart uygulamasının gelmesiyle birlikte sadece mavi kartın ibrazı yeterli olmakta, tek başına bir kimlik kartı yerine geçmektedir.

“Kartın ibraz edilememesi durumunda Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS) aracılığıyla mavi kartlılar kütüğünden alınacak kayıt örneği ve uyruğunda bulunulan devlet makamlarınca verilmiş kimlik bilgilerini gösteren belge ile işlem yapılır. (TVK m. 28/7)”

2.3.1 Mavi Kart Uygulamasından Yararlanabilecek Kişiler

Mavi kart uygulamasından yararlanabilecek kişiler TVK m. 28’de doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların üçüncü dereceye kadar olan altsoyları olarak belirtilmiştir.

¹⁰³Necla ÖZTÜRK 2021, agm. s.959.

¹⁰⁴ 210 Sayılı Değerli Kağıtlar Kanununda düzenlenen kağıtlar ve belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan noter belgeleri değerli kâğıt sayılır. Mavi kart, değerli kağıtlar tablosunda 15. maddede düzenlenmiştir.

2.3.1.1 Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybedenler

Kanun hükmünde mavi kart statüsünden yararlanabilecek olan kişilerin, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler olduğu belirtilmiştir. Hükümden anlaşılacağı üzere, doğumla Türk vatandaşı olmayan kişiler, mavi kart statüsünden yararlanamazlar. Bu konuya ilişkin, Danıştay kararı bulunmaktadır.

İdare Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararıyla; 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28. maddesinde, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere, talepleri halinde Mavi Kart düzenlenerek verileceğinin düzenlendiği, bu kapsamda davacı tarafından daha önce mavi karttan yararlanma istemiyle yapılan başvurunun, doğumla Türk vatandaşlığını kazanmadığından bahisle reddi üzerine, bu işlemin iptali istemiyle açılan davada; ... İdare Mahkemesi'nin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararıyla davanın reddedildiği, anılan karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine Danıştay Onuncu Dairesi'nin 13/10/2015 tarih ve E:2012/1363, K:2015/4305 sayılı kararıyla söz konusu kararın onandığı dikkate alındığında; mavi karttan yararlanma imkanı bulunmayan davacıya İstanbul-Kadıköy Nüfus Müdürlüğü tarafından mavi kart düzenlenmesinin açık hata teşkil ettiği ve davacı lehine kazanılmış hak oluşturmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle dava reddedilmiştir.¹⁰⁵

Görüleceği üzere, kişinin Türk vatandaşlığını doğum yoluyla kazanmayıp yetkili makam kararı ile, evlat edinilme ya da seçme yoluyla kazanması mavi kart statüsü kazanmasına engel oluşturur.

Sonradan vatandaşlık kazananların yanı sıra Türk vatandaşlığını çıkma izni ile kaybetmeyip diğer yetkili makam kararıyla kayıp hallerinden biriyle ya da seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler de bu statüden yararlanamazlar.¹⁰⁶ Kişinin kendi iradesiyle çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybetmiş olması mavi kart statüsünün kullanılabilmesi için esastır.

2.3.1.2 Doğumla Türk Vatandaşı Olup da Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybedenlerin Üçüncü Dereceye Kadar Olan Altsoyları

Kanun hükmünde mavi kart statüsünden yararlanabilecek olan kişiler doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve

¹⁰⁵ Danıştay Kararı-10.D, E.2016/13603, K.2021/3252, T.10.06.2021, lexpera.com, ET. 15.05.2024.

¹⁰⁶ Hacı CAN 2023, age. s.88; Necla ÖZTÜRK 2021, agm. s.959.

üçüncü dereceye kadar altsoylarıdır. Üçüncü dereceye kadar olan altsoyun kapsamı, Türk vatandaşlığından çıkan kişinin çocukları ve torunlarıdır. TVK m. 28/5'te altsoyun üstsoyu ile soy bağınyı belgelendirmesi gerektiği düzenlenmiştir. Mavi kart sahibi kişinin sonradan doğan çocukları, torunları soy bağınyı belgelendirmeleri halinde bu statüden yararlanacaktır.

Kanımızca, üçüncü dereceye kadar altsoyların da bu statüye dahil edilmiş olması ile kapsamı gereğinden fazla genişletilmiştir.¹⁰⁷ Türkiye ile hiçbir bağı olmayan kişilerin sadece mavi kart sahibi yabancıнын altsoyundan olması sebebiyle böylesine geniş haklara sahip olması makul görünmemektedir.

2.3.2 Cumhurbaşkanının Belirleme Yetkisi

TVK m 28/4'te, *“Cumhurbaşkanı gerekli görmesi halinde üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilir.”* hükmü yer almaktadır.

Buna göre doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler ve bunların üçüncü dereceye kadar altsoylarını içeren TVK m.28'de düzenlenen bu statünün kapsamı Cumhurbaşkanı tarafından genişletilebilir.

2017 Referandumuyla kabul edilen 9 Temmuz 2018 tarihinde hayata geçen “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” ile Bakanlar Kurulu'nun sahip olduğu yetkilerin bir kısmı Cumhurbaşkanına verilmiştir. Bunun bir örneği de TVK m.28'de düzenlenen statünün, üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar bu haklardan yararlanacaklarını belirleme yetkisinin Cumhurbaşkanına verilmesidir. Altsoyun kapsamını belirleme hususunda Bakanlar Kurulu yetkili iken, 02.07.2018 tarihli 700 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yetkili makam Cumhurbaşkanı olmuştur. Altsoyların kapsamını genişletme konusunda Cumhurbaşkanına verilen takdir yetkisinin bireysel mi yoksa genel olarak mı kullanılacağı konusunun açık olmaması düzenlemeyi tartışmalı hale getirmiştir.¹⁰⁸

Cumhurbaşkanı, bireysel ya da düzenleyici olarak iki şekilde işlem tesis edebilir. Bireysel ve düzenleyici işlemlerin yargısal denetimleri birbirinden farklıdır. Bu sebeple mavi kart sahibi kişilerin altsoylarının kapsamının belirlenmesinde

¹⁰⁷ Aynı yönde görüş için bkz. Hacı CAN 2023, age. s.96; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.195.

¹⁰⁸ Hacı CAN 2023, age. s.98.

Cumhurbaşkanı işleminin bireysel işlem ya da düzenleyici işlem şeklinde yapılması önem teşkil etmektedir

Düzenleyici işlemler, genel nitelikli ve süreklilik taşıyan düzenlemelerdir. Cumhurbaşkanının düzenleyici işlemleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı yönetmelikleri ve Cumhurbaşkanının diğer düzenleyici işlemleri olmak üzere üçe ayrılır.¹⁰⁹

Bireysel işlemler, sadece bir duruma özel olarak yapılan ve uygulanmakla tükenen işlemlerdir. Hiyerarşik güç bakımından düzenleyici idari işlemler daima bireysel idari işlemlerden üstündür.¹¹⁰ Cumhurbaşkanlığı kararları, idari birer karar olarak Cumhurbaşkanının bireysel işlemlerindedir.¹¹¹

Dolayısıyla Cumhurbaşkanının genel, kişilik dışı, objektif, sürekli ve bir kez uygulanmakla tükenmeyen durumlara ilişkin işlemleri düzenleyici işlem olarak adlandırılırken; belli bir kişiye veya belli bir duruma ilişkin işlemleri ise bireysel işlemler olarak tanımlanmaktadır.¹¹² Düzenleyici işlem şeklinde yapması halinde üçüncü dereceden itibaren belirlenecek olan altsoyları genel bir düzenleme yaparak belirleyecek iken, bireysel idari işlem ile sadece somut olaya uygun bir belirleme işlemi yapacaktır. Bu durumda düzenleyici işlem şeklinde yapma yetkisi olduğunun kabulü daha makul görünmektedir.¹¹³

2.3.3 Mavi Kartlılar Kütüğü

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin talepleri halinde çıkma izinleri Bakanlıkça uygun görülürse, kendileri için “mavi kart” düzenlenir. Mavi kart sahiplerinin bilgilerinin saklandığı yer mavi kartlılar kütüğü olarak adlandırılır.

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların 5901 sayılı Kanununun 28 inci maddesinde belirtilen altsoyları, Genel Müdürlükçe elektronik ortamda tutulan Mavi Kartlılar Kütüğüne kaydedilir. (5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu m 8/A) Mavi kartlılar

---

¹⁰⁹ Yücel ÖZDEMİR (2021), “Cumhurbaşkanı Kararlarının Yargısal Denetimi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.29, S.4, s.3216.

¹¹⁰ Kemal GÖZLER ve Gürsel KAPLAN (2017), *İdare Hukuku Dersleri*, 19. Baskı, Ekin Basım, s.277.

¹¹¹ Yücel ÖZDEMİR 2021, agm. s.3224.

¹¹² Kemal GÖZLER (2019), *İdare Hukuku, 1.Cilt*, Güncellenmiş 3.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, s. 341; Yücel ÖZDEMİR 2021, agm. s.3216.

¹¹³ Aynı yönde görüş için bkz. Hacı CAN 2023, age. s.98; Aksi yönde görüş için bkz. Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.195.

kütüğünün oluşturulması ve beyan edilen nüfus olaylarının tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkındaki Yönergede¹¹⁴düzenlenmiş olup, çalışmamızda bu yönerge esas alınarak açıklamalar yapılacaktır.

MERNİS veri tabanında kayıtlı doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin kayıtları, Mavi Kartlılar Kütüğüne kaydedilir. Bu kişilerin Türk vatandaşı olmayan üçüncü dereceye kadar altoşlarına da talepleri halinde yabancılar kimlik numarası verilerek mavi kartlılar kütüğüne kayıtları gerçekleştirilir. (Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkındaki Yönerge m.6)

Mavi kartlılar kütüğünde kayıtlı kişilerin nüfus olaylarına ilişkin işlemleri yurt içinde nüfus müdürlüklerince, yurt dışında ise dış temsilciliklerce yürütülür. (Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkındaki Yönerge m. 7)

Mavi kartlılar kütüğünde, kişinin kimlik numarası, adı, soyadı, cinsiyeti, ana ve baba adı ile uyruğu, doğum yeri ve tarihi, ölüm tarihi, medenî hali ve diğer durum değişiklikleri yer alır. (Mavi Kartlılar Kütüğü ve Beyan Edilen Nüfus Olaylarının Tutulması Hakkındaki Yönerge m.11)

2.4. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK BAKIMINDAN MAVİ KARTLILARIN STATÜSÜ: YABANCI VEYA VATANDAŞ GİBİ MUAMELE GÖRME

Milletlerarası özel hukuk bakımından mavi kartlıların statüsünü ele alacak olursak, bu kişilerin imtiyazlı yabancı statüsünde yer aldıkları söylenebilecektir. Bununla birlikte milletlerarası özel hukukta yabancılık unsuru, hukuki olay veya ilişkinin hâkimin hukuk düzeniyle olan irtibat düzeyine ve söz konusu olay veya ilişkinin türüne göre değişen hususlara göre belirlenmektedir. Bu itibarla, özellikle kişiler hukuku, aile hukuku ve miras hukuku bakımından yabancılık unsurunun mevcudiyetinde vatandaşlık önemli rol oynar.¹¹⁵ Bu durumda uygulanacak hukukun vatandaşlık bağlama noktasına göre belirlendiği hallerde, mavi kartlıların vatandaş olarak kabul edilip Türk hukukuna mı tabi tutulacakları yoksa yabancı olarak

¹¹⁴ NÜFUS ve VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2024), *Nüfus ve Mevzuat*, https://www.nvi.gov.tr/Mavi_Kartlılar_Kütüğü_ve_Beyan_Edilen_Nüfus_Olaylarının_Tutulması_Hakkındaki_Yönerge, ET.22.09.2024.

¹¹⁵ Necla ÖZTÜRK 2021, agm. s.966.

değerlendirilip vatandaşlığını taşıdığı devletin hukukuna mı tabi tutulacakları sorusunun yanıtının verilmesi gerekmektedir. Türk Vatandaşlığı Kanununa göre mavi kartlıların, kural olarak vatandaş gibi muamele görmeleri kabul edilmiştir. Bununla birlikte, bu kişiler imtiyazlı yabancı statüsünde oldukları için uygulamada statülerinin belirlenmesi açısından karışıklıklar yaşanmaktadır. Özellikle Yargıtay kararlarında mavi kartlıların statülerinin nasıl değerlendirileceği hakkında birlik sağlanamamış olup kimi zaman vatandaş statüsüne tabi tutularak Türk kanunlarının uygulandığı, kimi zaman yabancı statüsünde tutularak Milletlerarası Özel Hukuk kurallarına göre hüküm tesis edildiği görülmektedir. Bu başlık altında öncelikle yabancılık unsuruna ilişkin açıklamalar yapılacak akabinde Yargıtay'ın mavi kart sahibi kişilerin uyumsuzluklarına ilişkin olarak verdiği kararlar ele alınacaktır.

Milletlerarası özel hukuk, içinde yabancılık unsuru bulunan özel hukuk ilişkilerine uygulanacak hukuk ve usul hukuku meselelerini kapsadığı için öncelikle ilişkide bir yabancılık unsurunun bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekmektedir.¹¹⁶

“Yabancı unsurlu ilişki,” şahsi, coğrafi veya konu itibariyle yabancı bir hukuk sistemi ile irtibatı olan özel hukuk ilişkisidir.¹¹⁷ “Yabancı unsur, şahıs bakımından ve yer bakımından ortaya çıkabilir. Şahıs bakımından yabancı unsur, kişinin tabiiyet durumuna, yer bakımından yabancı unsur hukuki ilişkinin hâkimin bulunduğu devletin dışında gerçekleşmesiyle ortaya çıkar.”¹¹⁸

Yabancılık unsuru taşıyan bir özel hukuk ilişkisinde kanunlar ihtilafı kuralları devreye girer bu sebeple 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun¹¹⁹ (MÖHUK) uygulanır. MÖHUK m. 1’de yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukukun bu kanunla düzenlendiğine yer verilmiştir. Yabancılık unsuruna ve hangi hallerde bulunduğuna ilişkin MÖHUK maddelerinde düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple, her somut olayda, o hukuki olay ya da ilişkiden hareketle yabancı unsurun varlığının tespit edilmesi gereklidir.¹²⁰ Buna göre hâkim, yabancı unsurlu uyumsuzluk söz konusu

¹¹⁶ Sibel ÖZEL, Mustafa ERKAN, Hatice Selin PÜRSELİM ve Hüseyin Akif KARACA (2022), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.9.

¹¹⁷ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE (2023), *Milletlerarası Özel Hukuk*, Beta Yayıncılık, 10. Baskı, İstanbul, s.5.

¹¹⁸ Yargıtay HGK E.2017/367, K.2019/350 T.26.03.2019, lexpera.com, ET.22.09.2024.

¹¹⁹ RG 12.12.2007 26728.

¹²⁰ Vahit DOĞAN (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, s.7; Hacı CAN ve Ekin TUNA (2020), *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku (Temel Bilgiler)*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.32.

olduğunda, Türk kanunlar ihtilâfi kurallarını araştırıp uygulamakla; eğer kanunlar ihtilâfi kuralları yabancı bir devletin hukukunun uygulanmasını işaret ediyorsa, bu yabancı devlet hukukunu uygulamakla da resen yükümlüdür.¹²¹

Kişiler hukuku, aile hukuku ve miras hukuku bakımından yabancılık unsurunun mahiyetinde vatandaşlık önemli rol oynar. Çünkü, bu alanlar kişilerin değerleriyle ve kültürel kimlikleriyle yakından ilgilidir¹²². Bu sebeple kişilerin milli hukuklarına göre tayin edilmesi önem arz eder.

Mavi kartlıların, özel statülü yabancı olduğu hususunda bir şüphe bulunmamaktadır. Ancak mavi kartlıların taraf olduğu hukukî uyuşmazlıklarda kişi bakımından yabancılık unsurunun mevcut olup olmadığı konusunda tartışmalar bulunmaktadır.¹²³ Mavi kartlıların statüsünü yabancı olarak değerlendirdiğimiz durumla vatandaş olarak değerlendirdiğimiz durum arasında ortaya çıkacak sonuçlar farklıdır. Mavi kartlılar yabancı statüsünde kabul edilecek olursa bu kişilere, yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin ilişkilerde uygulama alanı bulan 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu hükümleri uygulanacaktır.¹²⁴ Mavi kartlılar, vatandaş olarak kabul edildiğinde ise Türk vatandaşlarının tabi olduğu kanunlar uygulama alanı bulacaktır.

Yargıtay'ın bu konuda farklı kararlar verdiğini görmekteyiz. Her iki tarafın da Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak ayrıldıkları bir boşanma davasına ilişkin kararında yabancılık unsurunun bulunduğu ve Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu hükümlerine göre karar verilmesi gerektiğine ilişkin kararı bulunmaktadır.

“Dosyaya alınan nüfus kaydından; tarafların ikisinin de 17.09.1999 tarihli 13377 sayılı kararla Türk Vatandaşlığından çıktıkları, çıkma belgesinin teslim alındığı 12.12.2000 tarihinden itibaren Türk Vatandaşlığını kaybettikleri anlaşılmaktadır. Şu hâlde dava; hukuki ilişkinin tarafları (öznesi) yönünden yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk 2675 sayılı kanunla düzenlenmiştir. (m.1)

Hâkim, Türk Kanunlar İhtilafi kurallarını ve bu kurallara göre yetkili kılınan yabancı hukuku re'sen uygular. (2675 S. MÖHUK. m. 2/1)

¹²¹ Mesut AYGÜN (2014), “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.16, S. Özel Sayı, s.1027.

¹²² Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2023, age. s.34.

¹²³ Necla ÖZTÜRK 2021, agm. s.965-966.

¹²⁴ agm. s.966.

Boşanma ve ayrılık sebepleri eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir; eşler ayrı ayrı vatandaşlıkta iseler; müşterek ikametgâh hukuku, bulunmadığı takdirde müşterek mutad meskenleri hukuku, bununda bulunmaması halinde Türk Hukuku uygulanır. (MÖHUK m. 13/1-2)

O halde, tarafların dava tarihindeki vatandaşlıklarının, ayrı vatandaşlıkta iseler müşterek ikametgahlarının, bununda bulunmaması halinde müşterek mutad meskenlerinin araştırılıp tesbiti ve yetkili hukukun belirlenmesi, yetkili yabancı hukukun muhtevasını tespitinde taraflardan yardım alınması (MÖHUK. m. 2/1), Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi hükümlerinden yararlanılması bu suretle yetkili yabancı hukuk ve muhtevası belirlendikten sonra, yetkili kılınan hukukun res'en uygulanarak, hasil olacak sonuç uyarınca karar verilmesi gerekirken bu yönler üzerinde durulmadan hüküm kurulması doğru görülmemiştir.”¹²⁵

Yargıtay, mavi kart sahibi kişinin taraf olduğu bir başka boşanma davasında verdiği kararda, yabancılık unsurunun bulunmadığına, TVK m. 28'e göre mavi kart sahiplerine kanunda sayılan istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanmaya devam edeceklerine ve TMK hükümlerinin uygulanacağına karar vermiştir. Kararda şu ifadelere yer verilmiştir:

Davalı kadın doğumla Türk vatandaşı olduğuna göre, sözü edilen değişiklik gereğince Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanacağı ve boşanma davasında "yabancı" muamelesine tabi tutulamayacağı açıktır. Bu durumda dava, "yabancılık unsuru" taşımadığından, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuk Hakkındaki Kanunun m. 14/1) bu davaya tatbiki mümkün değildir.¹²⁶

Yargıtay'ın bu kararıyla mavi kartlıları, "yabancı" statüsünde görmediği çok açıktır. Ancak, Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak vatandaşlıklarını kaybeden bu kişileri, Türk hukukuna tabi tutmak mümkün değildir. Mavi kartlıların, Türk vatandaşlıklarından çıkma izni alarak ayrılmalarıyla birlikte yabancı statüsünde değerlendirileceği ve bu kişilere ilişkin uyuşmazlıklarda kişi unsuru bakımından yabancılık unsurunun bulunduğu kesindir. Bu kararlarla mavi kart sahiplerinin vatandaş mı, yoksa yabancı mı olduğu anlaşılammakta ve statüleri hakkında ikilem yaratılmaktadır.

¹²⁵ Yargıtay Kararı-2.HD, E.2006/16427, K.2007/5497, T.03.04.2007, lexpera.com, ET.23.09.2024.

¹²⁶ Yargıtay Kararı 2.HD, E.2012/23566, K.2013/8998, T.1.4.2013, lexpera.com, ET. 20.08.2024.

BÖLÜM III

TÜRK YABANCILAR HUKUKUNDA MAVİ KARTLILAR

3.1 TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA MAVİ KARTLILARIN YARARLANABİLECEĞİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERE İLİŞKİN DÜZENLEME

Türk Vatandaşlığı Kanununda mavi kartlıların vatandaş gibi muamele görmeleri kabul edilmiş olmakla birlikte bu muamele standardına bazı sınırlamalar getirilmiştir. Anılan hükümler Türk yabancılar hukukunu ilgilendirdiği için bu bölüm altında ele alınacaktır.

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere, Türkiye’de birçok alanda kolaylıklar sağlanmaktadır. Bu kişilere talep etmeleri halinde bir mavi kart verilmektedir. TVK m.28 de düzenlenen hakların kullanılmasında, mavi kartın ibrazı yeterli olmaktadır. Mavi kartlıları bir konuma yerleştirecek olursak yabancılardan daha ayrıcalıklı fakat bir vatandaşın sahip olduğu haklardan da daha sınırlı bir konumda olduklarını söyleyebiliriz.

3.1.1 Türk Vatandaşlığı Kanunu’na Göre Mavi Kartlıların Açıkça Yararlanamayacakları Haklar

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler, TVK m. 28/2 ve TVK m.28/3’te düzenlenen haller haricinde Türk vatandaşlarına tanınan haklara sahiptirler. Bu hakların kullanımında istisna teşkil eden durumlar ise milli güvenlik ve kamu düzenidir. Türk Vatandaşlığı Kanununun 28.maddesinin 2.fıkrasında, mavi kartlıların seçme ve seçilme, muafiyet araç veya ev eşyası ithal etme hakkı yoktur. Ayrıca askerlik hizmetini yapma yükümlülüklerinin de olmadığı düzenlenmiştir. 28.maddenin 3.fıkrasında ise Türkiye’de çalışma haklarına ilişkin bir düzenleme yapılmış olup, asli ve sürekli kamu

hizmeti görevlerinde bulunamayacakları fakat işçi, sözleşmeli ve geçici personel olarak çalıştırılabilecekleri düzenlenmiştir.

3.1.1.1 Seçme ve Seçilme Hakkı

Seçme ve seçilme hakkı, siyasi haklardanır. Devlet yönetimine katılma hakkı olarak da bilinen siyasi haklar, vatandaşlar için vazgeçilmez haklardanır.¹²⁷ Bu haklar, Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Anayasanın 67 ve 68. maddelerinde, vatandaşların seçme ve seçilme haklarından söz edilmiştir. Siyasi Partiler Kanunu¹²⁸, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda¹²⁹ da bu hak sadece vatandaşlar açısından düzenlenmiştir. Dolayısıyla yabancılar ülkemizde bu haklardan yararlanamazlar. Bu durum uluslararası hukuka da aykırılık teşkil etmez.

Uluslararası sözleşmelerde de siyasi hakların sadece vatandaşlara tanınacağı düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi¹³⁰ 25.maddesinde “siyasi haklar” başlığı altında seçmenlerin iradelerini serbestçe ifade etmelerini güvence altına alan, gizli olarak oy verildiği, genel ve eşit oya dayanan ve belirli aralıklarla yapılan dürüst seçimlerde oy kullanma ve seçilme hakkını, “vatandaşlara” tanımıştır.

Türk Vatandaşlığı Kanunu da mavi kartlıları siyasi haklar bakımından yabancı kabul etmiş ve vatandaş gibi muamele görmelerini düzenlememiştir.

3.1.1.2 Muafen Araç veya Ev Eşyası İthal Etme Hakkı

TVK m 28/2’de mavi kart sahiplerinin muafen araç ve ev eşyası ithal etme haklarının olmadığı düzenlenmiştir. Muafen araç ve ev eşyası ithal etme hakkından anlaşılması gereken yurtdışında kullanılan araç ve ev eşyasının gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilmesidir.

4458 Sayılı Gümrük Kanunu’nun¹³¹ 167. maddesinde serbest şekilde dolaşıma sokulabilecek eşyalar, gümrük vergisinden muaf olanlar ve muafiyet şartları düzenlenmiştir. Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk

---

¹²⁷ Vahit DOĞAN (2018), *Türk Yabancılar Hukuku*, Güncellenmiş 3. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, s.327.

¹²⁸ RG.24.04.1983-S.18027.

¹²⁹ RG.02.05.1961-S.10796.

¹³⁰ RG.21.07.2003-S.25175.

¹³¹ RG 4.11.1999-S. 23866.

vatandaşlığını kaybeden kişiler, bu kapsamda sayılmamıştır. O halde mavi kart sahipleri, gümrük vergisinden muaf tutulmamışlardır.

Gümrük Muafiyeti Tebliği¹³²,nin (Seri No:2), 4.maddesinde motorlu veya motorsuz özel nakil vasıtalarını gümrük vergilerinden muaf olarak serbest dolaşıma sokabilecek olan kişiler düzenlenmiştir. 6. maddede, Türk vatandaşlığından çıkma izni almak suretiyle yabancı bir ülke vatandaşlığını kazanan kişilerin muafiyetten yararlanamayacakları da düzenlenmiştir.

Ancak mavi kartlıların tabi olduğu kısıtlamalar, bazı uygulamaların başlamasıyla birlikte değişikliğe uğramıştır. Örneğin, yabancı taşıtlar geçici giriş karnesi 27.10.1999 tarihli 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun 130. ve 131. maddelerinden yararlanılarak hazırlanmış, 07.10.2009 tarih ve 27369 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yabancı taşıtlar geçici giriş karnesi (Mavi karne), çalışma, öğrenim ve emeklilik maksatlı olarak ülkemizde ikamet eden yabancıların, yurtdışında kendi adlarına tescilli taşıtlarını, Gümrük Vergisi, KDV ve Özel Tüketim Vergisinden muaf olarak Türkiye'de bulundurmalarını sağlayan bir kefalet belgesidir.¹³³ Bu uygulamanın başlamasıyla birlikte mavi kartlıların da mavi karneden yararlanarak kendi araçlarını Türkiye'de kullanabilmelerinin önü açılmıştır. Ancak mavi kart sahibi emekliler için bu durum uygulanmamaktadır. Türkiye Gümrük Bölgesi dışından emekli mavi kart sahibi kişilerin, Yabancı Taşıtlar Geçici Giriş Karnesi veya Yabancı Taşıtlar Geçici Giriş Formu kapsamında taşıt getirmesi mümkün bulunmamaktadır.¹³⁴

Bu durum, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı'nın internet sayfasında yer alan örnekle şu şekilde açıklanmıştır:¹³⁵

“Mavi kart sahibi kişilerin yabancı taşıtlar geçici giriş karnesi ve yabancı taşıtlar geçici giriş formu kapsamında yabancı plakalı taşıt getirebilmeleri için Türk vatandaşlığından çıktıkları tarihten sonra yurtdışında ikamet etmeleri ve 185 gün yurtdışında bulunmaları gerekir.

---

¹³² RG.06.06.2017-S.30088.

¹³³ TÜRKİYE TURİNG ve OTOMOBİL KURUMU (2024), *Turing ve Otomobil Kurumu*, <https://turing.tr/page/belgeler> ile ilgili sıkça sorulan sorular, ET. 30.06.2024.

¹³⁴ T.C. TİCARET BAKANLIĞI (2024), *Yolcu Beraberi Taşıtlar*, <https://ticaret.gov.tr/page/> belgeler ile ilgili sıkça sorulan sorular, ET.29.06.2024.

¹³⁵TC. TİCARET BAKANLIĞI (2024), *Yolcu Beraberi Taşıtlar*, <https://ticaret.gov.tr/page/> SSS, ET.29.06.2024.

*Örneğin; Türkiye’de çalışmaya başladığı 18.09.2017 tarihinde çift uyruklu Türk vatandaşı iken 18.07.2018 tarihinde izin ile Türk vatandaşlığından çıkarak mavi kart alan bir kişi, Türk vatandaşlığından çıktığı tarihten geriye doğru bir yılda 303 gün Türkiye’de bulunduğundan yabancı plakalı taşıtını trafiğe tescil edilmek üzere geçici olarak Türkiye’ye getiremez. Belirtilen kapsamda taşıt getirebilmesi için 18.07.2018 tarihinden sonra yurtdışında ikamet tesis etmesi ve en az 185 gün yurtdışında bulunması gerekmektedir”.*¹³⁶

3.1.1.3 Kadroya Dayalı Asli ve Sürekli Kamu Hizmetinde Bulunma Hakkı

TVK’nın 28. maddesine göre;

“Bu madde kapsamında bulunan kişiler, bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunamazlar. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilirler.”

Kanun maddesinden anlaşılacağı üzere, birtakım sınırlamalar öngörülmüştür. Düzenlemeye göre, mavi kartlılar, bir kadroya dayalı asli ve sürekli kamu hizmetinde bulunamazlar. Asli ve sürekli kamu hizmetinin anlaşılabilmesi için öncelikle kamu hizmetinin tanımına yer vermek gerekir. Kamu hizmeti, toplum için önem kazanmış olan ortak ve genel bir ihtiyacın tatminine yönelik olarak kamu tüzel kişileri veya onların denetimi altında özel kişilerce yürütülen bir faaliyettir.¹³⁷

Kadroya dayalı asli ve sürekli bir kamu hizmeti ile kastedilen “devlet memurluğu” statüsüdür. Çünkü TVK m. 28’de yasaklanan “kamu görevine girme” hakkının somutlaştığı en önemli işlerden birisi memuriyettir.¹³⁸ Devlet Memurları Kanunu m. 48’de devlet memuru olmak için aranan genel şartlar arasında, “Türk vatandaşı olma” şartı yer almaktadır. Bu sebeple doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler (mavi kartlılar), vatandaş olma koşulunu sağlamadıkları için devlet memuru olamazlar. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalışabilmelerinde bir engel bulunmamaktadır. (TVK m. 28/3)

Kamu görevlileri, Anayasanın 128. maddesine göre, kamu kurum ve kuruluşlarının, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu

¹³⁶TC. TİCARET BAKANLIĞI (2024), *Yolcu Beraberi Taşıtlar*, <https://ticaret.gov.tr/page/SSS-ET.29.06.2024>.

¹³⁷ Aydın GÜLAN (1988), “Kamu Hizmeti Kavramı”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, C.9, S.1 s.148.

¹³⁸ Musa AYGÜL (2010), “Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Kamu Görevine Girme Yasağı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.14, S.1, s.56.

hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten kişileri ifade etmektedir. Bu açıdan özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri tarafından istihdam edilen kişiler kamu görevlisi sayılamayacağı gibi kamu kesiminde bir teşkilata bağlı olmaksızın kamuya yararlı hizmet ifa edenler (firincılar, taksiciler, pazarcılar) veya kamu hizmeti ifa edenler (serbest avukatlar) kamu görevlisi sayılamazlar.¹³⁹

Kamu görevlisi kavramını detaylı bir şekilde incelemek gerekirse; geniş anlamda ve dar anlamda olmak üzere ikili bir ayırım şeklinde sınıflandırılır.

Geniş anlamda kamu görevlisi, kamu kesiminde çalışan herkesi ifade etmektedir.¹⁴⁰ Bu çerçevede kamu görevlisi olarak tanımlanan kişiler, kamu tüzel kişilerinde çalışan sözleşmeli personel, işçi veya işçi statüsündeki herkestir. Dar anlamda kamu görevlisi kavramı, kamu tüzel kişiliklerinde mesleki bir sıfatla ücretli bir iş yapan ve kamu hukuku rejimine tabi olan personeli kapsar.¹⁴¹ İdare hukukunda kullanılan kamu görevlisi kavramı dar anlamda kullanılır.¹⁴² Geniş anlamda tanımlanmaz. Seçilmiş veya atanmış olarak görev yapanlar dar anlamda kamu görevlisi sayılmazlar. Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, il genel meclis üyeleri, muhtarlar ve köy ihtiyar meclis üyeleri, dar anlamda kamu görevlisi sayılmamaktadır.¹⁴³ Kamu görevlisi sayılabilmek için bir kamu tüzel kişisine bağlı olarak çalışan kişinin idare tarafından istihdam ediliyor olması ve kamu tüzel kişisine kamu hukuku bağı ile bağlı olması gerekmektedir¹⁴⁴. Bu şartların sağlanmadığı durumda kamu görevlisinden söz edemeyiz.

Özetlemek gerekirse, mavi kartlılar Türkiye’de, devlet memuru olamazlar ancak işçi, geçici ve sözleşmeli personel olarak çalışabilirler.

3.1.2 Sosyal Güvenliğe Dair Hakları Bakımından

Mesleki, fizyolojik ya da sosyo-ekonomik riskten ötürü kazanç veya gelirinde devamlı ya da geçici olarak kesilme meydana gelen kişilerin, yaşamsal ihtiyaçlarını

---

¹³⁹ Bahtiyar AKYILMAZ, Murat SEZGİNER ve Cemil KAYA (2020), *Türk İdare Hukuku*, 12. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, s.663.

¹⁴⁰ age. s.663.

¹⁴¹ Kemal GÖZLER ve Gürsel KAPLAN, (2021), *İdare Hukukuna Giriş*, 27. Baskı, Ekin Basın Yayım Dağıtım, Bursa, s.305.

¹⁴² Kemal GÖZLER ve Gürsel KAPLAN 2020, age. s.305; Polat TUNCER (2020), *İdare Hukukuna Giriş*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.377.

¹⁴³ Musa AYGÜL 2010, agm. s.56; Kemal GÖZLER ve Gürsel KAPLAN 2020, age. s.305.

¹⁴⁴ agm. s.58, age. s.306-307.

karşılıyarak geçinebilmelerini sağlayan sisteme sosyal güvenlik denir.¹⁴⁵ Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin geleceğini güvence altına alabilmek amacıyla sosyal güvenlik hakkı önem arz etmektedir. 28 Haziran 1952 tarih 102 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütünün Sosyal Güvenliğin Asgari Standartları Sözleşmesinde¹⁴⁶ sosyal güvenlik kapsamındaki riskler arasında mesleki riskler (iş kazaları ve meslek hastalıkları), fizyolojik riskler (hastalık, analık, maluliyet, yaşlılık ve ölüm) ve sosyo-ekonomik riskler (evlilik, işsizlik) sayılmaktadır.¹⁴⁷

TVK'nın 28. maddesinin 2. fıkrasında mavi kart sahibi yabancıların yararlanamayacakları haklar sayılmış sonrasında ise “*Bu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler*” ifadesine yer verilmiştir. Kanun hükmünden de açıkça anlaşılacağı üzere mavi kartlı yabancılar sosyal güvenlik hakkından yararlanabilecektir. Bu hak, mavi kartlı yabancıların yararlanamayacağı haklar arasında sayılmamıştır üstelik kanun koyucu bu hakka özel bir vurgu yaparak hakkın kullanımını ilgili kanun hükümlerine tabi kılmıştır.¹⁴⁸

Sosyal güvenlik hakkı, Anayasanın 60. maddesinde “*herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hak, Türk ya da yabancı ayrımı gözetilmeksizin herkese tanınmış olup devlete de bu güvenliği sağlamak için birtakım sorumluluklar yüklemiştir. Bir insan hakkı olan sosyal güvenlik hakkının sınırını ise devletin mali kaynaklarının yeterliliği (Anayasa m.65) oluşturmaktadır. Bu sebeple kişilere sağlanan sosyal güvenliğin kapsamı da ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu hakkın Anayasanın yanı sıra uluslararası sözleşmelerde de düzenleme alanı bulunduğunu görmekteyiz. Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesinin¹⁴⁹ 13. maddesinde, *yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir* hükmüne yer verilmiş olup herkesin sosyal güvenlik alma hakkına sahip olduğu

¹⁴⁵Cahit TALAS (1983), *Sosyal Ekonomi*,6. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, s.323; Hasan YÜKSEL (2016), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 2.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, s.224. M. Refik KORKUSUZ ve Suat UĞUR (2020), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 7. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara, s.4.

¹⁴⁶ RG.15.10.1974-S.15037.

¹⁴⁷ M. Refik KORKUSUZ ve Suat UĞUR 2020, age. s.8; Hasan YÜKSEL (2016), *Sosyal Güvenlik Hukuku (Primli&Primsiz Rejim)*,1. Baskı, Ekin Yayınevi, s.3; Fatih UŞAN ve Canan ERDOĞAN (2020), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.346.

¹⁴⁸ Elif Hande ALTINTAŞ (2019), “Doğumla Türk Vatandaşı Olup Çıkma İzni ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kişilerin (Mavi Kart Hamillerinin) Sosyal Güvenlik Hakkı”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S.2, s.410.

¹⁴⁹ RG.04.07.1989-S.20215.

belirtilmiş, 17.maddesinde ise *çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir* hükmüne yer verilerek de çocukların ve gençlerin hukuksal ve ekonomik alanlarda korunmasına özel olarak vurgu yapılmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 17. maddesinde,

“Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibariyle, sosyal güvenliğe hakkı vardır; haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların milli gayret ve milletlerarası iş birliği yoluyla ve her devletin teşkilatı ve kaynaklarıyla mütenasip olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır”

hükmüyle bu hakkın önemi vurgulanmıştır.

Sosyal güvenliğe ilişkin kimi düzenlemelerde Türk vatandaşı olma şartı aranıyor olsa da mavi kartlı yabancıların bu haklardan yararlanmasını engellemeyecektir. *“Bu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler”* hükmünden de anlaşılacağı üzere mavi kartlı yabancılar da sanki Türk vatandaşymış gibi tüm haklardan yararlanabileceklerdir. Çünkü doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle vatandaşlığını kaybedenler, Türk vatandaşı olma şartından istisna tutulmuşlardır.¹⁵⁰

*Bununla birlikte; gerek mülga 403 sayılı Kanun'un 29., gerekse 5901 sayılı Kanun'un 28. maddesinde; doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığı'ndan çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını yitirenlerin, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı tutularak, anılan kişilerin, bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak koşuluyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri kabul edilmiş, böylelikle, çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler yönünden kazanılmış haklar koruma altına alınmıştır.*¹⁵¹

Yargıtayın kararında görüleceği üzere, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı tutulmuştur. Bu kişiler, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanacaktır.

Sosyal güvenlik rejimi primli ve primsiz sosyal güvenlik rejimi olarak ikiye ayrılır. Primli sosyal güvenlik rejimini, sosyal sigortalar oluşturmaktadır¹⁵². Sosyal sigortalar, sigortalının ödedikleri primler sayesinde bir riskle karşı karşıya kalması

¹⁵⁰ Musa AYGÜL 2010, agm. s.57-58.; Elif Hande ALTINTAŞ 2019, agm. s.418.

¹⁵¹ Yargıtay,10.HD., E.2009/869 K.2010/6691 T.6.5.2010, lexpera.com, ET.09.05.2024.

¹⁵² Hasan YÜKSEL (2016), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 2. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, s.227.

halinde devreye girmektedir.¹⁵³ 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu¹⁵⁴, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortasından yararlanacak olan kişileri güvence altına alır bu haklardan yararlanma şartlarını düzenler. Sosyal sigortalardan yararlanacak olan kişiler SSGSSK madde 4’te düzenlenmiştir. Mavi kartlıların, primli sosyal güvenlik rejiminden yararlanmaları, yurt dışı hizmet borçlanması yoluyla mümkündür. Yurt dışı hizmet borçlanması, yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının buldukları ülke hukuku sistemine göre aylığa hak kazanamamaları, Türkiye’de de sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısının yaşlılık aylığının bağlanması bakımından yeterli olmaması gibi sebeplerden dolayı uygulanmaktadır.¹⁵⁵

Bu sebeple 6552 Sayılı Torba Kanun’un 28. maddesinde yer alan ve 3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun’un¹⁵⁶ 1. maddesi değiştirilmiş¹⁵⁷ ve

“Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, bu Kanunda belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri halinde, bu Kanun hükümlerine göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir”

düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenlemeyle, mavi kartlı yabancılara kolaylık sağlanmış olup yargı yoluna başvurmaksızın yurtdışında Türk vatandaşı olarak çalıştıkları süreleri Türkiye’den borçlanma ile emekli olmak için yurt dışı borçlanması yapabilme hakkı sağlanmıştır. Ancak kişinin, yurtdışı borçlanması yoluna başvurabilmesi için, borçlanma talebinin Türk vatandaşı olduğu süreyi kapsamaması gerekmektedir. Türk vatandaşı olmadığı süredeki çalışmaları bu kapsamda değerlendirilememektedir. Borçlandırılan yurt dışı süreleri ve bu sürelere ait prim ödeme gün sayıları Türkiye’de geçmiş bir hizmet olarak değerlendirilecektir.¹⁵⁸ Ancak

---

¹⁵³ age. s.227.

¹⁵⁴ RG.16.06.2006-S.26200.

¹⁵⁵ Duygu ÇELEBİ (2017), *Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Yurt Dışı Hizmet Borçlanması*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.2.

¹⁵⁶ RG.22.05.1985-S.18761.

¹⁵⁷ Türk vatandaşlığından çıkma izni alarak ayrılan kişilerin 3201 Sayılı Kanun’da düzenlenmesi, 6552 Sayılı Kanun ile yapılmıştır. 6552 Sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce bu kişilere ilişkin kanunda açık bir düzenleme yer almamaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz. Duygu ÇELEBİ 2017, age. s.59.

¹⁵⁸ age. ss.44; Eda MANAV (2013), “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarının Çalışma Hayatına İlişkin Önemli Sorunları”, *Sicili İş Hukuku Dergisi*, S.30, s.147.

3201 Sayılı Kanun ile getirilen bu borçlanma hakkı zorunlu değil, isteğe bağlı bir uygulamadır.¹⁵⁹

Kanunun 6. maddesine göre, mavi kart sahiplerinin, emekli aylığına hak kazanabilmeleri için Türkiye'ye kesin dönüş yapmış olmaları gerekmektedir.

Hizmet borçlanması hakkı, sigortalının ölmesi halinde hak sahiplerine de tanınan bir haktır. Mavi kart sahibi kişinin hak sahipleri de bundan yararlanabileceklerdir. (3201 Sayılı Kanun m. 3)

Primsiz sosyal güvenlik rejimi, bireylerden hiçbir katkı almaksızın onlara huzur ve refah içerisinde olacağı asgari bir yaşam standardı sunmayı amaçlar.¹⁶⁰ Primsiz sosyal güvenlik rejiminde ana olgu korunmaya muhtaç olan kişilerin doğrudan ya da dolaylı olarak devlet yardımıyla korunması olduğu için, bu rejimden yararlanan kişiler özellikle tüm Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, her durum ve koşulda özel olarak korunmaya muhtaç olan kişiler olan yaşlılar, engelliler, kadınlar ve çocuklardır.¹⁶¹ Sosyal yardımlar, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik bu kapsamda yer alır. Sosyal yardım ya da hizmetlerden mavi kart sahipleri de Türk vatandaşları gibi yararlanabileceklerdir. Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanabilmek için kanunlarda düzenlenen, Türk vatandaşı olma şartı ise, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler açısından herhangi bir sınırlama ya da engel yaratmayacaktır.¹⁶²

3.1.3 Türk Vatandaşlığı Kanununda Mavi Kartlıların Muaf Olacağı Hâl

TVK m 28/2'de doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin, askerlik hizmetini yapma yükümlülüklerinin bulunmadığı düzenlenmiştir. Vatani görev olarak da bilinen askerlik, vatandaşlara hasredilmiş bir hizmettir. Anayasanın 72. maddesinde “vatan hizmeti” kenar başlığı altında yer verilmiş olan askerlik yapma yükümlülüğü, “*vatan hizmeti her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenmiştir*” şeklinde yer almaktadır. 1111 Sayılı Askerlik Kanununda da askerlik, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan erkeklere hasredilmiştir.

¹⁵⁹ Duygu ÇELEBİ 2017, age. s.44; Eda MANAV 2013, agm. s.109.

¹⁶⁰ Hasan YÜKSEL 2016, age. s.263.

¹⁶¹ Duygu AKAR (2015), “Türkiye’de Primsiz Sosyal Güvenlik Rejimi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.6, S.21, s.158.

¹⁶² Elif Hande ALTINTAŞ 2019, agm. s.412.

Mavi kartlılar ise Türk vatandaşlığından izinle çıktıkları için vatandaş konumunda değerlendirilemezler. Bu sebeple askerlik yapma yükümlülükleri bulunmamaktadır.

3.1.4 Milli Güvenlik ve Kamu Düzenine İlişkin Hükümler

Milli güvenlik ve kamu düzeni istisnası, mavi kartlı yabancıların sahip olduğu hakların hepsi için sınırlama teşkil edecektir. Bu sebeple çalışmamızda tekrardan kaçınmak adına her bölümde ilaveten açıklama yapılmayacak olup, yer verilen bilgiler tüm haklar açısından geçerli olacaktır.

TVK m. 28 hükmüne göre,

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Milli güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır.”

Hükme göre aslanan mavi kartlı yabancılar hakların tanınmasıyla istisna olan ise hakların tanınmamasıdır. Ancak milli güvenlik ve kamu düzenine ilişkin bir sınırlama sebebi öngörülmiştir. Kanunda sadece sınırlama sebebi olarak görülmüş olup bu kavramlardan tam olarak ne anlaşılması gerektiği net bir şekilde ortaya konulmamıştır bu sebeple de doktrinde eleştirilmiştir.¹⁶³ Bu kavramların dar ya da geniş yorumlanması mavi kartlı yabancıların haklarının sınırlandırılmasına doğrudan etki edeceği için kanunda açıklamalı bir şekilde ele alınıp yoruma kapalı hale getirilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Kaldı ki bu kavramların yorumlanması hangi hakla ilişkin bir sınırlama teşkil ettiğine göre de değişim gösterecektir. Diğer bir ifade ile mavi kartlı kişinin durumuna, şartlarına ve çalışacağı alana ilişkin olarak somut olay bakımından milli güvenliği ve kamu düzenini ihlal eden bir durumun olup olmadığının tespiti yapılmalıdır.¹⁶⁴

Kamu düzeni, 1961 Anayasasında hem bazı haklar açısından özel hem de 1971 yılında yapılan değişiklikle birlikte temel hak ve hürriyetlere yönelik genel bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilmiştir.¹⁶⁵ Kamu düzeni, toplumun sağlığını, huzurunu, genel ahlak ve düzenini kapsayan geniş bir kavramdır.¹⁶⁶ Milli güvenlik

---

¹⁶³ Eleştiriler için bkz. Musa AYGÜL 2010, agm. s.42; Rona AYBAY, Nimet ÖZBEK ve Gizem ERSEN PERÇİN 2019, age. s.187-188; Turgut TURHAN 1997, agm. s.59.

¹⁶⁴ Musa AYGÜL 2010, agm. s.44.

¹⁶⁵ Cem ŞENOL (2019), *Devlet Sırları ve Devlet Sırlarına Karşı İşlenen Suçlar*, On İki Levha Yayıncılık, Ankara, s.63.

¹⁶⁶ age. s.64.

kavramından genellikle, devletin iç ve dış güvenliği anlaşılır.¹⁶⁷ Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin Teşkilat ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin¹⁶⁸ 2. maddesinde,

“Milli güvenlik, devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunmasını ve kollanmasını ifade eder”

şeklinde tanımlanmıştır.

Mavi kartlılara, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanma imkânı verilmiş olsa da milli güvenliği tehdit eden, milli menfaatleri, ülkenin bağımsızlığını ve bütünlüğünü tehlikeye atan bir davranışta buldukları takdirde haklardan yararlanamayacaklarını ve gerekli tedbirlerin alınacağını söylemek gerekir.

3.2 YABANCILAR HUKUKU MEVZUATI BAKIMINDAN MAVİ KARTLILAR

Mavi kartlılar, Türkiye’de yabancılara ilişkin sınırlamalara tabi tutulmazlar. Örneğin; Türkiye’ye girişte vize alması gerekmeksizin giriş yapabilir, ikamet izni almaksızın yerleşebilir, çalışma izni almaksızın¹⁶⁹ bir işte çalışabilirler. Her ne kadar doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olsalar da Türkiye’de kendilerine sağlanan haklar açısından yabancı statüsündeymiş gibi gözükmeler.

Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulama Yönetmeliğinin 52. maddesinde mavi kart sahiplerinin Türkiye’de ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ve ferağı gibi konularda da Türk vatandaşlarının haklarına sahip olacakları düzenlenmiştir. Bu başlık altında Türkiye’de mavi kartlılara sağlanan kolaylıklara ilişkin bilgiler verilecektir.

¹⁶⁷ Ergin NOMER 2023, age. s.132; Musa AYGÜL 2010, agm. s.42.

¹⁶⁸ RG.15.07.2018-S.30479.

¹⁶⁹ Çalışma hakkına ilişkin sınırlamalar söz konusudur.

3.2.1 Türkiye'ye Girişte Sağlanan Kolaylıklar

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,¹⁷⁰ yabancıların Türkiye'ye giriş, çıkışlarını, Türkiye'de kalışlarına ilişkin usul ve esasları düzenleyen kanundur. Kanuna göre, yabancılar, Türkiye'ye giriş yapmak için vize almak zorundadırlar.¹⁷¹ Vize, yabancılar için sadece Türkiye'ye giriş yapabileceğini ifade etmekte olup ikamet, çalışma gibi hakları sağlamaz.

YUKK m. 11'de,

“Türkiye’de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan geliş amaçlarını da belirten vize alarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye’de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.”

Mavi kartlıların vize muafiyeti YUKK m. 12/ç de düzenlenmiştir. Bu durumda mavi kartlılar, Türkiye'ye girişte vize almak zorunda değildirler. Türkiye'ye giriş yapmaları için herhangi bir şart aranmamaktadır. Ancak vize muafiyetinin devletin mahfuz yetkisi çerçevesinde kişilere ülkeye girişe mutlak bir hak sağlamadığı da gözden kaçırılmamalıdır.¹⁷² Türkiye'ye girişi sakıncalı görülen, milli güvenlik ve kamu düzenini tehdit edecek bir durumu olduğu anlaşılan kişinin girişi engellenebilir. O halde, milli güvenlik ve kamu düzenine engel teşkil eden somut bir olay olmalıdır.

Bu konuya ilişkin karar şöyledir:

“Dava dosyanın incelenmesinden; mavi kart sahibi Norveç vatandaşı olan davacının 31.03.2018 tarihinde İstanbul Sabiha Gökçen Hava Limanı'ndan Türkiye'ye giriş yapmak istediği, yurda giriş yapmak istediği tarih itibariyle herhangi bir tahdit kaydının bulunmadığı, hakkında havalimanında görevli Risk Analiz Birimleri tarafından yapılan profil çalışması sonucunda davacının kabul edilemez yolcu kapsamına alındığı ve 31.03.2018 tarihi itibariyle milli güvenlik, kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla adına Ç-138 ve Ç-141 tahdit kayıtlarının oluşturulduğu görülmektedir.

Kişilerin yerleşme ve seyahat hürriyetini kısıtlayıcı nitelikteki işlemler tesis edilirken işlemin somut gerekçelere dayandırılması gerekmektedir. Zira bu durum adil yargılama ve yönetim ilkesinin gereğidir.

¹⁷⁰ RG.11.04.2013-S. 28615.

¹⁷¹ Yabancıların Türkiye'ye girişi hakkında bkz. Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL (2022), *Yabancılar Hukuku*, 27. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s.78; Nuray EKŞİ (2018), *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*, 5. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, s.67.

¹⁷² Şule ARSLAN (2018), *Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahat Hakkı*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.121.

Uyuşmazlık konusu olayda, havalimanında görevli personel tarafından yapılan profil çalışması neticesinde davacının ülkeye girişi yasaklanmış ise de, dava konusu işleme esas 31.03.2018 tarihli tutanakta, davacının kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından nasıl sakıncalı bulunduğuna yönelik olarak hiç bir somut bilgi ve belge sunulmadığı, öte yandan İdare Mahkemesince verilen ara kararları üzerine gönderilen bilgi ve belgelerde de davacının kamu düzeni ve güvenliğini ne şekilde tehdit ettiğine yönelik somut bir sebep ortaya konulamadığı görülmektedir.

Bu itibarla; davacı hakkında konulan tahdit kaydı somut bir belgeye dayanmadığından, davacının kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülerek giriş yasağı olduğundan bahisle İNAD (Kabul edilemez yolcu) kapsamına alınması ve ülkeye girişine izin verilmemesine yönelik işlemde ve bu işlemin kaldırılması talebiyle yapılan başvurunun zımnen reddine dair dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamakta olup, davanın reddine yönelik İdare Mahkemesi kararının kaldırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır”¹⁷³.

Karardan anlaşılacağı üzere, mavi kart sahibi kişilerin Türkiye’ye girişlerinin engellenebilmesi milli güvenlik ve kamu düzenine engel teşkil edecek bir durumun varlığı halinde mümkündür. Milli güvenliğe ve kamu düzenine engel teşkil edecek bir durum bulunmaksızın sınırlamalar uygulanamaz. Bu düzenlemeyle uygulamada sınırlamaların keyfi olarak kullanılmasının önüne geçmek istenmektedir.

3.2.2 Türkiye’de İkâmet

İkâmet, en basit tanımıyla bir kişinin yaşadığı yeri ifade eder. Türk Medeni Kanunu’nun 19. maddesinde ise “bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer” olarak tanımlanmıştır.

Anayasa m.23’e göre, herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Ancak kimi hallerde bu hürriyetler sınırlandırılacaktır.

“Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.”

Bu sınırlama sebepleri hem vatandaşlar hem de yabancılar için düzenleme altına alınmıştır. Anayasanın 16. maddesinde de yabancılar için bir sınırlama sebebi düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre, temel *hak ve hürriyetler, yabancılar için,*

¹⁷³ BİM Kararı-İstanbul BİM, 9.İDD., E.2020/180, K.2020/894 T.29.09.2020.

milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir. Ayrıca özel kanunlarda da yabancıların Türkiye’de ikâmetine ilişkin sınırlamalar düzenlenmiştir. 2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu¹⁷⁴ve 442 Sayılı Köy Kanunu’nda¹⁷⁵yabancıların askeri yasak bölgelerde ve köylerde ikâmetine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Herkesin yerleşme ve seyahat hürriyetine sahip olduğu Anayasa’da düzenleme altına alınmış olsa da yabancıların birtakım koşulları sağladığı takdirde yerleşme ve seyahat hürriyetlerinden söz edebiliriz. Bu koşullardan ilki, ikâmet izni olarak karşımıza çıkmaktadır. İkâmet izni, yabancıların Türkiye’de ikâmet edebilmesini sağlayan ve kişinin talebi üzerine yetkili makamlar tarafından verilen bir belgedir. İkâmet izni alınmaksızın yabancıların Türkiye’de yerleşebilmesi mümkün değildir. Yabancıların ülkede ikâmet etme amaçlarına bağlı olarak alacakları ikâmet izinleri de değişecektir. Kısa dönem ikâmet izni, aile ikâmet izni, öğrenci ikâmet izni, uzun dönem ikâmet izni, insani ikâmet izni, insan ticareti mağduru ikâmet izni olmak üzere çeşitleri vardır. (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m.27)

İkinci koşul ise yabancıların usulüne uygun bir şekilde Türkiye’ye giriş yapmış olmasıdır. Türkiye’ye giriş, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılmaktadır. YUKK m.102’ye göre, Türkiye’ye usulüne uygun olmayan yerlerden giriş yapan yabancılar idarî para cezası uygulanacaktır.

Ülkenin sınırlarına usulüne uygun olarak giriş yapmış olmak önem taşır. Bu durum uluslararası sözleşmelerde de düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 4 No.lu Protokolünün¹⁷⁶ 2. maddesine göre, bir devletin ülkesi içinde usulüne uygun olarak bulunan herkes, o devlette serbestçe dolaşma ve ikametgâhını seçebilme hakkına sahiptir.

YUKK m 19’a göre, *Türkiye’de vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.* Bu izin, geçerliliği süresince ülkede yasal kalma hakkı sağlamanın yanında, sınır kapılarında vize yerine geçer, resmi işlemlerde dayanak kabul edilir.¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ RG. 22.12.1981-S.17552.

¹⁷⁵ RG. 07.04.1924- S.68.

¹⁷⁶ RG.14.07.1994-S.21990.

¹⁷⁷ Aydoğan ASAR (2020), *Yabancılar Hukuku (Temel Konular)*, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.83.

Mavi kartlı yabancıların Türkiye’de ikâmet edebilmeleri açısından konuyu ele alacak olursak; yabancı statüsünde olmalarına rağmen, ikâmet izninden muaf tutulduklarını görürüz. (YUKK m 20/f) Bu sebeple ikâmet iznine ihtiyaç duymaksızın Türkiye’de ikâmet edebilirler. Bu hususta iki şekilde sınırlama düzenlenmiştir. Bunlardan birincisi, Anayasanın 23. maddesindeki düzenlemedir. İkincisi ise, mavi kartlılar için sınırlama teşkil eden milli güvenlik ve kamu düzeni sınırlamasıdır. Mavi kartlıların yakınlarının, Türkiye’de ikamet edebilmeleri için de kolaylık sağlanmış ve aile ikâmet izni ile bu durum mümkün hale getirilmiştir. Mavi kartlının yabancı eşine, kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna, kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna aile ikâmet izni verilebileceği düzenlenmiştir. (YUKK m. 34) Böylelikle mavi kartlıların yakınlarının Türkiye’de ikâmet edebilmeleri kolaylaştırılmıştır.

3.2.3 Çalışma Hakkı

Çalışma, temel bir insan hakkı olup Anayasanın 49. maddesinde “*Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir*” şeklinde düzenlenmiştir.

Çalışma hakkının ülkelerdeki uygulama alanına bakıldığında ise vatandaşların ve yabancıların eşit koşullarda olmadığını söyleyebilmek mümkündür. Bir ülkede ikâmet etme hakkı verilen kişiye çalışma hakkının da tanınması gerektiği düşüncesine rağmen, bu hak her ülkenin ekonomik şartlarına uygun olarak kamu güvenliği, kamu yararı, kamu sağlığı esaslarına göre, bazı kısıtlamalara tabi tutulmuştur.¹⁷⁸ Bu kısıtlamaların yanında Anayasanın 16. maddesiyle de yabancıların temel hak ve hürriyetlerinin milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği düzenlenmiştir.

Yabancıların Türkiye’de çalışmalarını düzenleyen 6735 Sayılı Uluslararası İş Gücü Kanununun¹⁷⁹ 6. maddesine göre; “*Yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye’de çalışmaları ve çalıştırılmaları yasaktır*”. Hüküm, sadece yabancıların izin almaksızın çalışmalarını değil aynı zamanda izni olmaksızın çalıştıran işverenlere de işaret etmekte ve bu durumu da yasaklamaktadır. Kural olarak yabancıların Türkiye’de çalışabilmeleri ve çalıştırılabilmeleri çalışma izni almalarına tabi tutulmuştur. Fakat “imtiyazlı statü” konumunda olan mavi kartlı yabancılar çalışma izni almaksızın Türkiye’de çalışabilme olanağına sahiptir. UİK m. 6/4 ile Türk Vatandaşlığı

¹⁷⁸ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2022, age. s.179.

¹⁷⁹ RG.13.08.2016-S.29800.

Kanununun 28. maddesinde düzenlenen doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin (mavi kartlıların) hakları saklı tutulmuştur.

TVKUY m.14'te mavi kartlıların Türkiye'de çalışmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre;

“(1) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığından çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarından Mavi Kart sahibi olanlar veya Mavi Kart Kütüğüne kaydı olduğunu belgeleyenler Türkiye’de çalışma izni almadan çalışabilirler.

(2) Birinci fıkra kapsamında bulunan kişiler için çalışma izni belgesi düzenlenmez. Ancak, talepleri halinde Türkiye’de çalışabileceklerini belirten harca tabi olmayan bir belge verilir.”

Bu kişilerin çalışma izni almaları gerekmediği gibi, Türkiye’ye gelip çalışmaya başlamak için çalışma izni muafiyeti de almaları gerekmemektedir; sahip oldukları statü böyle bir muafiyetin yerine geçecektir.¹⁸⁰

Bu çerçevede 5901 Sayılı Kanunun 28’inci maddesi kapsamında mavi kart almaya hak kazanmış bulunanların, yapılacak mesleğin icrasına ilişkin olarak ulusal mevzuatımızdaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve özel kanunlarda yer alan hususlar saklı kalmak koşuluyla, 6735 Sayılı kanun hükümleri gereğince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’ndan çalışma izni almalarına gerek bulunmamaktadır.¹⁸¹ Bu kart sahibi kişilerin çalışma izni almalarına gerek görülmemiş olsa da özel kanunlarda yer alan düzenlemeler istisna tutulmuştur. Özel kanunlarda düzenlenen ve sadece Türk vatandaşlarına hasredilmiş, yabancıların çalışmasının yasaklandığı mesleklerden başlıcaları şunlardır: Eczacı, avukat, hâkim ve savcı, noter, arabulucu, mali müşavir olarak sayılabilir.

Özel kanunlarla düzenlenen bu mesleklerin ilgili maddelerinde “Türk vatandaşı olmak” ibaresi yer almakta ve bu meslekler yabancıların çalışmasına kapalı hale getirilmektedir fakat mavi kart sahibi kişilerin yabancı statüsünde tutulup tutulamayacağı muğlaktır. Özel kanunlarda düzenlenen ve kamu görevlisi sıfatıyla

¹⁸⁰ Berk DEMİRKOL (2018), “Yabancıların Türkiye’de Çalışması ve Uluslararası İşgücü Kanunu,” *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.1, s.427.

¹⁸¹ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI (2024), *Çalışma Genel Müdürlüğü Yabancılar Daire Başkanlığı*, https://www.csgb.gov.tr/page/Mavi_Kart_Sahipleri_ve_Mavi_Kart_Almaya_Hak_Kazananlar, ET.29.05.2024.

görev yapılan meslekleri icra edemeyeceklerdir. Ancak TVK hükmü dikkate alındığında bu kişilerin kamu görevi kapsamına girmeyen serbest meslek sınıfında sayılabilecek işler için bu ibareden muaf tutuldukları ve özel kanunlarda yer alan diğer koşulları taşımaları halinde sınırlamalara tabi kalmayacaklarını söyleyebilmek mümkündür.

Başbakanlık 2005/6 Sayılı bir Genelge¹⁸² yayınlarak Türk vatandaşlığını çıkma izni alarak kaybeden kişilerin kamu kurum ve kuruluşların kendi kanunlarındaki yabancılar için getirilmiş olan kısıtlayıcı hükümlerini dikkate alması sonucunda aksaklıkların ortaya çıktığını ve bu durumun mavi kartlı yabancılar için yapılan düzenlemelere aykırı olduğunu açıkça ifade etmiştir. Genelgeye göre; kamu kurum ve kuruluşlarının kendi görev alanına giren konularda, 403 sayılı Kanunun 29'uncu maddesi kapsamındaki kişilerle ilgili iş ve işlemlerde kendi özel kanunlarında mevcut yabancılar için getirilmiş kısıtlayıcı hükümler değil, mezkûr Kanunla getirilen özel düzenlemeler dikkate alınarak işlem yapılacaktır. Bu sebeple özel kanunlarla düzenlenen ve sadece Türk vatandaşlarına hasredilen ve yabancıların icra etmesinin yasak olduğu mesleklerde mavi kartlı kişileri yabancı olarak değerlendirmek doğru olmayacaktır.

Bu kısımda mavi kart sahiplerinin bu meslekleri istisnaen icra edebilmelerini öngören düzenlemelerin bir kısmının incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

a) Eczacı: Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanunun¹⁸³ 2. maddesinde Türk vatandaşı olmak şartı yer alsa da eczacılık kamu görevi içinde yer almaz bu sebeple mavi kartlıların eczacılık yapmalarında engel teşkil eden bir durum bulunmamaktadır.¹⁸⁴

b) Avukat: Avukatlık, kamu hizmetinin görüldüğü serbest bir meslektir. Avukatlar, kamu görevlisi sayılmazlar. Bu sebeple mavi kartlıların avukatlık yapmasında bir engel bulunmamaktadır.¹⁸⁵ Avukatlık Kanunu¹⁸⁶, nun 3. maddesinde avukatlığa kabul şartları düzenlenmiştir. Bu şartlardan biri de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaktır. Mavi kart sahibi kişilerin bu şart haricinde diğer koşulları sağlayıp sağlamadığına bakılacaktır. Diğer koşulları sağladıkları takdirde Türkiye'de avukatlık yapabileceklerdir.

---

¹⁸² R.G. 25.03.2005-S.25766.

¹⁸³ R.G.24.12.1953- S.8591.

¹⁸⁴ Musa AYGÜL 2010, agm. s.56.

¹⁸⁵ agm. s.56.

¹⁸⁶ R.G. 07.04.1969-S.13168.

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün internet sayfasında sıkça sorulan sorular kısmında şu ifadelere yer verilmiştir. 5901 sayılı Kanunun 28. maddesinin 1. bendi uyarınca çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere tanınan haklara sahip olan hukuk fakültesi mezunu kişilerin 4817 sayılı yasaya tabi olmaksızın 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 3. maddesinde öngörülen "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak" şartı dışında diğer şartlara haiz bulunmaları halinde ülkemizde avukatlık stajı ve avukatlık yapabilmeleri mümkün bulunmaktadır.¹⁸⁷

c) Hâkim ve Savcı: Hâkim ve Savcılar Kanunu'nun¹⁸⁸ 8. maddesinde hâkim savcı yardımcılığına atanabilmek için Türk vatandaşı olma şartı yer almaktadır. Kamu düzenini doğrudan ilgilendiren bir meslek olduğundan dolayı hâkim ve savcı olamazlar. Millet adına yargı yetkisini kullanan meslek grubu hâkim ve savcılardır. Bu sebeple imtiyazlı yabancı statüsünde yer alsalar dahi Türk vatandaşı olmayan kişiler, hâkim ve savcılık mesleklerini icra edemeyeceklerdir.¹⁸⁹

ç) Noter: Noterlik Kanunu'nun¹⁹⁰ 7.maddesinde noterlik stajına kabul şartlarında Türk vatandaşı olmak şartı yer almaktadır. Ancak serbest meslek olmasından dolayı mavi kartlıların noterlik yapabileceği konusunda doktrinde görüş bulunmaktadır.¹⁹¹Noterlik, kamu görevlisi tanımına girmeyen bir meslektir bu sebeple mavi kartlı yabancıların noterlik yapabilmesi mümkündür.

d) Arabulucu: Arabulucu olabilme şartlarını sağlayan mavi kartlılar arabuluculuk yapabilirler. Arabuluculuk sınav ilânında da buna yer verilmiştir. Adaylar sınava girebilmek için Türk vatandaşlığından izinle ayrılanlar ve bunların kanuni mirasçılara ait mavi kart ibraz etmek zorundadırlar.¹⁹²

e) Mali Müşavirlik: Mavi kartlılar mali müşavirlik mesleğini icra edebilirler. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin 2009/4 Sayılı Genelgesine¹⁹³ göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığından izin almak suretiyle çıkan ve kendisine "5203 sayılı Kanunla Tanınan Hakların

---

¹⁸⁷ ADALET BAKANLIĞI (2024), *Hukuk İşleri Genel Başkanlığı*, https://higm.adalet.gov.tr/page/Avukatlik_SSS, ET.30.05.2024.

¹⁸⁸ R.G.26.02.1983-S.17971.

¹⁸⁹ agm. s.55.

¹⁹⁰ R.G.05.02.1972-S.14090.

¹⁹¹ agm. s.56.

¹⁹² SİVAS BAROSU (2024), *İlan Panosu*, <https://sivasbarosu.org.tr/page/Arabuluculuk> Sınav İlanı, ET.04.06.2024.

¹⁹³ Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği 2009/4 Sayılı Genelge, 20.05.2009, E.T.05.06.2024.

Kullanılmasına İlişkin Belge” verilen meslek mensupları aynen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları gibi mesleki faaliyetlerine devam edebilir.

3.2.4 Eğitim Hakkı

Eğitim hakkı, Anayasanın 42.maddesinde sosyal ve ekonomik haklar içerisinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde¹⁹⁴, eğitim hakkı detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

“1. Herkes eğitim görme hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki öğretimden herkes yararlanabilmelidir. Yükseköğretim yeteneğe bağlı olarak herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim, insan kişiliğinin tam gelişmesi ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesi amacıyla yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırk ve din toplulukları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletler’in barışın sürdürülmesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.”

Mavi kartlıların, Türkiye’de eğitim hakkına ilişkin sağlanan kolaylıkların başında, üniversite sınavında ek kontenjanla yerleşebilmelerine imkân sağlanması gelmektedir. Mavi kartlılar, üniversite sınavına girmeden doğrudan uluslararası/yabancı statüsünden yararlanarak her üniversitenin kendi belirlediği kontenjanlar dahilinde kayıt yaptırabileceklerdir.¹⁹⁵ Mavi kart sahibi öğrenciler, hem uluslararası/yabancı öğrenci kontenjanından yararlanarak hem de üniversite sınavlarına başvurarak üniversiteye yerleşebilme şansına sahiptir.

Yükseköğretim Genel Kurulunun 29.02.2024 tarihli toplantısında kabul edilen, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun¹⁹⁶ 6287 Sayılı Kanun’la değişik 45/f maddesi ile yabancı uyruklu öğrenciler ile ortaöğretimin tamamını yurt dışında tamamlayan

---

¹⁹⁴ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948’de kabul ve ilan edilmiştir. Türkiye ise 27 Mayıs 1949’da yürürlüğe koymuştur. İnsan haklarına detaylı bir şekilde yer veren ve 500’den fazla dile çevrilen bu bildirge ile birlikte Birleşmiş Milletler Kurulu 4 Aralık 1950 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda 423 (V) Sayılı kararıyla 10 Aralık gününü “İnsan Hakları Günü” olarak ilan etmiştir.¹⁹⁴ Eğitim, her insanın temel ve en önemli haklarından biridir bu sebeple kimse bu haktan mahrum bırakılamaz.

¹⁹⁵ YURTDIŞI TÜRKLER ve AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (2024), *Yurtdışı Vatandaşlar*, https://ytb.gov.tr/page/Yurtdışı_Vatandaşlar_ve_Mavi_Kartlıların_Üniversite_Harçlarını_Ytb'den/ET.11.10.2024.

¹⁹⁶ R.G.06.11.1981-S.17506.

öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına ilişkin kabul usul ve esasları Yükseköğretim Kurulu tarafından belirleneceğine yer verilmiştir.

Türk Vatandaşlığı Kanunu uyarınca, doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığı'ndan Türk vatandaşlığından çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden adaylar, Türk vatandaşlığını kaybedenlere talepleri halinde verilen mavi kart sahibi olduğunu belgeleyen adaylar ile lise eğitimlerini yurtdışında görmüş (KKTC hariç) uyruğundan biri T.C olan çift uyruklu ve T.C uyruğunda bulunan adaylar için Dış Hekimliği, Eczacılık, Hukuk, Öğretmenlik ve Tıp programlarına kayıta anılan programların kontenjanının %10'unun aşılması gerekmektedir.¹⁹⁷

Dış hekimliği, eczacılık, hukuk, öğretmenlik ve tıp fakülteleri için kota sınırlaması getirilmiştir. Ancak diğer bölümler için bu sınır %50 dir. Türk vatandaşlarının tıp, hukuk, dış hekimliği, mühendislik gibi sadece yüksek puanlarla derece yaparak yerleşebildikleri bölümlere mavi kartlı yabancıların sınava girmeksizin uluslararası/yabancı öğrenci kontenjanından yararlanarak girmeleri eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Üniversite sınavına girdiğinde yüksek başarı sıralamasını sağlayamayacak olan kişilere bu kontenjanla programa yerleşebilme olanağı sağlanması makul görünmemektedir. Bu durum eğitimdeki niteliğin düşmesine yol açacaktır. Türk öğrencilerin, emek harcıyarak, uzun yıllar çalışarak, kazanma hayali kurdukları bölümlere mavi kartlıların uluslararası öğrenci kontenjanı sayesinde sınava girmeksizin ulaşabilmesi, Türk vatandaşlığından çıkan kişileri avantajlı konuma getirmek olacaktır.

Bu konuyla ilgili Danıştay kararında da;

“YKS’nda bütün adaylar için başarı sırasının tıp fakültesi için 50 bin, hukuk için 125 bin, öğretmenlik programları için 300 bin olduğu, dolayısıyla bir sınırlamanın ortaöğretimin tamamını Türkiye’de okuyan adaylar için de mevcut olduğu, adayların tercih istatistikleri incelendiğinde en çok tercih edilen bölümlerin tıp, hukuk, dış hekimliği ve öğretmenlik bölümleri olduğu, 2019 YKS’nda yerleşen adaylara bakıldığında tıp fakültesine 19.700, dış hekimliğine 29.633, hukuk fakültesine 59.014 başarı sırası ile en son öğrencinin yerleştirildiği, yurt dışından öğrenci kabulünde ise YKS’ndaki gibi bir başarı sırası aranmadığından ulusal veya uluslararası sınavlar ile lise diploma mezuniyet notu gibi kriterlerle başvuran ortaöğretimini yurtdışında

¹⁹⁷YURTDIŞI TÜRKLER ve AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (2024), *Yurtdışı Vatandaşlar*,<https://ytb.gov.tr/page/MaviKart>, ET.10.10.2024.

tamamlayan TC uyruklu veya mavi kartlı adayların, YKS ile yerleşme hakkı elde edemedikleri programlara”

yerleştiği¹⁹⁸ ifadelerine yer verilmiştir.

Tıpta Uzmanlık Sınavında da mavi kart sahiplerine ilişkin iki seçenek sunulmuştur. Mavi kartlı adayların yabancı uyruklu olarak başvuru yapmak istemeleri halinde yabancı uyruklu kontenjanları, mavi kart sahibi olarak başvuru yapmak istemeleri halinde vakıf üniversitelerinin genel kontenjanlarını tercih edebilecekleri düzenlenmiştir.

Yabancı/uluslararası öğrenci kontenjanından yararlanan öğrencilerin, öğrenci katkı paylarının ödenmesi de T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından yapılmaktadır.¹⁹⁹

3.2.5 Taşınmaz Mal Edinme ve Miras Hakkı

Devletin asli öğelerinden biri de toprak unsurudur. Toprak unsurunun hukuki görünümü taşınmaz edinme hakkı olarak karşımıza çıkar. Taşınmaz edinme, devletin bütünlüğü, güvenliği açısından büyük bir önem teşkil etmektedir. Bu sebeple, bir devletin toprakları üzerinde, o devletin vatandaşı olmayan kişilerin taşınmaz edinme hakları sınırlandırılmıştır.

Mavi kartlılar açısından konuyu ele alacak olursak, bu kişilerin yararlanamayacağı haklar TVK m. 28/2 ve 3'te sayılmıştır ve bu maddede sayılanlar haricindeki tüm haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanacakları düzenlenmiştir. Yararlanamayacakları haklar arasında taşınmaz edinme ve miras hakkı sayılmadığı için aynen Türk vatandaşları gibi yararlanabileceklerdir. Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 52. maddesinde de bu kişilerin taşınmaz mal edinme, miras haklarından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yararlanacakları düzenlenmiştir. Bu sebeple mavi kartlıların, taşınmaz mal edinme ve mirasa ilişkin haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanacakları şüphesizdir.

Mülkiyet hakkı, Anayasanın 35. maddesinde düzenlenmiştir.

“Madde 35 – Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

¹⁹⁸ Danıştay Kararı-8.D. E.2019/8413 K.2023/590 T.15.02.2023, lexpera.com, s.e.t.10.10.2024.

¹⁹⁹YURTDIŞI TÜRKLER ve AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (2024), *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı*, <https://ytb.gov.tr/> page/ Yurtdışı Vatandaşlar ve Mavi Kartlıların Üniversite Harçları Ytb'den, ET.10.10.2024.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz”

Anayasada mülkiyet, herkesin yararlanabileceği bir hak olarak düzenlenmiş olsa da net bir tanımı yapılmamıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 683.maddesinde ise mülkiyet hakkının kapsamı belirtilmiş ve o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisini sağladığı düzenlenmiştir.

Mülkiyet hakkı, kişiye doğrudan doğruya kullanma, yararlanma, tasarrufta bulunma yetkisi sağlayan bir aynı hak şeklinde tanımlanır.²⁰⁰ Mülkiyet hakkı, kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Yabancılar açısından konuyu incelemek gerekirse; kamu yararı amacıyla sınırlanabileceği gibi milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla da sınırlanabilir. Bu sınırlamaların yanı sıra Anayasanın bazı maddelerinde koruma altına alınan yerler düzenlenmiştir. Örneğin; Anayasa m.43'te kıyıların, devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu düzenlenmiştir. Anayasa m.169'da ormanların mülkiyetinin devrolunamayacağı, devletçe yönetilip işleneceği düzenlenmiştir. Bu sınırlamalara, vatandaş- yabancı ayrımı fark etmeksizin herkes tabidir.

Tapu Kanunu'nun 35. maddesinde,

“Kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve ülke menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı aynı hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı aynı hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Cumhurbaşkanı kişi başına ülke genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkilidir”

şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ülke vatandaşlarının, Türkiye’de taşınmaz ve sınırlı aynı hak edinebileceklerini düzenlenmiş ve mütekabiliyet esası kaldırılmıştır. Belirlenen ülkeler arasında olsun ya da olmasın mavi kartlı yabancılar, 35. maddedeki sınırlamalara tabi değildir. Bunu verilmiş olan Yargıtay kararlarında da görmekteyiz²⁰¹. Kaldı ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 1734 sayılı genelgesi ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını

²⁰⁰ Lale SİRMEN (2021), *Eşya Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.26; Fikret EREN (2021), *Mülkiyet Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.21; Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR (2022), *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, Mevzuata Uyarlanmış 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.168.

²⁰¹ Yargıtay Kararı-14.HD, E.2014/9916 K.2014/13890 T.04.12.2014, lexpera.com, s.e.t.23.09.2024.

kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları²⁰²Tapu Kanunu'nun 35. maddesindeki sınırlamalardan hariç tutulmuştur.²⁰³şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Sonuç olarak, mavi kartlı yabancılar Tapu Kanunu'nun 35. maddesinin kapsamı dışındadır.

Tapu Kanunu'nun 36. maddesinde de doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler hakkında bir düzenleme yapılmıştır.

“29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamındaki kişiler hariç olmak üzere yabancı uyruklu gerçek kişilerin, yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişilerin ve uluslararası kuruluşların yüzde elli veya daha fazla oranda hissesine sahip oldukları veya yönetim hakkını haiz kişilerin çoğunluğunu atayabilme veya görevden alabilme yetkisine sahip oldukları Türkiye’de kurulu tüzel kişiliğe sahip şirketler, ana sözleşmelerinde belirtilen faaliyet konularını yürütmek üzere taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinebilir ve kullanabilirler.”

Düzenlemeye göre TVK m. 28 kapsamında olanlar (mavi kartlılar) istisna tutulmuş olup yabancılarla aynı düzenlemelerin mavi kartlılar için de geçerli olması istenmemiştir. Bu düzenlemede de mavi kartlıların, imtiyazlı bir yabancı statüsünde olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

TAKBİS, Tapu ve Kadastro kayıtlarındaki mülkiyete ilişkin bilgilerin elektronik ortamda tutulduğu bir sistemdir. Tapu ve kadastro bilgilerini sunan ve kişilere işlem yapabilme imkânı sağlayan bu sistemde mavi kartın da kimlik tipi olarak seçilebilmesi mavi kartlıların da Türk vatandaşları gibi mülkiyete ilişkin haklarını kullanabileceklerine işaretir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı 1750 Sayılı Genelge ile mavi kartlıların tapu işlemleri düzenlenmiştir. Bu genelgeye göre, 5901 sayılı kanunla tanınan hakları haiz olup mavi kartını ibraz etmeden pasaportu veya vatandaşlığında bulunduğu ülke kimliği ile başvuruda bulunan kişilerin MERNİS ortamında mavi kart kütüğünden sorgulamasının yapılması veya nüfus müdürlüğünden bu kapsamda alınacak nüfus kaydının sunulması ile mavi kart sahibi olduklarının teyidi halinde işlemlerinin gerçekleştirileceğine yer verilmiştir. 2013/13 sayılı genelge

²⁰² Karar 2014 tarihli olduğu için “kendileri ile birlikte işlem gören çocukları” ibaresine yer verilmiştir. 5901 Sayılı TVK'ya göre “üçüncü dereceye kadar olan altsoyları” olarak değiştirilmiştir.

²⁰³ Yargıtay Kararı- 14.HD, E.2014/9916, K.2014/13890, T.4.12.2014, lexpera.com, ET. 25.06.2024.

doğrultusunda TAKBİS ortamında gerekli düzenlemeler yapılarak Mavi Kartın kimlik tipi olarak seçilmesine imkân verilmiş ve MERNİS ortamında mavi kart sorgulamasının yapılması mümkün hale getirilmiştir.²⁰⁴ Türk vatandaşlarının kullandığı elektronik kayıtların tutulduğu sistemlerde, mavi kartın tanınmış olması ve tıpkı Türk vatandaşı gibi kullanılabilir olması mavi kartlılara tanınmış bir ayrıcalıktır.

Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olan bir hak olarak karşımıza çıkan miras hakkından da mavi kartlılar tıpkı Türk vatandaşı gibi yararlanacaklardır. Bu yararlanma, mavi kartlıları ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarını kapsayacaktır.

Mavi kartlılar, izinle Türk vatandaşlığından çıkmış ve yeni vatandaşlıkları gereği Türkiye’de mirasın iktisabı ile ilgili olarak bazı kısıtlamalara tabi olsalar dahi, istisnai konumları nedeniyle Türkiye’deki taşınmaz mallar üzerinde Türk vatandaşları gibi miras alacaklardır.²⁰⁵

---

²⁰⁴ T.C. ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI (2024), *Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Yabancı İşler Dairesi Başkanlığı*, [https://csb.gov.tr/page/T.C. Vatandaşıları Haklarını Kullanmasına İzin Verilenler \(Mavi Kart\)](https://csb.gov.tr/page/T.C. Vatandaşıları Haklarını Kullanmasına İzin Verilenler (Mavi Kart)), ET.12.06.2024.

²⁰⁵ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2022, age. s.341.

SONUÇ

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 28'inci maddesinde, doğumla Türk vatandaşı olup çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoylarının, seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme, askerlik yapma, bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmetinde bulunma istisnaları dışında tüm haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanacakları düzenlenmiştir.

Ancak Türkiye'de sahip oldukları bu haklar açısından milli güvenlik ve kamu düzeni sınırlaması istisna teşkil etmektedir. Mavi kartlılar, devletin mili güvenliğini ya da kamu düzenini tehdit eden bir unsur oluşturduklarında haklarının sınırlanması yabancı olmaları da göz önünde tutularak uluslararası ilkelere uygun olarak yapılacaktır.

Kanunda sayılan ve yararlanmalarına kapalı tutulan haller dışında diğer tüm haklardan Türk vatandaşı gibi yararlanacaklardır. Haklardan yararlanmaları kural, yararlanamamaları ise (yalnızca kanunda sayılı olan haller için geçerli olacağından) istisnadır. Bu sebeple imtiyazlı yabancı grubunda sayılmaktadırlar.

Vatandaşlıktan çıkma izni alarak, imtiyazlı yabancı statüsünde olabilmek için belli şartlar öngörülmüştür. Şartlardan ilki, kişinin Türk vatandaşlığını doğum yoluyla kazanmış olmasıdır. Böylelikle, Türk vatandaşlığını sonradan kazanan kişiler için bu yol kapatılmış olmaktadır. İkinci şart, Türk vatandaşlığından çıkma izni almış olmaktır. Türk vatandaşlığından çıkma, yetkili makamlara yapılan başvuru sonucunda İçişleri Bakanlığının kararıyla gerçekleşmektedir. İçişleri Bakanlığı, kişinin vatandaşlıktan çıkmasını uygun görürse çıkma izni kararı verecektir. Bu hususta bakanlığın takdir yetkisi bulunmaktadır. Vatandaşlıktan çıkması uygun görülen kişi için talep etmesi halinde "mavi kart" düzenlenecektir. Mavi kart, kişinin Türk vatandaşı iken kullandığı kimlik kartı işlevine sahiptir. Türkiye'deki resmi işlemlerde, kimlik kartının gerekli olduğu yerlerde bu kartın ibrazı yeterli olacaktır.

Mavi kartlılar, Türkiye’de ikâmet etme, eğitim, çalışma, sosyal güvenlik, taşınmaz edinme, miras gibi haklardan Türk vatandaşları gibi yararlanacaklardır.

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin, sosyal güvenliğe ilişkin hakları saklı tutulmuş ve ilgili kanun hükümlerine tabi olacaklarına yer verilmiştir. 3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanunda yer verilen düzenleme ile Türk vatandaşlığını çıkma izni olarak kaybeden kişilerin (mavi kartlıların) belirli koşulları sağlaması şartıyla yurt dışında geçen ve belgelendirdikleri sigortalılık süreleri, sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilecektir. İmtiyazlı yabancı konumunda olmalarından dolayı, yurt dışında geçirdikleri süreler, yurt dışı hizmet borçlanması yoluyla sanki Türkiye’de çalışılmış ve hak kazanılmış gibi değerlendirilecektir.

Doktrinde fazlasıyla eleştirilen bir durum, mavi kart sahiplerine yabancı öğrenci kontenjanı ile Türkiye’deki üniversitelere yerleşebilme imkânı tanınmasıdır. Mavi kartlılar, üniversite sınavına girmeksizin yabancı öğrenci kontenjanından yararlanarak Türkiye’deki üniversitelere kayıt hakkına sahiplerdir. Mavi kart statüsünün getiriliş amacı, çıkma izni olarak vatandaşlıktan ayrılan kişileri, Türk vatandaşları karşısında avantajlı bir konuma getirmek ve kart sahiplerini bir sıfır öne geçirmek olmamalıdır. Bu durum eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Kaldı ki, bir ülkede yabancılara daha fazla hak tanınması, uluslararası hukuk ilkeleriyle de bağdaşmayacaktır.

Türk vatandaşlıklarını kaybetmeleri sebebiyle yabancı statüsünde tutulması gereken mavi kart sahipleri adeta Türk vatandaşymış gibi muamele görmektedirler. Yargıtay’ın mavi kart sahibi kişilerin taraf olduğu uyuşmazlıklarda, yabancılık unsurunun bulunmadığına ilişkin karar verdiği görülmektedir. Bu durum mavi kart sahiplerinin, statüleri hakkında ikilem yaratmaktadır. Mavi kart statüsü, vatandaşlıktan çıkma izni olarak ayrılan kişiler için düzenlenmiş bir statüdür. Türk vatandaşlıklarını bu yolla kaybetmiş olan kişiler, artık yabancı statüsündedir. İmtiyazlı yabancı grubunda yer alıyor olsalar da bu durum onların yabancı olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir.

Mavi kart sahiplerinin, kanunda düzenlenen istisnai haller dışında Türkiye’de Türk vatandaşlarının yararlanacakları haklara sahip olmaları, eğitim alanında sağlanan avantajlı durumlar, yabancının bir ülkede sahip olacağından çok daha fazlasıdır.

KAYNAKÇA

- AKAR Duygu (2015), “Türkiye’de Primsiz Sosyal Güvenlik Rejimi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.6, S.21, ss. 605-619.
- AKYILMAZ Bahtiyar, SEZGİNER Murat ve KAYA Cemil (2020), *Türk İdare Hukuku*, 12. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.
- ALTINTAŞ Elif Hande (2019), “Doğumla Türk Vatandaşı Olup Çıkma İzni ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kişilerin (Mavi Kart Hamillerinin) Sosyal Güvenlik Hakkı”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, S.2, ss.391-434.
- ARSLAN Şule (2018), *Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahat Hakkı*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- ASAR Aydoğan (2020), *Yabancılar Hukuku (Temel Konular)*, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- AYBAY Rona (2004), “İzin Alarak Türk Vatandaşlığıyla İlişkisi Kesilenlerin Türkiye’deki Hakları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.52, ss.100-117.
- AYBAY Rona, ÖZBEK Nimet ve PERÇİN ERSEN Gizem, (2019), *Vatandaşlık Hukuku*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- AYGÜL Musa (2010), “Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni Alarak Kaybeden Kişilerin Kamu Görevine Girme Yasağı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.14, S.1, ss.31-60.
- AYGÜN Mesut (2014), “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.16, S. Özel Sayı, ss.1025-1066.
- BERKİ Osman Fazıl (1975), “Yetkili Makam Kararı ile Türk Vatandaşlığının Kaybı”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.32, S.1, ss.117-134.
- CAN Hacı (2023), *Mavi Kartlı Yabancılar*, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.
- ÇELEBİ Duygu (2017), *Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Yurt Dışı Hizmet Borçlanması*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.

- ÇELİKEL Aysel ve GELGEL Günseli Öztekin (2022), *Yabancılar Hukuku*, 27. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- DOĞAN Vahit (2018), *Türk Yabancılar Hukuku*, Güncellenmiş 3. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara.
- DOĞAN Vahit, AYHAN İZMİRLİ Lale ve YILMAZ Alper Çağrı (2023), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 19. Baskı, Rehber Yayınevi, Ankara.
- EKŞİ Nuray (2018), *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*, Beta Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul.
- EREN Fikret (2021), *Mülkiyet Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- FİŞEK Hicri (1959), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara.
- GÖĞER Erdoğan (1979), *Türk Tâbiyet Hukuku*, 4. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara.
- GÖZLER Kemal ve KAPLAN Gürsel (2017), *İdare Hukuku Dersleri*, 19. Baskı, Ekin Basım, Bursa.
- GÖZLER Kemal ve KAPLAN Gürsel (2021), *İdare Hukukuna Giriş*, Güncellenmiş 27. Baskı, Ekin Basım Yayım Dağıtım, Bursa.
- GÖZÜBÜYÜK Şeref ve TAN Turgut (2019), *İdare Hukuku Cilt I (Genel Esaslar)*, Güncelleştirilmiş 13. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.
- GÜLAN Aydın (1988), “Kamu Hizmeti Kavramı”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, C.9, S.1, ss. 147-159.
- GÜNGÖR Gülin (2019), *Tâbiyet Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara.
- GÜNGÖRDÜ Ahmet Dırar (2023), *Yabancı Unsurlu İş Sözleşmelerinde İşçilik Alacakları*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- GÜVENALP Ferda Nur (2016), “Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi Işığında Türk Hukuku Bakımından Çok Vatandaşlık Halinde Askerlik Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.2, ss.231-265.
- KORKUSUZ Refik M. ve UĞUR Suat (2022), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 8. Baskı, Ekin Yayınevi, Ankara.
- NOMER Ergin (2023), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 31. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- OĞUZMAN Kemal, SELİÇİ Özer ve ÖZDEMİR OKTAY Saibe (2022), *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, Mevzuata Uyarlanmış 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

- ÖREN Kenan (2015), *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 1. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- ÖZDEMİR Yücel (2021), “Cumhurbaşkanı Kararlarının Yargısal Denetimi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.29, S.4, s.3211-3256.
- ÖZEL Sibel, ERKAN Mustafa, PÜRSELİM Hatice Selin ve KARACA Hüseyin Akif (2022), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 1.Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- ÖZKAN Işıl ve TÜTÜNCÜBAŞI Uğur (2008), “Türk ve Alman Hukukunda Çifte Vatandaşlığa İlişkin Gelişmeler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.57, S.3, ss.599-634.
- ÖZTÜRK Necla (2021), “Mavi Kart Hamillerinin Türk Vatandaşlarına Tanınan Haklardan Aynen Yararlanacağına İlişkin Düzenlemeye Eleştirel Bir Bakış”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, C.41, S.2, ss.955-978.
- SİRMEN Lale (2021), *Eşya Hukuku*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- ŞANLI Cemal, ESEN Emre ve FİGAMEŞE ATAMAN İnci (2023), *Milletlerarası Özel Hukuk*, Beta Yayıncılık, 10. Baskı, İstanbul.
- ŞENOL Cem (2019), *Devlet Sırları ve Devlet Sırlarına Karşı İşlenen Suçlar*, On İki Levha Yayıncılık, Ankara.
- ŞİT Banu (2008), “Modern Vatandaşlık Kavramına Bir Bakış”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.76, ss.64-82.
- TALAS Cahit, (1983), *Sosyal Ekonomi*, 6. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara.
- TANRIBİLİR Feriha Bilge (2007), “Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı Hazırlanması Nedenleri Üzerine”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.72, ss.37-54.
- TUNCER Polat (2020), *İdare Hukukuna Giriş*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.
- TURHAN Turgut (1997), “Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.46, S.1, ss.41-65.
- TURHAN Turgut ve TANRIBİLİR Feriha Bilge (2017), *Vatandaşlık Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara.
- TÜTÜNCÜBAŞI Uğur (2011), “Türk Vatandaşlığından Çıkma ve 6304 Sayılı Kanun Kapsamında Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (yeni ‘Mavi Kart’ Uygulaması)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.13, S.2, ss.153-194.
- UNAT İlhan (1966), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara.

UŞAN Fatih ve ERDOĞAN Canan (2020), *İŞ ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 1. Baskı,
Seçkin Yayıncılık, Ankara.

YARAR Güven (2023), *Yabancıların Türkiye’de Taşınmaz Mal Edinmeleri*, 2. Baskı,
On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.

YÜKSEL Hasan (2016a), *İŞ ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve
Düzenlenmiş 2. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.

YÜKSEL Hasan (2016b), *Sosyal Güvenlik Hukuku (Primli & Primsiz Rejim)*, 1.Baskı,
Ekin Yayınevi, Bursa.

